





# Sisältö

|                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Vuosi 2019 lyhyesti . . . . .                                           | 3         |
| <b>1. Toimintakertomus . . . . .</b>                                    | <b>5</b>  |
| <b>2. Riskienhallinta . . . . .</b>                                     | <b>10</b> |
| <b>3. IFRS-tilinpäätös 2019 . . . . .</b>                               | <b>18</b> |
| Konsernin laaja tuloslaskelma . . . . .                                 | 19        |
| Konsernitase . . . . .                                                  | 19        |
| Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista . . . . .                   | 20        |
| Konsernin rahavirtalaskelma . . . . .                                   | 21        |
| Konsernitilinpäätöksen liitetiedot . . . . .                            | 22        |
| Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista . . . . . | 22        |
| Tilinpäätöksen riskienhallintaliite . . . . .                           | 35        |
| Segmentti-informaatio . . . . .                                         | 47        |
| Tuloslaskelman liitetiedot . . . . .                                    | 51        |
| Taseen liitetiedot . . . . .                                            | 59        |
| <b>4. Tilintarkastuskertomus . . . . .</b>                              | <b>80</b> |

# Vuosi 2019 lyhyesti

Mandatum Life on vakavarainen ja arvostettu suomalainen finanssiyhtiö ja osa Sampo-konsernia.

## Osaketuotot hyvän tuloksen taustalla, alhaiset korot murheena

Vuoden 2019 vertailukelpoinen tulos nousi edellistä vuotta korkeammaksi, jos jätetään huomioimatta vertailuvuoteen sisältyvä Danske Bank-sopimukseen liittyvä 197 miljoonan euron kertaluonteinen erä. Erityisesti laaja tulos ylitti selkeästi edellisen vuoden tason. Hyvän tuloksen taustalla oli poikkeuksellisen hyvä sijoitustuotto, erityisesti osaketuottojen osalta. Korot laskivat vuoden aikana ennätysellisen alhaiseksi, jonka seurauksena yhtiö vankisti vakavaraisuusasemaansa laskemalla syyskuussa 2019 liikkeelle 250 miljoonan euron Tier 2 -pääomalainan. Yhtiö haki syyskuussa 2019 itselleen myös luottoluokituksen (A+, S&P).

## Sijoitussidonnainen maksutulo jälleen ennätystasolla

Mandatum Lifen sijoitussidonnainen maksutulo nousi toisena vuotena peräkkäin ennätykseen. Maksutulo sisälsi 400 miljoonan euron edestä poikkeuksellisia eriä, mutta ilman näidenkin huomioimista sijoitussidonnainen maksutulo ylitti selkeästi edellisvuoden tason. Maksutulon kasvu on osoitus erityisesti siitä, että asiakkaat ovat ottaneet hyvin vastaan yhtiön tarjoaman kanssajohdattamisen mallin, jossa asiakkaalle tarjotaan mahdollisuutta sijoittaa varallisuutta vastaavilla periaatteilla ja vastaaviin sijoituskohteisiin kuin yhtiö sijoittaa omia varojaan.

## Asiakkaan palvelukokema painopistealueena

Yhtenä yhtiön vuoden 2019 pääpainopisteistä oli asiakkaan palvelukokeman kehittäminen. Mandatum Life uudisti palveluidentiteettiään ja jatkoi digitaalisten palveluiden kehittämistä asiakkaille. Palveluita rakennettiin myös viranomaissääntelyn vaatimusten tehokkaaseen toteuttamiseen. Vuoden 2019 aikana Mandatum Life myös laajensi palveluvalikoimaansa ja aloitti Saxo Bank A/S:n Trader-kaupankäyntipalvelun markkinoinnin Suomessa.

## Vastuullisuus osana liiketoimintaa

Hyvä hallinto on vastuullisuuden perusta. Lakien ja asetusten lisäksi jokaisen mandatumlifelaisen työtä ohjaavat Sampo-konsernin toimintaperiaatteet. Mandatum Lifen vastuullisuus perustuu yhtiön toiminnan kulmakiviin: asiakkaiden taloudellisen hyvinvoinnin kasvattamiseen ja turvaamiseen sekä riskeiltä suojaamiseen. Yhtiön keskeisimmät yritysvaluuteemat ovat vastuullinen sijoittaminen, vastuullisten henkilöstökäytäntöjen edistäminen työelämässä sekä niiden toteuttaminen Mandatum Lifen omassa työyhteisössä. Mandatum Lifessa on aina uskottu, että hyvä työntekijäkokemus tuottaa myös hyvää asiakaskokemusta.

Henkilöstön työtyytyväisyyttä mitataan Mandatum Lifessa vuosittain Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksella. Vuonna 2019 92 prosenttia Mandatum Lifen henkilöstöstä koki työskentelevänsä erittäin hyvässä työpaikassa. Mandatum Life on valittu Suomen parhaimpien työpaikkojen joukkoon jo kymmenen kertaa peräkkäin, ja yhtiö valittiin Suomen parhaaksi työpaikaksi vuoden 2020 Great Place to Work -instituutin tutkimuksen suurten yritysten sarjassa.

---

*“Mandatum Lifen vastuullisuus perustuu yhtiön toiminnan kulmakiviin: asiakkaiden taloudellisen hyvinvoinnin kasvattamiseen ja turvaamiseen sekä riskeiltä suojaamiseen.”*

---

# Avainluvut 2019

MAKSUTULO, OMALLA VASTUULLA

**1 596** milj.€  
(1 074)

TULOS ENNEN VEROJA

**280** milj.€  
(450)

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO

**23,5**%  
(8,7)

VAKAVARAISUUSSUHDE

**176**%  
(176)

SIJOITUSTOIMINNAN TUOTTO,  
ALKUPERÄINEN KANTA

**9,2**%  
(-2,4)

HENKILÖSTÖN  
KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ

**563**  
(531)



# I

---

Toimintakertomus

---



# Mandatum Lifen toimintakertomus 1.1.–31.12.2019

## Toiminnan tulos ja vakavaraisuus

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan. Emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kansallisia säännöksiä noudattaen. Konsernitilinpäätöksen tulos poikkeaa emoyhtiön tuloksesta pääosin sijoitustoiminnan erilaisista kirjaussäännöistä johtuen.

Tilikauden tulos ennen veroja oli 280 miljoonaa euroa (450). Vertailuvuosi pitää sisälleen 197 miljoonan kertaluonteisen erän Danske Bankin yhteistyösopimukseen liittyen. Sijoitustoiminnan käyvillä arvoilla laskettu verojen jälkeinen laaja tulos nousi 308 miljoonaan euroon (112). Laajasta tuloksesta käyvän arvon rahaston muutos oli 87 miljoonaa euroa (-247).

Yhtiön vakavaraisuussuhde siirtymäsäännöt huomioiden oli 176 prosenttia (176). Siirtymäsäännöt huomioiva oma varallisuus oli 2 117 miljoonaa euroa (1 740) ja vakavaraisuusvaade 1 203 miljoonaa euroa (990). Oma varallisuus pitää sisällään syyskuussa 2019 liikkeelle lasketun 250 miljoonan Tier 2 -pääomalainan. Ilman vuonna 2022 päättyvän osakeriskin ja vuonna 2031 päättyvän vastuuvelan laskennan siirtymäsääntöjen huomiomista vakavaraisuussuhde olisi 142 prosenttia (131).

## Maksutulo

Mandatum Life -konsernin ensivakuutuksen maksutulo oli 1 603 miljoonaa euroa (1 081). Sijoitussidonnainen maksutulo kasvoi edellisvuodesta 1 476 miljoonaan euroon (976). Maksutulon kasvusta merkittävä osa selittyy kertaluonteisilla erillä, jotka kasvattivat vuoden 2019 maksutuloa ja korvausmenoa noin 400 miljoonalla eurolla. Baltian sivuliikkeen osuus maksutulosta oli 30 miljoonaa euroa (25).

## Sijoitustoiminta

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa korkein mahdollinen tuotto hyväksyttävällä riskitasolla. Onnistunut sijoitustoiminta mahdollistaa vakuutuksenottajille hyvän nimellistuoton ja kartuttaa omia varoja sekä täyttää omistajien tuotto-odotukset.

Sekä tuoton lisäämiseksi että riskin pienentämiseksi sijoitussalkku pyritään hajautamaan sekä maantieteellisesti että eri omaisuusluokkien kesken. Omaisuusluokkien välisessä allokaatiossa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden aikana.

Alkuperäisen vastuuvelan katteena olevan omaisuuden tuotto oli 9,2 prosenttia (-2,4). Erinomainen tuotto perustui pääosin osakesijoitusten poikkeuksellisen hyvään sijoitus-

| Milj. €                       | 1–12/2019 | 1–12/2018 |
|-------------------------------|-----------|-----------|
| Vakuutusmaksutulo             | 1 595,9   | 1 074,2   |
| Sijoitustoiminnan nettotuotot | 1 266,5   | -26,2     |
| Korvaukset                    | -1 492,2  | -1 115,8  |
| Tulos ennen veroja            | 280,1     | 450,4     |
| Tilikauden laaja tulos        | 308,5     | 112,5     |
| Taseen loppusumma             | 14 091,9  | 12 788,8  |
| Oman pääoman tuotto %         | 23,5      | 8,7       |
| Solvenssi II oma varallisuus  | 2 117,1   | 1 739,7   |
| Vakavaraisuussuhde %          | 176       | 176       |

tuottoon. Myös korkojen aleneminen kasvatti sijoitusomaisuuden tuottoa kalenterivuoden osalta, mutta vastuuvelan vaatimukset huomioiden entisestään alentunut korkotaso tuo mukanaan merkittäviä haasteita yhtiölle. Eriytetyn vakuutuskannan katteena olevan omaisuuden tuotto oli huomattavasti matalammasta osakepainosta johtuen muuta omaisuutta alhaisempi, eli 6,4 prosenttia (-1,9).

Sijoitusomaisuudesta ja sijoitustoiminnan riskeistä on yksityiskohtaisempi kuvaus tilinpäätöksen riskienhallintaliitteessä.

## Vastuuelka

Mandatum Life -konsernin vastuuelka ennen jälleenvakuuttajan osuutta kasvoi 867 miljoonaa euroa ja oli 12 043 miljoonaa euroa (11 176). Sijoitussidonnaisten sopimusten vastuuelka kasvoi vuoden aikana yli miljardi euroa ja oli 8 117 miljoonaa euroa (6 955). Laskuperustekorkoisen vastuuvelan määrä aleni odotusten mukaisesti selkeästi ja oli 3 926 miljoonaa euroa (4 221). Eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan osuus laskuperustekorollisesta vastuuelasta oli tilivuoden 2019 lopussa yhteensä 964 miljoonaa euroa (1 008). Eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuvelan diskonttauskorko alennettiin vuoden aikana 0,0 prosenttiin (0,5), jota vastaava 263 miljoonan euron (250) korkotäydennys sisältyy eriytetyn kannan kokonaisvastuuelkaan. Muu laskuperustekorkoinen vastuuelka pitää sisällään korkotäydennyksiä yhteensä 230 miljoonaa euroa (232).

Baltian sivuliikkeen osuus vastuuelasta oli 178 miljoonaa euroa (159), josta sijoitussidonnaisen vastuuvelan osuus oli 166 miljoonaa euroa (145).

Vastuuvelan jakautumisesta ja muutoksesta on tarkempi selvitys tilinpäätöksen riskienhallintaliitteessä.

Henkivakuutusyhtiössä on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin. Lisätietoa kohtuusperiaatteesta on esitetty laadintaperiaatteissa sekä yhtiön internetsivuilla. Suomi-yhtiöstä eriytetyn vakuutuskannan kokonaishyvitys perustuu sovittuun voitonjakomalliin, joka on kuvattu laadintaperiaatteissa ja tarkemmin yhtiön internetsivuilla.

### Korvauskulut

Mandatum Life maksoi tilikauden aikana korvauksia yhteensä 1 597 miljoonaa euroa (1 153), josta jälleenvakuuttajien osuus oli 0,7 miljoonaa euroa (0,8). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista oli 1 140 miljoonaa euroa (716). Korvausmenon kasvusta merkittävä osa selittyy kertaluonteisilla erillä, jotka kasvattivat vuoden 2019 korvausmenoa ja maksutuloa noin 400 miljoonalla eurolla. Mandatum Life maksoi tili-vuonna eläkkeitä n. 64 000 eläkkeensaajalle yhteensä 427 miljoonaa euroa (403). Näistä ryhmäeläkevakuutuksiin liittyi 66 prosenttia (64). Erilaisia muita korvauksia maksettiin yhteensä noin 67 000 kappaletta.

### Liiketoiminnan kulut

Mandatum Life -konsernin liikekulut olivat 126 miljoonaa euroa (106) ja liikekustannussuhde oli 98,4 prosenttia (91,7). Kokonaisliikekustannussuhde, jossa on huomioitu kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot, oli konsernin osalta 83,8 prosenttia (76,5). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja, jolloin vakuutuksen ensimmäisen eli hankintavuoden tulos on yleensä hankintakuluista johtuen negatiivinen.

### Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 563 (531) henkilöä. Suomessa 471, Virossa 35, Latviassa 16 ja Liettuassa 37 henkilöä. Suomen henkilöstöstä 51 prosenttia oli miehiä ja 49 prosenttia naisia. Henkilöstön keski-ikä oli 41 vuotta.

### Riskienhallinta

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallinta-, sijoitus- ja sisäisen valvonnan politiikan, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta järjestetään osana yhtiön liiketoimintaa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteutuksesta hallituksen ohjeiden mukaisesti.

Riskienhallintajohtajan vastuulla on, että riskienhallinta ja sen seuranta on järjestetty asianmukaisesti ja laajuus on riittävä yhtiön toimintaan nähden. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit (ml. juridiset ja compliance-riskit), liiketoimintariskit ja maineriskit. Toimitusjohtajan ja riskienhallintajohtajan lisäksi jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä säännöllisesti kokoontuvassa komiteassa.

Riskeistä ja riskienhallinnasta on laadittu liitetieto, jossa on yksityiskohtaisempi selvitys Mandatum Lifen merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan yleisistä periaatteista.

### Konsernirakenne ja omistus

Mandatum Life on Sampo Oyj:n täysin omistama tytäryhtiö.

Mandatum Life -konsernin emoyhtiö on Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, jolla on sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Merkittävimmät tytäryhtiöt ovat Mandatum Life Palvelut Oy sekä Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy. Lisäksi konserniin kuuluu 19 (20) asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä sekä Luxemburgissa toimiva Mandatum Life Fund Management S.A.

### Merkittävät tapahtumat tilikauden jälkeen

Ei merkittäviä tapahtumia.



## Tulevaisuuden näkymät

Keskeisten keskuspankkien ohjauskorkojen lasku sekä joukkokirjalainojen osto-ohjelmien uudelleenkäynnistäminen painoivat markkinakorot laskuun vuonna 2019 nostaen sekä korko- että osakesijoitusten hinta- ja arvostustasoja. Maailman talouden kasvun hidastuminen, yritysten tulosennusteiden lasku sekä kauppapoliittiset jännitteet Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä ylläpitivät hintaheiluntaa, mutta osakemarkkinoiden suunta pysyi koko vuoden osalta nousujohteisena (+29,1 prosenttia, MSCI World AC-indeksin tuotto euroissa). Myös Helsingin pörssin osakekurssit nousivat selvästi (+18,7 prosenttia, HEXP-indeksin kokonaistuotto euroissa) alittaen kuitenkin eurooppalaisten osakemarkkinoiden keskimääräisen markkinatuoton. Yhdysvalloissa keskuspankki laski vuoden aikana ohjauskorkoa kolmesti ja käynnisti markkinaa tasaavia toimenpiteitä niin sanotussa REPO-markkinassa. Euroopassa keskuspankki alensi talletuskorkoaan -0,5 prosenttiin ja käynnisti uuden pankeille kohdennetun pitempiaikaisen rahoitusoperaation. Molemmilla markkina-alueilla pitkät korot ja yrityslainojen riskilisät olivat vuoden vaihteessa vuoden alkua alemmalla tasolla.

Vuonna 2019 koetun maailmantalouden kasvun hidastumisen ennakoidaan tasaantuvan ja koko vuoden 2020 talouskasvun asettuvan edellisvuoden tasolle. Talouden kasvutahdin odotetaan kuitenkin alittavan pitkän aikavälin trendikasvun Kiinan talouden hidastumisen sekä Yhdysvalloissa toissa vuonna tehtyjen veroleikkausten positiivisen vaikutusten laimenemisen johdosta. Kulutuskysynnän odotetaan yhä kasvavan länsimaissa paranevan työmarkkinatilanteen johdosta mikä antaa tukea yritysten tulokasvulle. Kauppapoliittisista häiriöistä johtuvien negatiivisten talousvaikutusten riski on lähtökohtaisesti edellisvuotta pienempi Yhdysvaltojen ja Kiinan sovittua keskinäisen kaupankäynnin pelisäännöistä. Riskillisten omaisuuslajien arvostustasojen korkea taso laskee kuitenkin sijoitusten tuotto-odotuksia pitkän aikavälin keskiarvoja alemmas yritysten ennakoituista kohenevasta tuloksentekokyvystä huolimatta. Talouskasvun tasaantumisen ja yhä kiristyvän työmarkkinan Yhdysvalloissa odotetaan nostavan inflaatio-odotuksia kasvattaen markkinakorkojen nousupainetta.

Suomen talouskasvun odotetaan elpyvän asteittain Saksan ja muun Euroopan viennin elpymisen mukana. Kotimaisen kulutuskysynnän kasvun odotetaan edelleen pysyvän pitkän aikavälin kasvua ylittävällä tasolla kohenevan työmarkkinatilanteen ja alhaisen korkotason tukemana. Suomen pitkän aikavälin talousnäkymiä heikentää koti-

talouksien ja julkisen talouden velkaisuus sekä kasvavat kustannukset liittyen väestön ikääntymiseen.

Markkinoihin ja talouskehitykseen liittyvä epävarmuus, yhdessä alhaisen korkotason kanssa, muodostavat merkittävän haasteen sijoitustoiminnalle ja yhtiön tulokselle. Vaka-varaisuuspääoman määrä, melko voimakkaasti aleneva vanha laskuperustekorkoinen vastuuvelka ja vastuuvelan korkotäydennykset yhdessä Solvenssi II:n siirtymäsäännösten kanssa luovat yhtiölle valmiudet kestää sekä alhaisten korkojen aikaa että lyhytaikaisia markkinaheilahteluja.

Sijoitustoiminnan lisäksi yhtiön tulokseen vaikuttavat vakuutusriskeistä syntyvä riskiliikkeen tulos sekä kustannusliikkeen tulos. Sijoitussidonnaisen vastuuvelan kasvu luo hyvän pohjan myös kustannusliikkeen tuloksen kasvuodotuksille. Riskiliikkeen tuloksen odotetaan olevan linjassa lähivuosien tuloksen kanssa, vaikkakin vuosittainen vaihtelu on mahdollista.

Mandatum Life laajensi asiakkaille tarjottavaa palvelukokonaisuutta kattamaan myös osakesäästötilit 1.1.2020 alkaen. Osakesäästötilin tuottaa Saxo Bank A/S, jonka sidonnais-asiamiehenä Mandatum Life toimii.

Yhtiön Solvenssi II:n mukainen siirtymäsäännöt huomioiva vakavaraisuusasema on hyvä. Yhtiön taseen rakenne tulee muuttumaan siirtymäaikojen kuluessa merkittävästi laskuperustekorollisen kannan jatkaessa alenevalla trendillä. Tämän odotetaan pienentävän yhtiön pääomavaateita ja toisaalta kasvattavan omia varoja, minkä johdosta yhtiön vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän pitkällä aikavälillä hyvällä tasolla siirtymäaikojen kulumisesta huolimatta.

## Hallinto

Mandatum Lifen hallinto määräytyy ensisijaisesti vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten pohjalta. Tarkemmat määräykset yhtiön hallinnosta ovat yhtiöjärjestyksessä sekä yhtiön hallituksen vahvistamissa sisäisissä toimintaperiaatteissa ja ohjeissa. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 11.3.2019 ja ylimääräinen yhtiökokous 13.6.2019. Mandatum Lifen hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenten lukumäärä vuonna 2019 oli neljä jäsentä.



Mandatum Lifen hallituksen kokoonpano vuonna 2019:

- puheenjohtaja, konsernijohtaja Kari Stadigh (30.6.2019 saakka)
- puheenjohtaja, sijoitusjohtaja Patrick Lapveteläinen (1.7.2019 lähtien)
- varapuheenjohtaja, sijoitusjohtaja Patrick Lapveteläinen (30.6.2019 saakka)
- varapuheenjohtaja, talousjohtaja Knut Arne Alsaker (1.7.2019 lähtien)
- sijoittajasuhde- ja viestintäjohtaja Jarmo Salonen
- toimitusjohtaja Petri Niemisvirta (1.7.2019 lähtien)

Hallitus piti tilikauden aikana 14 kokousta.

Henkilöstön valitsemana edustajana hallituksen kokouksissa on asiantuntija Katja Korelin ja hänen varamiehenään asiakaspäällikkö Matti Lepistö. Henkilöstön edustaja ei ole hallituksen jäsen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii OTK Petri Niemisvirta ja toimitusjohtajan sijaisena talousjohtaja fil.lis, SHV Jukka Kurki.

Yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana toimi Ernst & Young Oy, (tilintarkastus-yhteisön vastuullisena tilintarkastajana KHT Kristina Sandin).

**Hallituksen voitonjakoehdotus**

Mandatum Lifen tilikauden kansallisin periaattein laskettu tulos on 242 578 676,33 euroa positiivinen. Voitonjakokelpoiset varat ovat 731 022 226,84 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta jaetaan osinkoa 150 000 000 euroa ja loput siirretään voitto-/tappioutilille.



A large, white, serif-style number '2' is positioned on the right side of the image. The background is dark and filled with numerous small, golden-yellow particles that appear to be moving or trailing, creating a sense of dynamic energy. The particles are more concentrated around the number and towards the top right.

# 2

---

**Riskienhallinta**

---



# Riskienhallinta

## 1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoiminnan keskeinen periaate on siirtää riski vakuutuksenottajalta vakuutusyhtiölle. Näin ollen riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallinnan tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

Mandatum Life on Sampo Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Mandatum Life ja sen tytäryhtiöt noudattavat Sampo-konsernin riskienhallintaperiaatteita, joissa myös yhtiötä koskevat henkivakuutusyhtiön erityispiirteet on huomioitu. Tässä riskienhallintaliitteessä esitetyt luvut koskevat pääsääntöisesti emoyhtiötä ja esimerkiksi Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:n riskienhallinta käsitellään sen vuosikertomuksessa.

### 1.1 Riskienhallinnan organisointi

Yhtiön hallitus vastaa riskienhallinnasta ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallinta-, sijoitus- ja sisäisen valvonnan politiikan, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta järjestetään osana yhtiön liiketoimintaa.

Toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteuttamisesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Riskienhallintajohtajan vastuulla on, että riskienhallinta ja sen seuranta on järjestetty asianmukaisesti ja laajuus on riittävä yhtiön toimintaan nähden. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskienhallintakomitea koordinoi riskienhallinnan järjestämistä ja valvoo kaikkia yhtiön riskejä. Komitean puheenjohtajana on toimitusjohtaja. Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit (ml. juridiset ja compliance-riskit), liiketoimintariskit ja maineriskit. Myös konsernin muita kuin vakuutustoiminnan riskejä seurataan komiteassa. Toimitusjohtajan ja riskienhallintajohtajan lisäksi jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä komiteassa.

Tasehallintakomitean keskeisenä roolina on monitoroida ja kontrolloida yhtiön laskuperustekorkoiseen vakuutuskantaan liittyviä markkinariskejä sekä valvoa, että

sijoitustoimintaa hoidetaan hallituksen hyväksymässä sijoituspolitiikassa määritettyjen limiittien puitteissa. Lisäksi se valvoo likviditeetin, riskinkantokyvyn ja vakavaraisuuspääomien riittävyyttä suhteessa taseen riskeihin ja valmistelee hallitukselle ehdotuksen sijoituspolitiikasta. Tasehallintakomitea kokoontuu pääsääntöisesti kuukausittain ja raportoi sekä hallitukselle että riskienhallintakomitealle. Käytännössä yhtiöllä on kaksi tasehallintakomiteaa, joista toinen vastaa Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 siirtyneen ja toiminnallisesti eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan tasehallinnasta ja toinen koko muun yhtiön tasehallinnasta koskien laskuperustekorkosidonnaista vakuutuskantaa ja yhtiön oman pääoman mukaisia varoja.

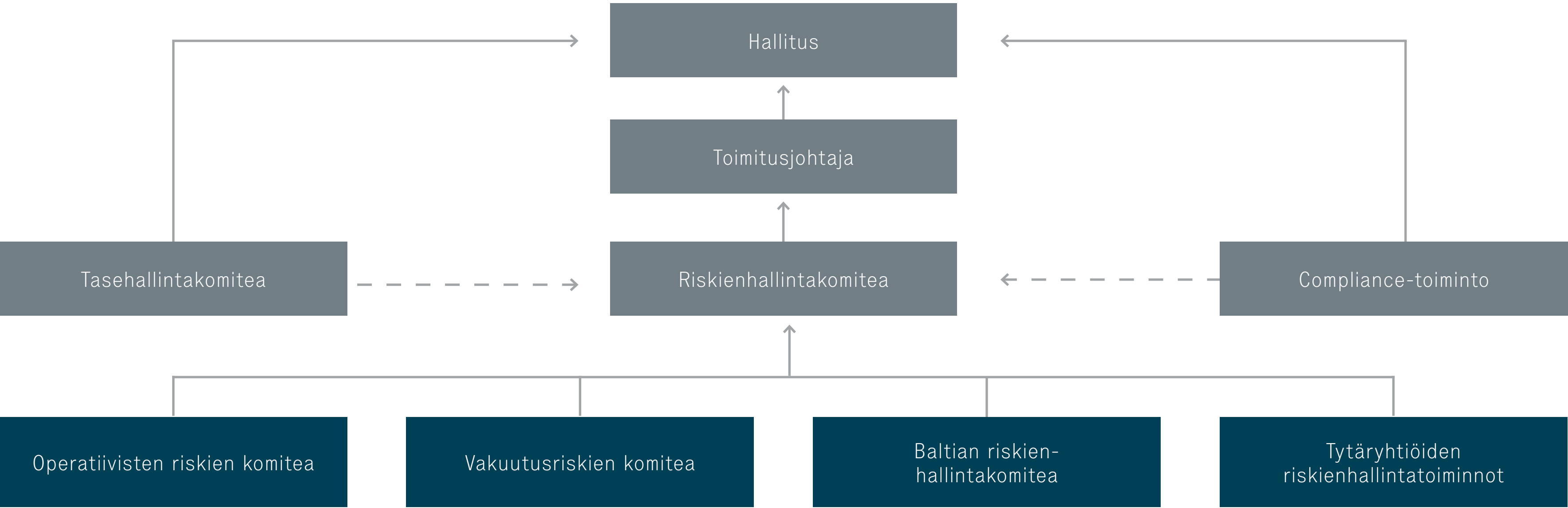
Vakuutusriskien komitea monitoroi yhtiön vakuutusriskien hallinnan kattavuutta ja asianmukaisuutta. Yhtenä keskeisenä tehtävänä on kontrolloida yhtiön vastuunvalintapolitiikan noudattamista sekä ylläpitää kyseistä politiikkaa. Komitea raportoi vakuutusriskeihin ja vastuunvalintapolitiikkaan liittyvistä riskienhallinnallisista asioista riskienhallintakomitealle. Vakuutusriskien komitean puheenjohtajana on yhtiön aktuaarijohtaja, jonka vastuulla on varmistaa, että vakuutusten hinnoittelussa ja vastuuvelan laskennassa käytettävät periaatteet ovat riittävät ja yhteensopivat vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin kanssa. Hallitus hyväksyy vakuutus sopimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet. Lisäksi hallitus määrittelee maksimitason omalla vastuulla pidettäville riskeille ja hyväksyy jälleenvakuutuspolitiikan vuosittain.

Operatiivisten riskien komitean roolina on varmistaa, että operatiivisten riskien hallinta on asianmukaisesti järjestetty liiketoimintayksiköissä. Yhtenä keskeisenä tehtävänä on varmistaa, että konsernissa on toimivat menettelytavat toteutuneiden operatiivisten riskien seurannalle ja raportoinnille. Merkittävistä havainnoista raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle. Operatiivisten riskien komitea koordinoi myös jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien ylläpitämistä ja päivittämistä.

Lakiasiat, compliance ja data governance -yksikkö vastaa yhtiön liiketoimintaan liittyvistä oikeudellisista asioista, compliance-toiminnasta sekä tietosuojaan ja -turvaan liittyvän regulaation seurannasta ja riskien tunnistamisesta konsernissa. Yksikön johtaja vastaa yksikön toiminnan järjestämisestä ja toimii samalla konsernin Compliance Officerina ja on riskienhallintakomitean jäsen. Lisäksi yksiköstä on vähintään yksi edustaja operatiivisten riskien hallintakomiteassa.



Kuva 1–1 Riskienhallinnan hallintorakenne



Liiketoiminta- ja maineriskeille ei ole omaa erillistä ryhmää, vaan näitä riskejä hallinoidaan osana yhtiön strategista suunnittelua ja operatiivista johtamista. Kyseiset riskit kuuluvat luonteensa vuoksi suoraan toimitusjohtajan vastuulle ja käsitellään säännöllisesti riskienhallintakomiteassa.

Konsernin sijoituspalveluyhtiöllä ja rahastoyhtiöllä on omat riskienhallintasuunnitelmat ja riskienhallinnasta vastaavat henkilöt, ja niiden riskienhallintaa käsitellään osana yhtiöiden hallitustyötä. Tämän lisäksi kaikki merkittävimmät riskitapahtumat raportoidaan riskienhallintakomitealle ja operatiiviset riskit käsitellään operatiivisten riskien komiteassa.

Virossa, Liettuassa ja Latviassa sijaitsevilla sivukonttoreilla on oma riskienhallintajärjestelmä, joka noudattaa konsernin periaatteita.

Yllä mainittujen komiteoiden ja yksiköiden lisäksi sisäinen tarkastus varmistaa tarkastussuosituksen avulla riittävien sisäisten kontrollien olemassaolon ja laatii hallitukselle vuosittain sisäisen tarkastuksen katsauksen.

## 2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Taseen markkinariskit sekä vakuutusriskeihin lukeutuvat pitkäikäisyys- ja takaisinostoriskit muodostavat yhtiön merkittävimmät riskit pääomavaateiden kautta tarkasteltuna. Näitä on kuvattu yksityiskohtaisemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa. Edellä mainittujen riskien lisäksi operatiiviset riskit ja liiketoimintariskit ovat yhtiön toiminnan ja jatkuvuuden kannalta keskeisiä riskejä. Operatiivisia riskejä ja niiden hallintaa on kuvattu tarkemmin jäljempänä kappaleessa 4.

Henkivakuutusyhtiön liiketoiminta perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallinnointiin. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa laskuperustekorkosidonnaisen henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tulokskomponentit ovat vakuutus-



toiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvausku-  
luilla. Kustannusliikkeen tulos muodostuu puolestaan vakuutuksenottajilta veloitetusta  
liikekulukuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla.

3. Pääoman ja vakavaraisuuden hallinta

Vakavaraisuuden hallinnalla varmistetaan käytettävissä olevan pääoman riittävyys suh-  
teessa liiketoiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuviin riskeihin, ja pääoman hallin-  
nalla varmistetaan omaan varallisuuteen luettavien varojen laatu suhteessa pääomavaa-  
teisiin. Pääomatarvetta arvioidaan vertaamalla käytettävissä olevaa omaa varallisuutta  
siihen riskipääomavaatimukseen, joka tarvitaan nykyisestä liiketoiminnasta ja ulkoisesta  
toimintaympäristöstä aiheutuvien riskien kattamiseen.

3.1 Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus

Henkivakuutustoiminta on voimakkaasti säädeltyä liiketoimintaa. Säädökset on asetettu  
sekä pääoman määrälle että sen rakenteelle. Mandatum Life -konsernin toimintaa valvoo  
Finanssivalvonta ja lisäksi Baltiassa vastaavat viranomaiset. Lisäksi konserniin kuuluvan  
rahastoyhtiön toimintaa valvoo Luxemburgin viranomainen.

Voimassa oleva vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussäntely  
(Solvenssi II) astui voimaan 1.1.2016. Yhtiö soveltaa Solvenssi II:n vakavaraisuusvaateiden  
laskennassa ns. standardikaavaa, jossa omien varojen määrää stressataan säännöksissä  
etukäteen määritellyillä markkina- ja vakuutusriskeillä. Solvenssi II:n vakavaraisuus-  
pääomavaatimus (SCR, Solvency Capital Requirement) on pyritty asettamaan tasolle,  
jossa omat varat riittäisivät turvaamaan vakuutettujen etuudet yhden vuoden aika-  
horisontilla 99,5 prosentin luottamusvälillä.

Solvenssi II:n oman varallisuuden määrä perustuu varojen markkinaehtoiseen  
arvostamiseen ja vastuuelan arvostamiseen Solvenssi II:n määrittämällä korkokäy-  
rällä, joten Solvenssi II:n oma varallisuus poikkeaa kirjanpidon mukaisesta omasta  
pääomasta. Solvenssi II:n vastuuelka on yhtä kuin vastuuelan ns. paras arvio lisättynä  
riskimarginaalilla. Paras arvio perustuu vakuutuskannan realistisiin odotettuihin kassa-  
virtoihin, jotka diskontataan tarkasteluhetkeen riskittömästä korkokäyrästä johdetulla  
Solvenssi II:ssa käytössä olevalla korkokäyrällä. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osalta  
paras arvio on tarkasteluhetken vakuutussäästöt, vähennettynä näiden vakuutusten  
odotetun riski- ja kustannusliikkeen ylijäämän nykyarvolla. Riskimarginaalin perustana

Taulukko 3–1 Vastuuelka Solvenssi II:n ja IFRS:n osalta 31.12.2019

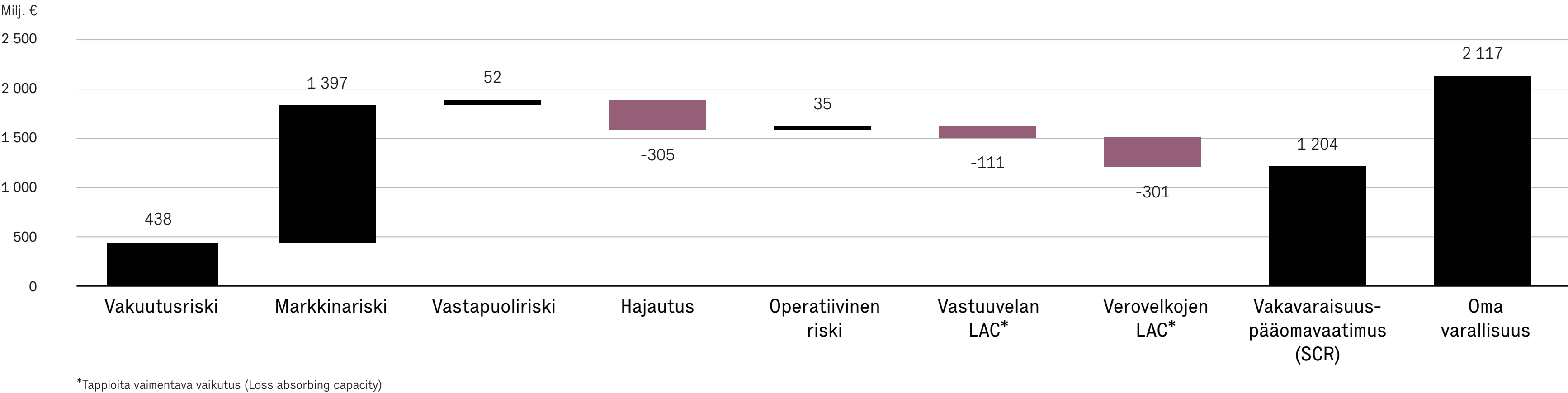
| Milj. €                                                                | IFRS-arvo    | Solvenssi II -arvo | Oikaisu    |
|------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------------|------------|
| <b>Vastuuelka – henkivakuutus<br/>(poislukien sijoitussidonnaiset)</b> | <b>3 925</b> | <b>3 765</b>       | <b>160</b> |
| Paras estimaatti                                                       |              | 3 572              |            |
| Riskimarginaali                                                        |              | 193                |            |
| <b>Vastuuelka – sijoitussidonnaiset</b>                                | <b>8 117</b> | <b>7 609</b>       | <b>508</b> |
| Paras estimaatti                                                       |              | 7 497              |            |
| Riskimarginaali                                                        |              | 112                |            |

Taulukko 3–2 Oman varallisuuden luokittelu 31.12.2019  
siirtymäsäännöt huomioiden

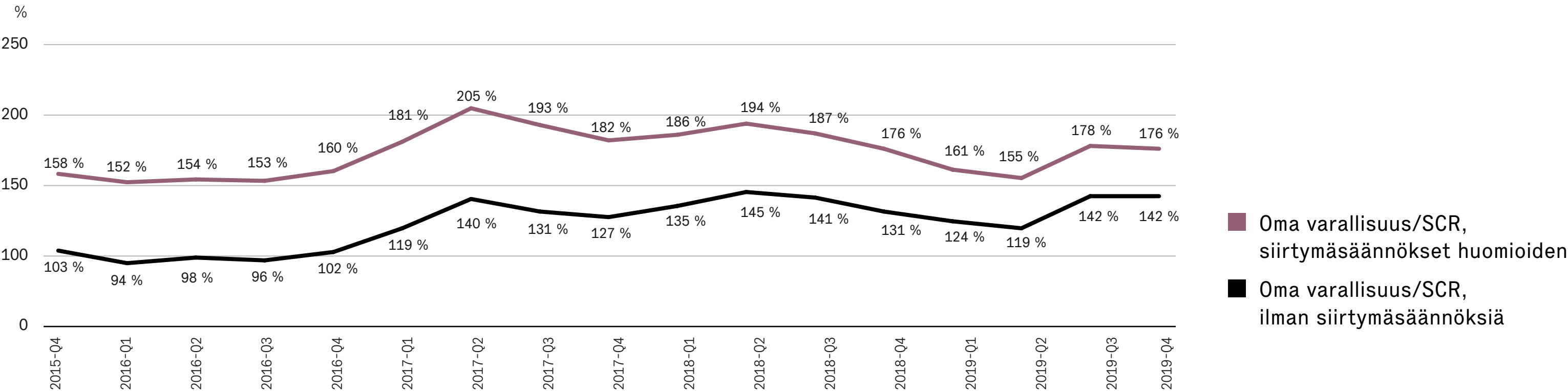
| Milj. €                             |                                 |              |
|-------------------------------------|---------------------------------|--------------|
| <b>Luokka 1</b>                     | <b>Yhteensä</b>                 | <b>1 868</b> |
|                                     | Osakepääoma                     | 181          |
|                                     | Täsmäytyserä                    | 1 587        |
|                                     | Etuoikeudeltaan huonommat velat | 100          |
| <b>Luokka 2</b>                     | <b>Yhteensä</b>                 | <b>249</b>   |
|                                     | Etuoikeudeltaan huonommat velat | 249          |
|                                     | Verottamattomat varaukset       | 0            |
| <b>Luokka 3</b>                     | <b>Yhteensä</b>                 | <b>0</b>     |
|                                     | Laskennalliset verosaamiset     | 0            |
| <b>Hyväksyttävä oma varallisuus</b> |                                 | <b>2 117</b> |



Kuva 3–3 Solvenssi II:n vakavaraisuusvaade (SCR) ja oman varallisuuden määrä 31.12.2019 siirtymäsäännöt huomioiden



Kuva 3–4 Vakavaraisuussuhteen kehitys 1.1.2016–31.12.2019





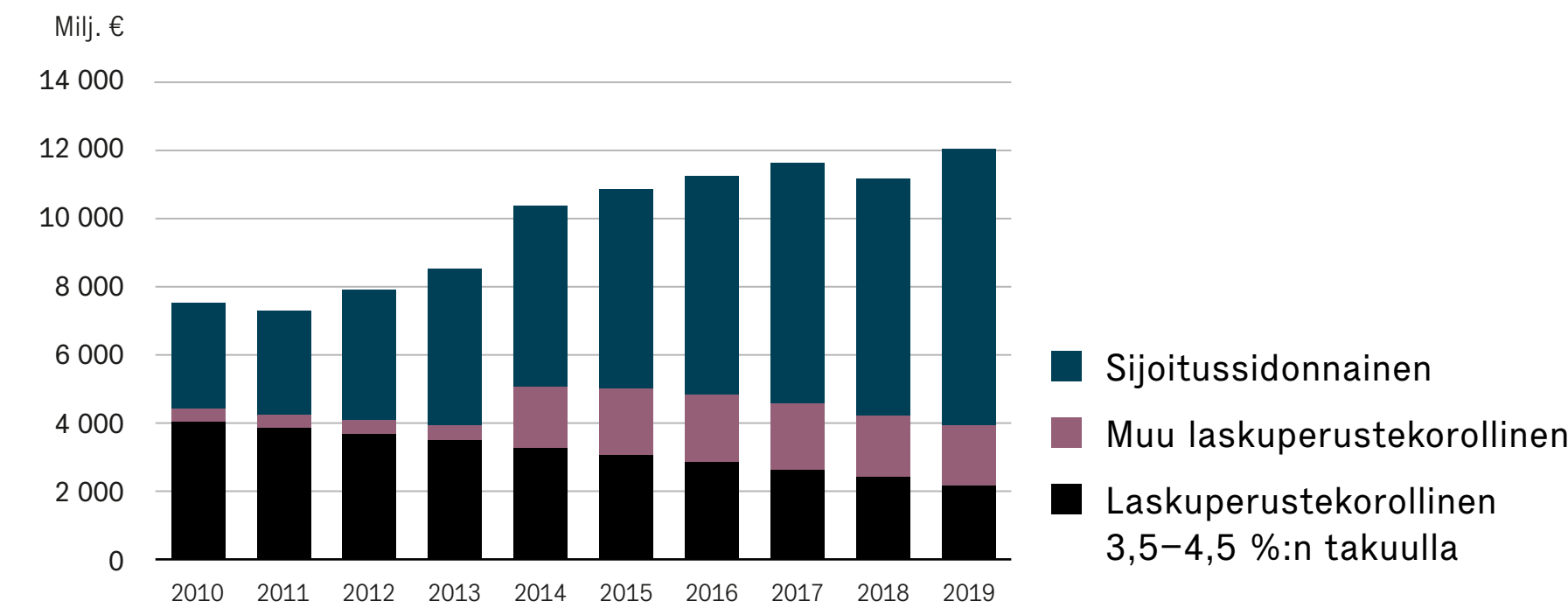
Solvenssi II -sääntelyssä on kuuden prosentin pääoman kustannus (cost of capital). Riski-marginaali on tulevien vuosien pääoman kustannusten nykyarvo henkivakuutusriskien ja operatiivisen riskin osalta. Taulukossa 3–1 on esitetty vastuuvelan Solvenssi II:n mukainen arvo vastuuvelan siirtymäsääntö huomioden ja IFRS-kirjanpidon mukainen arvo emoyhtiön osalta.

Voimassa olevan lainsäädännön puitteissa yhtiö soveltaa ns. vastuuvelan siirtymäsääntöä liittyen yhtiön alkuperäiseen laskuperustekorkoiseen eläkevakuutuskantaan, jossa laskuperustekorkona on 3,5 tai 4,5 prosenttia. Vastuuvelan siirtymäsääntö jatkuu 31.12.2031 asti. Tämän lisäksi yhtiö soveltaa osakkeiden pääomavaateisiin liittyvää osakeriskin siirtymäsääntöä (31.12.2022 asti) osakesijoituksiin. Vastuuvelan siirtymäsääntö kasvattaa Solvenssi II:n omaa varallisuutta ja osakeriskin siirtymäsääntö taas alentaa pääomavaateita. Taulukossa 3–2 on esitetty yhtiön oman varallisuuden rakenne 31.12.2019 vastuuvelan siirtymäsääntö huomioden. Pääosa yhtiön omasta varallisuudesta luokitellaan kuuluvaksi luokan 1 (Tier 1) pääomaksi. Luokkaan 2 luetaan kuuluvaksi 249 miljoonaa euroa yhtiön pääomalainoista. Kokonaisuudessaan pääomalainoja on yhteensä 349 miljoonaa euroa.

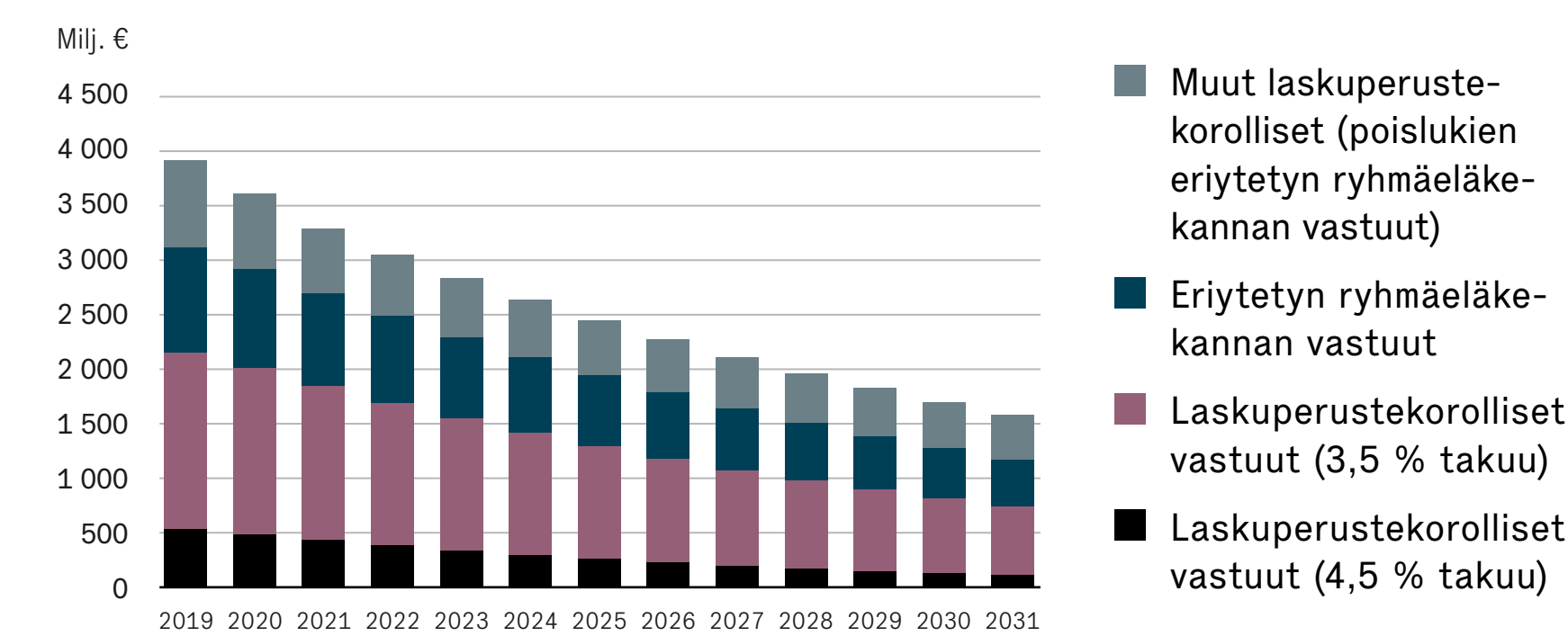
Siirtymäsäännöt huomioden yhtiön Solvenssi II:n mukainen oma varallisuus oli 2 117 miljoonaa euroa (1 740) ja tätä vastaava Solvenssi II:n vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR, Solvency Capital Requirement) oli 1 204 miljoonaa euroa (990). Vakavaraisuussuhde (oma varallisuus/SCR) oli näin ollen 176 prosenttia (176). Pääosa SCR:stä syntyy markkinariskeistä, joista merkittävimmät ovat osakeriski ja korkomarginaaliriski. Henkivakuutusriskeistä merkittävin on sijoitussidonnaisten sopimusten ja riskivakuutusten takaisinostoriski ja biometrisista riskeistä merkittävin on ryhmäeläkekantojen pitkäikäisyysriski. Solvenssi II:n vähimmäispääomavaatimus (MCR, Minimum Capital Requirement) oli 301 miljoonaa euroa (248). Ilman vastuuvelan siirtymäsääntöä oma varallisuus olisi 1 756 miljoonaa euroa (1 348) ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 234 miljoonaa euroa (1 030).

Kuvassa 3–4 on puolestaan esitetty yhtiön vakavaraisuussuhteen kehitystä Solvenssi II -sääntelyn voimaantulon jälkeen. Yhtiön strategiset valinnat ja niiden seurauksena odotettavissa oleva vastuuvelan rakenteen muutos ovat merkittävässä roolissa tulevan vakavaraisuusaseman suhteen. Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin perustuva liiketoiminta on ollut yhtiön painopistealueena vuodesta 2001 alkaen. Siitä lähtien sijoitussidonnainen vastuuvélka on kasvanut ja keskimääräinen vastuuvelan vuosittainen kasvu on ollut noin 20 prosenttia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi vuosittainen vaihtelu on suhteellisen

Kuva 3–5 Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys 2010–2019



Kuva 3–6 Arvio laskuperustekorollisen vastuuvelan kehityksestä 2019–2031 ilman tulevaa uusmyyntiä





suurta. Alkuperäisen laskuperustekorollisen vastuuvelan trendi on ollut aleneva vuodesta 2005. Erityisesti ne vastuuvelan osat ovat pienentyneet, joissa laskuperustekorollisten vakuumuskantojen vastuovelka aleni 264 miljoonaa euroa vuoden 2019 aikana. Kokonaisuutena yhtiön laskuperustekorollinen vastuovelka aleni 296 miljoonaa euroa ja oli 3 926 miljoonaa euroa (4 221). Vastuuvelan rakenteen ja määrän kehitystä on kuvattu kuvassa 3–5.

Yhtiön näkemyksen mukaan siirtymäsääntöjen mukainen laskelma antaa hyvän kuvan yhtiön vakavaraisuusasemasta. Yhtiön taseen ja sen riskiprofilin odotetaan muuttuvan merkittävästi siirtymäaikojen kuluessa. Valtaosa pääomavaateista syntyy laskuperustekorollisesta vastuuvelasta ja sitä kattavasta omaisuudesta. Erityisesti yhtiön alkuperäiset 3,5 ja 4,5 prosentin laskuperustekorolliset omaavat laskuperustekorolliset vakuutuskannat sitovat pääomia ja näiden vakuutuskantojen vastuuvelan odotetaan alenevan nykyisestä 2 161 miljoonasta eurosta alle 750 miljoonaan euroon siirtymäaikojen kuluessa (ks. kuva 3–6). Tämä trendi tulee alentamaan voimakkaasti näistä kannoista syntyvää vakavaraisuusvaatimusta ja samalla näiden kantojen negatiivinen vaikutus ilman siirtymäsääntöjä laskettuu omaan varallisuuteen tulee alenemaan. Vaikka siirtymäsääntöjen positiivinen vaikutus vähenee siirtymäajan kuluessa, vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän vahvana odotetun oman varallisuuden positiivisen trendin ja vakavaraisuusvaatimuksen pienenemisen seurauksena. Sisäisesti yhtiö seuraa vakavaraisuussuhdetta ja arvioi sen kehitystä sekä siirtymäsäännöillä että ilman niitä. Molemmilla tavoilla on vaikutusta yhtiön liiketoimintapäätöksiin.

Edellä esitettyjen emoyhtiön vakavaraisuusvaatimusten lisäksi konserniin kuuluvilla Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:lla ja Mandatum Life Fund Management S.A. yhtiöllä on omat yhtiöiden toimialaan liittyvät vakavaraisuusvaatimukset.

3.2 Sisäinen vakavaraisuusaseman seuranta

Solvenssi II luo raamit myös yhtiön sisäiselle vakavaraisuusaseman seurannalle. Yhtiötason vakavaraisuusaseman seurantamalli, ns. riskinkantokykymalli, pohjautuu Solvenssi II:n siirtymäsäännöillä laskettuun SCR:ään ja omaan varallisuuteen. Riskinkantokykymallissa asetetaan yhtiön vakavaraisuusasemalle ennakoivat seurantarajat, joiden tavoitteena on mahdollistaa yhtiön kyky reagoida riittävän ajoissa vakavaraisuusaseman heikkenemiseen. Seurantarajoja on kolme ja niissä huomioidaan vakavaraisuusasema sekä siirtymäsääntöjen kanssa että ilman niitä. Taulukossa 3–7 on esitetty sovellettavat seurantarajat ja keskeiset ohjaavat periaatteet eri vyöhykkeillä.

Kuva 3–7 Sisäinen riskien seurantakehikko (riskinkantokykymalli)

| Vakavaraisuussuhde siirtymäsäännöillä | Vakavaraisuussuhde ilman siirtymäsääntöjä | Ohjaava periaate             |
|---------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------|
| > 160 %                               | > 125 %                                   | Normaali toiminta            |
| < 160 %                               | < 125 %                                   | Tihennetty seuranta          |
| < 145 %                               | < 115 %                                   | Riskin ottamista rajoitetaan |
| < 135 %                               | < 107,5 %                                 | Riskejä vähennetään          |

Riskinkantokyvyn ollessa ylimmän seurantarajan yläpuolella yhtiön sijoitustoimintaa ohjaa normaaliin tapaan sijoituspolitiikka ja siinä asetetut limiitit. Seurantarajojen alittuessa vakavaraisuusaseman seurantaa tiivistetään, hallituksen roolia sijoitustoiminnan osalta kasvatetaan, riskinottoa rajoitetaan ja viimeisessä vaiheessa tulee vakavaraisuusasemaa vahvistaa joko markkinariskejä pienentämällä tai kasvattamalla omaa varallisuutta esimerkiksi pääomituksen kautta. Käytännössä toimenpiteet riippuvat siitä, miten tilanteeseen on päädytty ja millainen yleinen markkinatilanne on. Näin ollen todelliset toimenpiteet voivat hallituksen niin parhaaksi katsoessa poiketa edellä esitetyistä periaatteista.

Yhtiötason riskinkantokykymallin lisäksi eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on oma riskinkantokykyseuranta. Eriytetyn ryhmäeläkekannan riskinkantokyky perustuu tulevien lisätujen vastuun sijoitusriskejä puskuroivaan vaikutukseen. Myös kyseisen vakuutuskannan riskinkantokykyseurannan seurantarajat perustuvat ennalta määritettyihin omaisuuden stressitesteihin ja toimenpiteet seurantarajojen alittuessa ovat samankaltaiset kuin koko yhtiön riskinkantokyky mallissa.

Yhtiötason riskinkantokykymalli ja eriytetyn ryhmäeläkekannan riskinkantokykyseuranta ja niihin sisältyvät seurantarajat määritellään vuosittain hallituksen päättämissä sijoituspolitiikoissa. Riskinkantokyvyt ja seurantarajat raportoidaan hallitukselle vähintään kuukausittain.



#### 4. Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan tappion riskiä, joka aiheutuu puutteellisista tai epäonnistuneista prosesseista tai järjestelmistä, ihmisistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. Tämä määritelmä sisältää juridiset riskit, mutta ei sisällä strategisista pää- töksistä johtuvia riskejä. Riskit voivat realisoitua seuraavien tapahtumien johdosta:

- sisäiset rikkomukset;
- ulkoiset rikkomukset;
- riittämätön henkilöstöjohtaminen;
- puutteellisuudet toimintaperiaatteissa asiakkaita, tuotteita tai liiketoimintoja koskien;
- fyysisen omaisuuden vahingot;
- toimintojen keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt;
- virheet toimintaprosesseissa.

Operatiivinen riski voi toteutua lisäkustannuksina, aiheutettujen vahinkojen korvauk- sina, säännösten ja määräysten rikkomisena, maineen menetyksenä, riskiasemaan liitty- vän väärän informaation antamisena ja siitä seuraavina tappioina sekä liiketoimintojen keskeytymisenä.

##### 4.1 Operatiivisten riskien hallinnan tavoite ja organisointi

Operatiivisten riskien hallinnan tavoite yhtiössä on tunnistaa riskit etukäteen, hallita riskejä tehokkaasti ja pyrkiä etukäteen minimoimaan mahdollisten realisoituvien riskien vaikutusta kustannustehokkaalla tavalla. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta sekä riittävän sisäisen valvonnan järjestämisestä. Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatii- visten riskien hallintaan liittyviä keskeisiä asioita, kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea varmistaa, että liiketoiminta-alueiden riskit on tunnistettu ja että ne ovat jär- jestäneet sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan riittävällä tavalla. Komitea käsittelee myös operatiivisten riskienhallinnan toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien itsearviointeissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Merkittävät havainnot operatiivisista riskeistä raportoidaan riskien- hallintakomitealle ja hallitukselle.

##### 4.2 Operatiivisten riskien tunnistaminen ja hallinta

Operatiivisia riskejä tunnistetaan useiden eri lähteiden ja menetelmien avulla:

1. Itsearviointi: Keskeisten operatiivisten riskien sekä niiden todennäköisyyksien ja mahdollisten vaikutusten kartoitus ja arviointi toteutetaan säännöllisen itsearviointi- prosessin avulla. Tässä yhteydessä arvioidaan myös näihin liittyvä sisäinen valvonta ja ohjeistuksen riittävyys.
2. Tapahtumien analyysi: Operatiivisten riskien komitea kerää ja analysoi liiketoimin- tayksiköiden raportoimat toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet. Liiketoimintayksiköiden vastuulla on varmistaa, että toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan yhtiön käytänteiden mukaisesti.

Merkittävimpiä operatiivisten riskien itsearviointiprosessissa tunnistettuja riskejä ovat muun muassa seuraavat: tietoturvaan ja -suojaan liittyvät asiat, tietojärjestelmien vanhe- neminen sekä prosessien manuaaliset työvaiheet.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi yhtiössä on hyväksytty useita eri toiminta- ohjeita, kuten sisäisen valvonnan politiikka, compliance-politiikka, turvallisuusohjeita, jatkuvuussuunnitelma, hankinta- ja ulkoistamispolitiikka, asiakaspalautteen käsitte- lyohje sekä useita muita toimintaohjeita liittyen operatiivisiin toimintoihin. Eri toimin- taohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä ja niistä raportoidaan compliance-toiminnolle ja riskienhallintatoiminnolle.

Prosesseihin sisältyvän sisäisen valvonnan järjestelmän tavoitteena on estää ja havaita negatiivisia tapahtumia sekä minimoida näiden vaikutukset. Tämän lisäksi toteu- tuneet operatiiviset riskit tai läheltä piti -tilanteet analysoidaan ja raportoidaan operatii- visten riskien komitealle riskienhallintatoiminnon toimesta.





# 3

---

**IFRS-tilinpäätös 2019**

---



# Konsernin laaja tuloslaskelma

| Milj. €                                                                                               | Liite | 1–12/2019 | 1–12/2018 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-----------|-----------|
| Vakuutusmaksutulo                                                                                     | 1     | 1 595,9   | 1 074,2   |
| Sijoitustoiminnan nettotuotot                                                                         | 2     | 1 266,5   | -26,2     |
| Liiketoiminnan muut tuotot                                                                            |       | 23,0      | 212,4     |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Korvaukset                                                                                            | 3     | -1 492,2  | -1 115,8  |
| Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos                                                           | 4     | -971,2    | 426,4     |
| Henkilöstökulut                                                                                       | 5     | -51,8     | -46,0     |
| Liiketoiminnan muut kulut                                                                             | 6     | -81,4     | -67,3     |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Rahoituskulut                                                                                         | 7     | -9,2      | -7,4      |
| Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista                                                          |       | 0,5       | 0,0       |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Tilikauden voitto ennen veroja                                                                        |       | 280,1     | 450,4     |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Verot                                                                                                 | 19    | -58,2     | -90,8     |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Tilikauden voitto                                                                                     |       | 221,9     | 359,6     |
|                                                                                                       |       |           |           |
| Tilikauden muut laajan tuloksen erät                                                                  |       | 20–21     |           |
| Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi                                                       |       |           |           |
| Varjolaskenta                                                                                         |       | -21,3     | 19,7      |
| Myytavissä olevat rahoitusvarat                                                                       |       | 134,9     | -333,5    |
| Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot                                                          |       | -27,0     | 66,7      |
| Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen |       | 86,6      | -247,1    |
|                                                                                                       |       |           |           |
| TILIKAUDEN LAAJA TULOS                                                                                |       | 308,5     | 112,5     |

# Konsernitase

| Milj. €                                                       | Liite  | 1–12/2019 | 1–12/2018 |
|---------------------------------------------------------------|--------|-----------|-----------|
| Varat                                                         |        |           |           |
| Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet                          | 8      | 14,3      | 4,5       |
| Sijoituskiinteistöt                                           | 9      | 136,1     | 146,3     |
| Aineettomat hyödykkeet                                        | 10     | 8,9       | 5,0       |
| Sijoitukset osakkuusyrityksissä                               | 11     | 0,5       | 2,6       |
| Rahoitusvarat                                                 | 12–16  | 4 671,5   | 4 901,9   |
| Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset   | 17     | 8 170,2   | 6 960,1   |
| Saamiset jälleenvakuutussopimuksista                          | 24     | 0,7       | 0,9       |
| Muut varat                                                    | 22     | 137,4     | 182,0     |
| Käteiset varat                                                | 23     | 952,1     | 585,5     |
| Varat yhteensä                                                |        | 14 091,9  | 12 788,8  |
|                                                               |        |           |           |
| Velat                                                         |        |           |           |
| Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista                       | 24     | 3 925,8   | 4 221,5   |
| Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista | 25     | 8 117,1   | 6 954,7   |
| Rahoitusvelat                                                 | 13, 26 | 364,0     | 133,5     |
| Laskennalliset verovelat                                      | 18     | 120,8     | 95,8      |
| Muut velat                                                    | 28     | 196,5     | 172,9     |
| Velat yhteensä                                                |        | 12 724,2  | 11 578,2  |
|                                                               |        |           |           |
| Oma pääoma                                                    |        |           |           |
| Osakepääoma                                                   | 30     | 40,4      | 40,4      |
| Rahastot                                                      |        | 566,9     | 480,3     |
| Kertyneet voittovarot                                         |        | 760,4     | 689,9     |
| Emoyhtiön omistajien osuus                                    |        | 1 367,7   | 1 210,6   |
| Määräysvallattomien osuus                                     |        | 0,0       | 0,0       |
| Oma pääoma yhteensä                                           |        | 1 367,7   | 1 210,6   |
|                                                               |        |           |           |
| Oma pääoma ja velat yhteensä                                  |        | 14 091,9  | 12 788,8  |



# Laskelma oman pääoman muutoksista

| Milj. €                    | Osakepääoma | Ylikurssirahasto | Vararahasto | Voittovar | Muuntoerot | Myytävissä olevat rahoitusvarat* | Myytävissä olevat rahoitusvarat** IFRS 4.30 | Yht.    |
|----------------------------|-------------|------------------|-------------|-----------|------------|----------------------------------|---------------------------------------------|---------|
| Oma pääoma 1.1.2018        | 40,4        | 98,9             | 29,9        | 630,5     | 0,0        | 626,7                            | -28,0                                       | 1 398,4 |
| Muutokset omassa pääomassa |             |                  |             |           |            |                                  |                                             |         |
| Osingonjako                |             |                  |             | -300,0    |            |                                  |                                             | -300,0  |
| Kauden laaja tulos         |             |                  |             | 359,6     |            | -266,8                           | 19,7                                        | 112,5   |
| Siirrot erien välillä      |             |                  |             | -0,3      |            |                                  |                                             | -0,3    |
| Oma pääoma 31.12.2018      | 40,4        | 98,9             | 29,9        | 689,9     | 0,0        | 359,9                            | -8,3                                        | 1 210,6 |
| Muutokset omassa pääomassa |             |                  |             |           |            |                                  |                                             |         |
| Osingonjako                |             |                  |             | -150,0    |            |                                  |                                             | -150,0  |
| Kauden laaja tulos         |             |                  |             | 221,9     |            | 107,9                            | -21,3                                       | 308,5   |
| Siirrot erien välillä      |             |                  |             | -1,3      |            |                                  |                                             | -1,3    |
| Oma pääoma 31.12.2019      | 40,4        | 98,9             | 29,9        | 760,4     | 0,0        | 467,8                            | -29,6                                       | 1 367,7 |

\* Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta 371,1 (-217) miljoonaa euroa. Kauden tulokseen on siirretty 134,9 (-333,5) miljoonaa euroa.

\*\* Varjolaskennan mukainen eriytetyn vakuutuskannan vakuutustenottajien osuus, ilman veroja.

Muuntoeroihin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaikutuksella huomioituja eriä.



# Konsernin rahavirtalaskelma

| Milj. €                                                      | 1–12/2019     | 1–12/2018     |
|--------------------------------------------------------------|---------------|---------------|
| <b>Liiketoiminnan rahavirta</b>                              |               |               |
| Voitto ennen veroja                                          | 280,1         | 450,4         |
| <b>Oikaisut</b>                                              |               |               |
| Poistot                                                      | 7,8           | 5,6           |
| Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot                | -621,3        | 423,0         |
| Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot                         | -394,3        | -167,6        |
| Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos                  | 866,9         | -463,2        |
| Muut oikaisut                                                | 51,7          | 63,7          |
| <b>Oikaisut yhteensä</b>                                     | <b>-89,2</b>  | <b>-138,5</b> |
| <b>Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)</b>    |               |               |
| Sijoitukset *                                                | 212,8         | -232,2        |
| Muut varat                                                   | 37,0          | -54,5         |
| <b>Yhteensä</b>                                              | <b>249,8</b>  | <b>-286,8</b> |
| <b>Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)</b>   |               |               |
| Rahoitusvelat                                                | -35,9         | 27,6          |
| Muut velat                                                   | 7,2           | -44,6         |
| Maksetut korot ja tuloverot                                  | -138,1        | -137,5        |
| <b>Yhteensä</b>                                              | <b>-166,9</b> | <b>-154,6</b> |
| <b>Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat</b>             |               |               |
|                                                              | <b>273,9</b>  | <b>-129,4</b> |
| <b>Investointien rahavirta</b>                               |               |               |
| Investoinnit tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin              | 0,0           | -6,1          |
| Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin | -4,7          | -3,6          |
| <b>Investointeihin käytetyt nettorahavarat</b>               | <b>-4,7</b>   | <b>-9,7</b>   |

| Milj. €                                       | 1–12/2019    | 1–12/2018     |
|-----------------------------------------------|--------------|---------------|
| <b>Rahoitustoiminnan rahavirta</b>            |              |               |
| IFRS 16 velat                                 | -1,6         | -             |
| Pääomalaina                                   | 249,1        | -             |
| Maksetut osingot                              | -150,0       | -300,0        |
| <b>Rahoituksesta kertyneet nettorahavarat</b> | <b>97,5</b>  | <b>-300,0</b> |
| <b>Rahavirrat yhteensä</b>                    |              |               |
|                                               | <b>366,6</b> | <b>-439,1</b> |
| <b>Rahavarojen nettomuutos</b>                |              |               |
|                                               | <b>366,6</b> | <b>-439,1</b> |
| <b>Lisätietoa rahavirtalaskelmaan</b>         |              |               |
| Saadut korot                                  | 119,5        | 137,8         |
| Maksetut korot                                | -63,6        | -59,5         |
| Saadut osingot                                | 51,7         | 55,7          |

\* Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät pankkisaamiset 952,1 miljoonaa euroa (585,5).



# Konsernin liitetiedot

## YHTEENVETO MERKITTÄVISTÄ TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEISTA

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös vuodelta 2019 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, ”IFRSs”) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Mandatum Life on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2019 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Mandatum Life otti vuoden 2019 alusta käyttöön uuden standardin IFRS 16 Vuokrasopimukset. Standardi korvasi IAS 17 standardin, jonka mukaan vuokrasopimukset kirjattiin joko taseeseen rahoitusleasingsopimuksina tai muina vuokrasopimuksina, jolloin sopimukseen liittyvät vastuut esitettiin tilinpäätöksen liitetiedoissa. Uuden standardin myötä lähtökohtaisesti kaikki vuokrasopimukset merkitään taseeseen. Tuloslaskelmaan kirjataan vuokrasopimuksista aiheutuvat korkokulut sekä poistot.

Siirtymähetkellä sovellettiin standardin sallimaa yksinkertaistettua menettelyä, jolloin vertailuvuosia ei oikaistu takautuvasti. Lisäksi konserni hyödynsi standardin sallimaa poikkeusta jättää lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä omaisuseriä koskevat vuokrasopimukset taseen ulkopuolelle. Standardin käyttöönotolla ei ollut olennaista vaikutusta konsernin tulokseen ja taseeseen.

Muilla kuluneella tilikaudella käyttöönotetuilla standardeilla tai vuosittaisilla lisäyksillä standardeihin ei ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisölainsäädäntö sekä viranomaissäännökset.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on pääasiallisesti alkuperäinen hankintameno. Poikkeuksia ovat mm. käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat, myytävissä olevat rahoitusvarat, suojauskohteet käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavat osakeperusteiset maksut, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan, ellei toisin ole mainittu.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 5. helmikuuta 2020.

### Konsernitilinpäätös

#### Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankitun tytäryhtiön nettovarallisuudesta. Hankekohtaisesti valitulla käsittelytavalla on vaikutusta sekä kirjattavaan määräysvallattomien omistajien osuuteen että liikearvon määrään. Määrä, jolla maksettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus sekä mahdollisesti aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuina ylittävät konsernin osuuden hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

#### Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia



sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintameno, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen. Sijoitus sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatuihin muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulosvaikutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo peruutetaan tehty arvonalennus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

### Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavaluuttaa, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoit-

toina tai -tappioina tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisut käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

### Segmenttiraportointi

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), eriytetty vakuutuskanta (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia.

Segmentille sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi) on kohdistettu sijoitussidonnaisen sopimusten katteena olevat sijoitukset ja näiden tuotto mukaan lukien Mandatum Lifin rahastoyhtiöiltä saamat palkkiot. Liikekustannusten, mukaan lukien poistot, ja aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden allokointi kotimaisille segmenteille on laadittu yhtiön sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta ulkomailla kattaa pääasiassa Baltian toiminnan. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluohjeistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytäntönsäntöön.



## Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan. Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

## Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Henkivakuutustoiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Muut palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

## Vakuutusmaksut

Henkivakuutustoiminnan vakuutus sopimukseen ja sijoitus sopimukseen sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksutuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloitusperusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitus sopimusten velkojen muutos.

## Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoin mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvin arvoin. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi tai käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Rahoitusvarojen käypä arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen. Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin. Suurin osa tason 3 sijoituksista on pääomarahastoja tai vaihtoehtorahastoja.

Pääomarahastosijoitusten osalta alla olevien sijoitusten arvon määrittää rahasto, jolla on olennaiset ja riittävät tiedot alla olevien sijoitusten arvonmäärittämiseksi. Pääomarahaston arvonmäärittäminen toteutetaan pääasiassa kvartaaleittain perustuen alla olevien sijoitusten arvoon ja vieraan pääoman määrään. Alla olevien sijoitusten arvonmäärittäminen pohjana käytetään esimerkiksi hankintahintaan perustuvaa arvostusta, julkisesti vaihdettujen verrokkiyhtiöiden arvoa, tuottokerroinperusteista arvostusta tai kassavirtoihin perustuvaa arvostusta. Pääomarahastot noudattavat yleisesti International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV) -ohjeistusta, jossa kuvataan erilaisia arvostuskäytäntöjä yksityiskohtaisemmin.

Myös vaihtoehtorahastojen osalta arvon määrittää rahasto ja toteutuksesta vastaa ensisijaisesti rahastonhoitaja. Vaihtoehtorahastot ovat usein ominaisuuksiltaan monimutkaisia ja arvonmäärittäminen on riippuvainen alla olevien instrumenttien luonteesta. Arvonmäärittäminen pohjana käytetään esimerkiksi kassavirtoihin perustuvaa arvostusta. Vaihtoehtorahastojen toimintaa ja arvonmäärittäystä sääntelee Alternative Investment Fund Managers Directive (AIFMD), jossa kuvataan tarkemmin arvonnäytteen toimintaperiaatteita ja dokumentointivaatimuksia.

Harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan



kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Poikkeuksena tästä on sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusvaroina omana taseeränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään.

### Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

### Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

### Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat

Rahoitusvara, joka on tarkoitus myydä tai ostaa takaisin lyhyen ajan kuluessa tai joka kuuluu salkkuun, jota hallinnoidaan yhdessä tai käytetään toistuvasti lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaraksi. Tällaiset varat merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Myös johdannaissopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Johdannaissopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

### Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Niiden tase- ja tuloslaskelmakirjaukset menevät kuten edellä esitetty kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen osalta.

### Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset -ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisättynä välittömästi kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

### Myytavissä olevat rahoitusvarat

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytavissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan



kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kurssierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

### **Muut rahoitusvelat**

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määräisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

### **Käypä arvo**

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Instrumentit arvostetaan ostokurssiin tai viimeiseen kaupantekohintaan, mikäli hintalähteen pörssissä on käytössä huutokaupparnenettely. Myös johdannaisopimukset arvostetaan viimeiseen kaupantekohintaan. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tältä osin samaa hintalähdettä vastaavissa ja vastattavissa. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksyttyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määritellä, hankintamenon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvästä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäolennainen.

### **Rahoitusvarojen arvonalentuminen**

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

### **Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat**

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille. Objektiivinen näyttö arvioidaan ensin yksinään merkittävien rahoitusvarojen osalta ja tämän jälkeen joko yksittäin tai ryhmäkohtaisesti sellaisten rahoitusvarojen osalta, jotka eivät yksinään ole merkittäviä.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintamenuon taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentumistappiota, tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttauskorkona käytetään saamisen alkupe- räistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskoh- taisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

### **Myytävissä olevat rahoitusvarat**

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos, tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintamenon.



Päätös siitä, onko arvonalentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvon historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenoa alhaisempi. Konsernissa arvonalentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintamenon 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintamenon yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävin noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Konserni tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahaston tyypilliseksi toimiajaksi muodostuu 10–12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvon alentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren loppupuolella. Mikäli on lisäksi kuitenkin perusteltua syytä epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytäessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Arvonalennus pääomarahastoille kirjataan yllä olevien periaatteiden lisäksi aina silloin, kun rahaston alkamisvuosi on vähintään 10 vuotta vanha ja rahaston kirjanpitoarvo on enintään 500 000 euroa. Näissä tapauksissa sekä käypä arvo että kirjanpitoarvo kirjataan nolnaan. Arvonalennus tehdään vain rahastoille, joiden osalta kriteerit täyttyvät kaikkien Sampo-konsernin yhtiöiden salkkujen osalta.

Saamistodistusten arvon alentumisessa tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksilla oikaistun hankintamenon ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintamenon kirjataan tulosvaikutteinen arvonalennus.

### Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korko-, luottoriski-, valuutta-, osake- sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

### Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävinä johdannais-sopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi johdannaisiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

### Suojaavat johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta. Kuluneella tilikaudella konsernissa on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisten ja suojattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallinta-



tavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana, jotta suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

**Käyvän arvon suojaus**

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

**Vuokrasopimukset**

**Konserni vuokralle ottajana**

Uuden IFRS 16 Vuokrasopimukset standardin mukaisesti vuokrasopimukset esitetään lähtökohtaisesti taseella. Ainoat valinnaiset poikkeukset koskevat tiettyjä lyhytaikaisia tai arvoltaan vähäisiä vuokrasopimuksia, jotka voidaan edelleen kirjata tasaerinä vuokrasopimuksen voimassaolon aikana.

Vuokrasopimuksista aiheutuvat käyttöoikeusomaisuuserät (oikeus käyttää vuokrasopimuksen kohdetta) kirjataan varoihin osana Aineellisia hyödykkeitä ja niitä vastaavat vuokravelvoitteet taseen velkapuolelle osaksi Muita velkoja. Käyttöoikeusomaisuuserä kirjataan vuokra-ajan alkamishetkellä ja arvostetaan hankintamenoon, joka sisältää vuokrasopimusvelan alkuperäisen määrän sekä vuokralle antajalle mahdollisesti ennalta suoritettut maksut. Vuokrasopimusvelka puolestaan kirjataan vuokra-ajan alkamishetkellä ja arvostetaan tulevien vuokramaksujen nykyarvoon.

Tuloslaskelmaan kirjataan käyttöoikeusomaisuuserästä tehtävät poistot sekä vuokra-velasta aiheutuvat korkokulut.

**Konserni vuokralle antajana**

Vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät tase-erään Sijoituskiinteistöt ja niiden poistajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

**Aineettomat hyödykkeet**

**Muut aineettomat hyödykkeet**

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut IT-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno määrittyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summana. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien IT-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

|                             |             |
|-----------------------------|-------------|
| IT-ohjelmistot              | 4–10 vuotta |
| Muut aineettomat hyödykkeet | 3–10 vuotta |

**Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet**

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.



Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon.

Perusparannusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koituva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuruiseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoaikoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

|                                       |              |
|---------------------------------------|--------------|
| Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset | 20–60 vuotta |
| Teollisuus- ja varastorakennukset     | 30–60 vuotta |
| Rakennusten ainesosat                 | 10–15 vuotta |
| IT-laitteet ja autot                  | 3–5 vuotta   |
| Muut koneet ja kalusto                | 3–10 vuotta  |

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

### Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

### Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistoaajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen.

Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoiisiin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukauppoihin perustuvaa kauppa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

### Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos velvoitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.



### Vakuutus- ja sijoitussopimukset

Vakuutussopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutus-sopimuksina tai sijoitussopimuksina. Standardin mukaan vakuutussopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välillä merkittävää vakuutusriskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitusriskiä eikä merkittävää vakuutusriskiä, luokitellaan sopimus sijoitussopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitussopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sopimuksista syntyvät velat käsitellään standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti.

Vakuutus- ja sijoitussopimukseen liittyviä riskejä on kuvattu laajasti Riskienhallinta-osiossa.

### Jälleenvakuutussopimukset

Jälleenvakuutussopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutussopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvausvelvolliseksi muiden tekemiensä vakuutussopimusten perusteella. Jälleenvakuutussopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutussopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutussopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutussopimuksen perusteella toiselle vakuutusyhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulospäätöskäytännössä, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

### Vakuutussopimusten luokittelu

Henkivakuutustoiminnan sopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutus-

riski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimukseen ei sisälly vakuutusriskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitussopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature (DPF)) on vakuutuksenottajan sopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuksille laskuperustekorona lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummaa tai alennetaan vakuutusmaksuja. Mandatum Lifen tulokannassa kohtuuseriaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutuksenottaja kantaa sijoitusriskin valitsemalla sijoituskohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

### Vakuutus- ja sijoitussopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutussopimukseen ja niihin sijoitussopimukseen, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Kaikkiin sopimukseen lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimukseen, joita ei luokitella vakuutussopimuksiksi, liittyy vakuutuksenottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimukseen sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Kannanluovutuksella siirtyneen Suomi-yhtiön ryhmäeläkevakuutuksen (=Eriytetty vakuutuskanta) osalta noudatetaan IFRS 4.30 ns. varjolaskentaa, jonka perusteella omaa pääomaa oikaistaan sopimuksen mukaisten realisoitumattomien voittojen tai tappioiden osalta. Omaa pääomaa oikaistaan määrällä, jolla realisoitumattomat voitot tai tappiot olisivat jakautuneet Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikan mukaisesti Eriytetylle vakuutuskannalle, mikäli voitot tai tappiot olisi realisoitu tilinpäätöshetkellä.

### Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitussopimusten velka kirjataan vakuutusvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Henkivakuutustoiminnan vakuutusteknisen



vakuutusvelan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotasosta, vastaisista liikekuluista ja vahinkojen selviämisestä.

Tulevan jälleenvakuutuksen vastuuvelan muutos on laskettu vaihtuvin kurssein.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruinen. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuotto-takuu vaihtelee vakuutusten alkamisajankohdan perusteella nolasta 4,5 prosenttiin. Vakuutusvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alempaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vakuutusvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Vuosiksi 2020–2021 Mandatum Life on alen-tanut enimmäiskoroksi 0,25 prosenttia ja vuodeksi 2022 1,25 prosenttia. Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta eriytetyn, ryhmäeläkevakuutuskannan ansaittujen etujen vakuutusvelka on diskontattu 0,0 prosentilla.

Vakuutusvelan diskonttauskoron ja pääosin 4,5 prosenttia ja 3,5 prosenttia vähimmäistuottotakuun eron takia vakuutusvelkaan on lisätty laskuperustekoron täydennysvastuuta.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vakuutusvelan määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 35 prosenttia yhtiön vakuutusvelasta. Ryhmäeläkkeen vakuutusvelan laskennassa käytetään ns. kohorttikuolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Tulevan jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta. Sijoitussidonnaisen vastuuvelan katteessa on mukana konserniin kuuluvien yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ei ole eliminoitu omaisuudesta. Eliminointi johtaisi taseen osalta virheelliseen informaatioon,

koska vakuutuksenottajat kantavat sijoituksiin liittyvän sijoitusriskin ja lisäksi epätasapainoon sijoitussidonnaisen vakuutusvelan ja sen katteena olevan omaisuuden osalta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vakuutusvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus.

Konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa on kerrottu vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vakuutusvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

### Vakuutusvelan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään kaikista sopimuskannoista ja täydennystarvetta tarkastellaan yhtiötasolla koko vakuutusvelan riittävyiden perusteella. Ei-sijoitussidonnaiseen velkaan kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimukseen perustuvat rahavirrat. Sopimukseen perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutustapahtumat historiatietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekoron että arvion tulevista lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetkeen käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

### Kohtuusperiaate ja eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikka

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä alkuperäisen vakuutuskannan voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvytys, joka olisi vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi



kuitenkin kokonaishyvityksen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaishyvitys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutuksenottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön internetsivuilla.

Mandatum Lifeen siirtyi 30.12.2014 Suomi-yhtiöstä ryhmäeläkevakuutuskanta (Vakuutuskanta), joka on eriytetty muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta. Kannansiirron yhteydessä on sovittu, että Vakuutuskannan mukana siirtynyt omaisuus käytetään turvaamaan siirtyneen Vakuutuskannan etuuksia. Tämän johdosta ja varmistamiseksi Vakuutuskanta ja sitä kattava omaisuus on eriytetty Mandatum Lifen muusta vakuutuskannasta ja omaisuudesta. Edelleen tämän johdosta on sovittu, että Vakuutuskantaan ja sitä kattavaan omaisuuteen sovelletaan muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta riippumatonta voitonjakopolitiikkaa alla tarkemmin kuvatulla tavalla.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton ylittäessä vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, jaetaan tästä ylitteestä 65 prosenttia vakuutuskannalle. Voitonjakopolitiikassa sovellettava vastuuvelan diskonttauskorko perustuu aina kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä käytettävään vastuuvelan diskonttauskorkoon. Vakuutuskannan osuus diskonttauskoron ylittävästä sijoitustuotosta voidaan jakaa esimerkiksi vuotuisena asiakashyvityksenä, kertaluonteisina etuuksien korotuksina tai se voidaan varata tulevien lisäetujen vastuuseen, jolla tasoitetaan vuotuisia asiakashyvityksiä ja turvataan asiakashyvitysten tasoa ja jatkuvuutta.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton alittaessa vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, vastuuvelan diskonttauskoron mukainen tuottovaade rahoitetaan ensisijaisesti tulevien lisäetujen vastuusta ja sen jälkeen Mandatum Lifen omasta pääomasta. Se osa tulevien lisäetujen vastuusta, joka on Mandatum Lifen erillisellä päätöksellä luvattu Suomi-yhtiöstä siirtyneelle ryhmäeläkevakuutuskannalle, ei ole käytettävissä edellä mainitun tuottovaateen rahoittamiseen.

Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäeläkevakuutuskannan voitonjakopolitiikassa sovellettava diskonttauskorko on vuoden 2019 osalta 0,50 prosenttia. Yhtiön verkkosivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus eriytetyn ryhmäeläkekannan voitonjakopolitiikasta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

## Työsuhde-etuudet

### Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Mandatum Lifen eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävin maksupohjainen järjestely on Suomen TyEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä aiheutuvat veloitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuus pohjaisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum Lifen vakuutusvelkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

### Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun konserni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman henkilön työsuhteen ennen normaalia eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia vapaaehtoisien irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhemmin kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät veloitteet diskontataan. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

## Osakeperusteiset maksut

Sammolla oli tilikauden aikana neljä voimassa olevaa käteisvaroina maksettavaa osakeperusteista kannustinjärjestelmää (Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2014 I, 2014 II, 2017 I ja 2017 II). Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului vajaat 20 henkilöä vuoden 2019 aikana.

Järjestelyt on arvostettu käypään arvoon niiden myöntämishetkellä sekä jokaisena raportointipäivänä tämän jälkeen.



Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan velaksi ja sen muutos tuloslaskelmaan.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes -hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien kannusteyksiköiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimen käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden kannusteyksiköiden määrissä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta kannusteyksiköiden määrästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

## Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulostaikutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskelmaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

## Osakepääoma

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta.

## Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Mandatum Life esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

## Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutum tiedot voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Mandatum Lifen keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osa-alueita koskevat laatimisperiaatteet edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

### Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.



### Käypien arvojen määrittäminen

Jos rahoitusvaroilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksyttyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätösperiaatteiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottovaateista sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

### Arvon alentumistestaukset

Liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatio- ja kasvukehityksestä.

### Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Seuraavat konsernin liiketoimintaan liittyvät julkistetut uudet tai uudistetut standardit konserni ottaa käyttöön myöhemmillä tilikausilla niiden voimaantulopäivästä lähtien, tai jos voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehty muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) korvaa nykyisen standardin IAS 39: Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Konserni aikoo hyödyntää seuraavassa kappaleessa avattua väliaikaista vapautusta ja ottaa standardin käyttöön 1.1.2022 alkavalla tilikaudella. Uusi standardi muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää uuden luotto-tappioihin perustuvan arvonalentumismallin. Suojauslaskennassa säilyy edelleen nykyiset kolme suojauslaskentatyyppiä.

Koska uusi IFRS 4 Vakuutus sopimukset korvaava standardi IFRS 17 Vakuutus sopimukset (IASB:n tekemällä alustavalla päätöksellä voimaan 1.1.2022 alkavilla tilikausilla) tulee vaikuttamaan vakuutusyhtiöiden velkapuolen arvostukseen, on vakuutusyhtiöille annettu vaihtoehtoja IFRS 9 käyttöönottamiseksi. Yhtiö voi tiettyjen vakuutusvelkojen määrään liittyvien edellytysten täytyessä käyttää ns. väliaikaista vapautusta, jolloin se siirtää IFRS 9 -standardin käyttöönoton alkamaan samanaikaisesti IFRS 17 -standardin kanssa, viimeistään 1.1.2022 alkavalla tilikaudella. Väliaikaista vapautusta saa soveltaa, mikäli konsernin vakuutustoimintaan liittyvien velkojen suhde taseen kokonaisvelkoihin on vähintään yli 90 prosenttia. Soveltaminen on mahdollista myös silloin, kun suhdeluku on vähintään yli 80 prosenttia, mikäli konserni ei merkittävässä määrin harjoita muuta kuin vakuutustoimintaa. Toinen sallittu vaihtoehto oli soveltaa IFRS 9 -standardia 1.1.2018 alkaen, mutta poistaa velkojen ja varojen erilaisista arvostusperiaatteista johtuvat erot tuloslaskelmalla siirtämällä eroista aiheutuvat vaikutukset tuloksesta muihin laajan tuloksen eriin. Konserni on suorittanut analysoinnin väliaikaisen vapautuksen soveltamisen edellytyksistä ja todennut niiden täytyvän. Näin ollen konserni soveltaa vapautusta ja ottaa käyttöön IFRS 9 -standardin samanaikaisesti tulevan IFRS 17 -standardin kanssa. Konserni on aloittanut standardien käyttöönoton analysoinnin myös kaikilta muilta osin, koska uusilla standardeilla tulee olemaan olennainen vaikutus konsernin tilinpäätökseen.

Euroopan komissio ei ollut tilinpäätöshetkellä vielä hyväksynyt IFRS 17 -standardia noudatettavaksi EU-alueella. IASB on lisäksi ilmoittanut, että se saattaa harkita eräitä muutoksia IFRS 17 -standardiin ennen sen voimaantuloa.



# Tilinpäätöksen riskienhallintaliite

## 1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Vakuutustoiminnan keskeinen periaate on siirtää riski vakuutuksenottajalta vakuutusyhtiölle. Näin ollen riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistutaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallinnan tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

## 2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

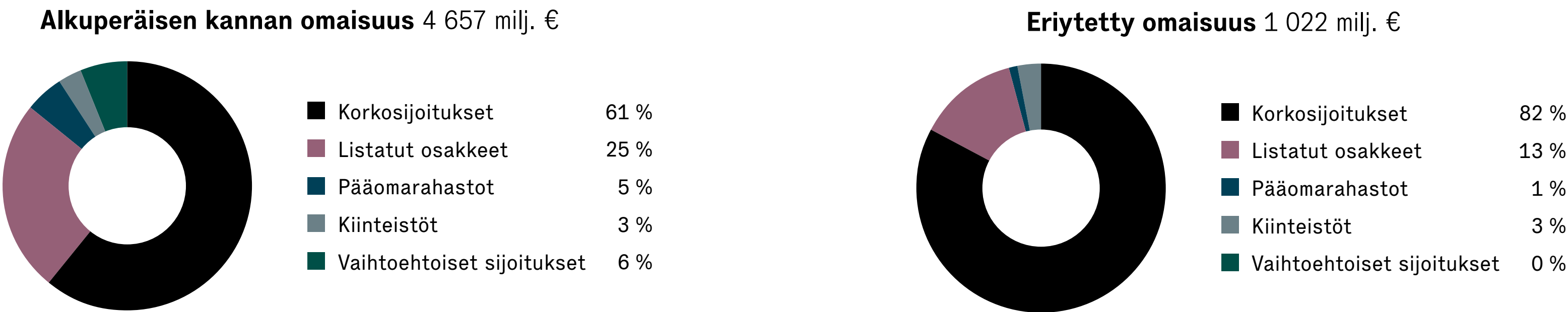
Taseen markkinariskit sekä vakuutusriskeihin lukeutuvat pitkäikäisyys- ja takaisinostoriskit muodostavat yhtiön merkittävimmät riskit pääomavaateiden kautta tarkasteltuna. Tämän lisäksi operatiiviset riskit ja liiketoimintariskit ovat yhtiön toiminnan ja jatkuvuuden kannalta keskeisiä riskejä.

Henkivakuutusyhtiön liiketoiminta perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallinnointiin. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa laskuperustekorkosidonnaisen henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvytykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuloskomponentit ovat vakuutustoiminnan riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tulokset. Riskiliikkeen tulos muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Kustannusliikkeen tulos muodostuu puolestaan vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekulu-kuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla.

## 3. Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeillä viitataan rahoitusvarojen ja -velkojen sekä vastuuvelan markkina-arvojen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin yhtiön tuloksessa tai vakavaraisuudessa. Markkinariskejä tarkastellaan sekä koko taseen riskien kannalta että puhtaasti sijoitusomaisuuden riskien kannalta. Yhtiön markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesijoituksista sekä korkosijoitusten ja laskuperustekorkoisen vastuuvelan välisestä kokonaiskorkoriskistä.

Kuva 3–1 Sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2019





Markkinariskien hallintaa lähestytään vastuuvelan odotettujen kassavirtojen, korkotason ja voimassa olevan vakavaraisuusaseman pohjalta. Kaikille laskuperustekorkoisille vastuuvelan erille yhteinen ominaisuus on laskuperustekorko sekä asiakashyvitykset. Vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot tai ylimääräiset lisäsijoitukset ovat rajoitettuja suurimmassa osassa yhtiön laskuperustekorkoisia vakuutuksia.

Yhtiön hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta (ks. Kappale 6) että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta koskevan sijoituspolitiikan. Kyseisessä politiikassa määritetään sijoitustoiminnan periaatteet, limiitit ja tasehallinnan kannalta keskeinen riskinkantokykymalli ja siinä noudatettavat seurantarajat.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoituspolitiikassa määritellyille periaatteille ja toimivaltuuksille. Kaikki merkittävimmät sijoituspäätökset – isot allokaatiomuutokset ja sijoitusyksikön toimivaltuudet ylittäviin sijoituksiin liittyvät päätökset – tehdään kuitenkin hallituksen toimesta. Tasehallintakomitea valvoo säännöllisesti sijoituspolitiikassa määriteltyjen periaatteiden ja limiittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön hallitukselle. Tasehallintakomitea seuraa myös koko yhtiön vastuuvelkaa ja eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuvelkaa kattavien omaisuuserien riskillisyyttä suhteessa riskinkantokykyyn. Seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea raportoi hallitukselle.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2019 oli 9,2 prosenttia (-2,4). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusten kokonaistuotto oli 6,4 prosenttia (-1,9). Kuvassa 3–1 on esitetty sijoitusallokaatiot erikseen alkuperäisen ja eriytetyn kannan osalta per 31.12.2019.

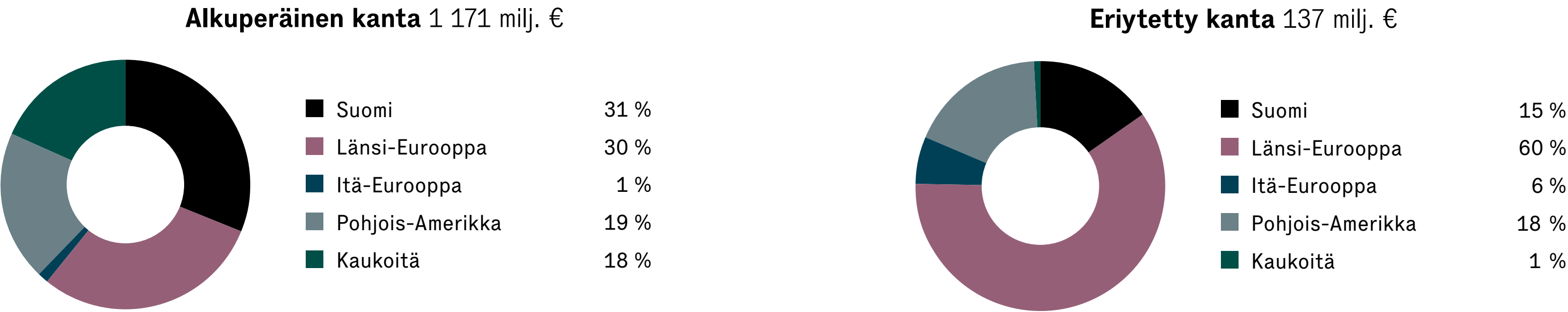
3.1 Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakkeiden arvonvaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 171 miljoonaa euroa (1 219). Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset olivat 137 miljoonaa euroa (115).

Yhtiön osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät saa ylittää sijoituspolitiikassa määritettyjä rajoja. Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö hoitaa pääosin kehittyneiden markkinoiden osakkeista koostuvaa salkkua, kun taas kehittyvien markkinoiden osakesijoituksia hoidetaan edelleen pääosin kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Suorien osakesijoitusten osuus on noin 60 prosenttia kaikista osakesijoituksista. Kuvassa 3–2 esitetään listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma erikseen kummankin kannan osalta.

Kappaleessa 4.5 on lisäksi listattu kymmenen suurinta suoraa osakesijoitusta ja kappaleessa 5 on kuvattu suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialoittain.

Kuva 3–2 Listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2019





3.2 Korkosijoituksiin liittyvät riskit

Yhtiön korkosijoituksiin liittyvät riskit ovat markkinakorkojen muutoksiin liittyvä korkoriski ja luottoriskiä omaavien korkosijoitusten luottoriskimarginaalin vaihtelusta seuraava sijoitusten arvon heilahtelu (spread-riski).

Yhtiön merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvelalle taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Sijoituspoliitikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vastuuvelan luonne suhteessa korko- ja inflaatoriskeihin. Vastuuvelan ja korkosijoitusten välistä korkoriskiä valvotaan ja hallitaan jatkuvasti, ja sisäisiin malleihin perustuvilla seurantarajoilla ja niihin liittyvillä toimintaohjeilla turvataan pääomien riittävyyttä erilaisissa markkinatilanteissa.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa noin kaksitoista vuotta ja eriytetyn vastuuvelan duraatio oli noin yksitoista vuotta.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2019 oli 2,8 vuotta (2,5) ja eriytetyn omaisuuden duraatio oli 2,8 vuotta (2,5).

Vastuuvelan osalta yhtiö on varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja täydentämällä vastuuvelkaa alentamalla vastuuvelan diskonttokorkoa. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muokattu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa ja vastuuvelkaa on täydennetty korkotäydennyksillä. Korkotäydennyksistä kerrotaan tarkemmin Vakuutusriskit-osiossa.

Valtaosa yhtiön korkosijoituksista on tehty yritysten liikkeeseen laskemiin velkainstrumentteihin, jolloin myös luottoriskimarginaalien levenemisestä seuraava arvomuutosriski on merkittävä. Taulukossa 3–3 on esitetty paitsi korkosijoitusten jakauma eri instrumenttien osalta myös näiden keskimääräinen maturiteetti. Maturiteetti kuvaa duraatiota paremmin yhtiön altistumista spread-riskille, varsinkin vaihtuvakorkoisten korkosijoitusten osalta. Kuvassa 4–1 on esitetty sijoitusomaisuus omaisuuslajeittain jaoteltuna toimialan ja luottokelpoisuuden perusteella.

Taulukko 3–3 esittää alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosalkun jakautumisen eri instrumenttityyppeihin. Vuoden 2019 lopussa rahamarkkinasijoitusten osuus alkuperäisen kannan korkosijoituksista nousi 24,2 prosenttiin (16,1) ja investment grade -korkosijoitusten osuus laski 30,4 prosenttiin (40,3), kun taas high yield -korkosijoitusten osuus nousi 34,8 prosenttiin (30,1). Eriytetyn kannan korkosalkussa

Taulukko 3–3 Korkosijoitukset instrumenttityypeittäin 31.12.2019

| Alkuperäisen kannan korkosijoitukset              | Osuus korkosalkusta | Keskimääräinen maturiteetti |
|---------------------------------------------------|---------------------|-----------------------------|
| Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat             | 24,2 %              | 0,0                         |
| Valtioiden joukkovelkakirjalainat                 | 0,0 %               | 0,0                         |
| Katetut joukkovelkakirjalainat                    | 0,0 %               | 0,0                         |
| Investment grade joukkovelkakirjalainat ja lainat | 30,4 %              | 3,7                         |
| High yield joukkovelkakirjalainat ja lainat       | 34,8 %              | 3,6                         |
| Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat      | 0,0 %               | 0,0                         |
| Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2             | 3,5 %               | 4,7                         |
| Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1             | 6,9 %               | 4,7                         |
| Korkojohdannaiset                                 | 0,1 %               | -                           |
| <b>Yhteensä</b>                                   | <b>100,0 %</b>      | <b>2,9</b>                  |

| Eriytetyn kannan korkosijoitukset                 | Osuus korkosalkusta | Keskimääräinen maturiteetti |
|---------------------------------------------------|---------------------|-----------------------------|
| Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat             | 16,0 %              | 0,0                         |
| Valtioiden joukkovelkakirjalainat                 | 0,3 %               | 2,7                         |
| Katetut joukkovelkakirjalainat                    | 1,6 %               | 4,7                         |
| Investment grade joukkovelkakirjalainat ja lainat | 47,2 %              | 3,1                         |
| High yield joukkovelkakirjalainat ja lainat       | 21,8 %              | 4,2                         |
| Omaisuusvakuudelliset joukkovelkakirjalainat      | 0,0 %               | 0,0                         |
| Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 2             | 4,2 %               | 4,7                         |
| Heikomman etuoikeuden lainat / Tier 1             | 9,0 %               | 6,1                         |
| Korkojohdannaiset                                 | 0,0 %               | -                           |
| <b>Yhteensä</b>                                   | <b>100,0 %</b>      | <b>3,2</b>                  |



rahamarkkinasijoitusten osuus nousi 16,0 prosenttiin (6,3). Investment grade -korko-sijoitusten osuus puolestaan laski 47,2 prosenttiin (57,2). Eriytetyn kannan high yield -korkosijoitusten osuus nousi 21,8 prosenttiin (17,1).

3.3 Valuuttakurssiriskit

Ensivakuutuksista syntyvä laskuperustekorkoinen vastuuvélka muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskiä sijoitettaessa euroalueen ulkopuolelle. Yhtiön valuuttastrategia perustuu aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan tavoitteena on sijoituspolitiikan limiittien puitteissa saavuttaa tuottoa suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriski on täysin suojattu. Taulukossa 3–4 esitetään alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusten ja vastuuvélan avoin valuuttapositio per 31.12.2019.

3.4 Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi sijoitusomaisuuteen liittyy kiinteistö-, pääomarahasto-, biometrisista ja muista vaihtoehtoissijoituksista nousevat riskit. Sijoituspolitiikassa on määritetty maksimipainot tämän tyyppisille sijoituksille. Vuoden 2019 lopussa näiden sijoitusten yhteenlaskettu osuus alkuperäisen kannan sijoitusomaisuudesta oli 14 prosenttia (15) ja eriytetyn kannan omaisuudesta 5 prosenttia (6).

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomarahastosijoituksia sekä sijoituksia vaihtoehtoissijoituksiin. Pääomarahastosalkku on hajautettu rahastojen tyylin ja maantieteellisen alueen mukaan. Vaihtoehtoissijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksittäisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, mikä mahdollistaa riittävän hajautuksen rahastojen ja sijoitustapojen välillä.

Taulukko 3–4 Valuuttapositiot 31.12.2019

Valuuttariski nettoasema, alkuperäinen kanta, 31.12.2019

| Kotivaluutta, milj. €        | USD  | JPY | GBP | SEK | NOK | CHF | DKK | Muut | Netto, yhteensä |
|------------------------------|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----------------|
| Vakuutustekninen vastuuvélka | 0    | 0   | 0   | -3  | 0   | 0   | 0   | 0    | -3              |
| Sijoitukset                  | 698  | 8   | 78  | 47  | 43  | 56  | 17  | 181  | 1 128           |
| Johdannaiset                 | -669 | -1  | -79 | -45 | 19  | -62 | -20 | -82  | -939            |
| Nettopositio, yhteensä       | 30   | 7   | -2  | -1  | 63  | -6  | -3  | 99   | 187             |

Valuuttariski nettoasema, eriytetty kanta, 31.12.2019

| Kotivaluutta, milj. €        | USD | JPY | GBP | SEK | NOK | CHF | DKK | Muut | Netto, yhteensä |
|------------------------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------|-----------------|
| Vakuutustekninen vastuuvélka | 0   | 0   | 0   | 0   | 0   | 0   | 0   | 0    | 0               |
| Sijoitukset                  | 69  | 0   | 17  | 0   | 7   | 15  | 0   | 1    | 109             |
| Johdannaiset                 | -68 | 0   | -15 | 0   | 3   | -14 | 0   | 0    | -93             |
| Nettopositio, yhteensä       | 1   | 0   | 2   | 0   | 11  | 1   | 0   | 1    | 16              |



Taulukko 3–5

Suurimmat keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain, koko sijoitusomaisuus 31.12.2019

| Liikkeeseenlaskija, milj. €      | Markkina-arvo yhteensä | % sijoitus-omaisuudesta | Kassavarat ja lyhytaikaiset korkosijoitukset | Pitkäaikaiset korko-sijoitukset, yhteensä | Pitkäaikaiset korkosijoitukset: Valtioiden takaamat | Pitkäaikaiset korkosijoitukset: Katetut joukkolainat | Pitkäaikaiset korko-sijoitukset: Seniorivelka | Pitkäaikaiset korkosijoitukset: Tier 1 ja Tier 2 | Osakesijoitukset | Vakuudella kattamaton osuus johdannaisista |
|----------------------------------|------------------------|-------------------------|----------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------|------------------|--------------------------------------------|
| Skandinaviska Enskilda Banken    | 327                    | 6 %                     | 319                                          | 8                                         | 0                                                   | 0                                                    | 1                                             | 8                                                | 0                | 0                                          |
| Danske Bank                      | 296                    | 5 %                     | 276                                          | 18                                        | 0                                                   | 0                                                    | 11                                            | 7                                                | 0                | 2                                          |
| BNP Paribas                      | 176                    | 3 %                     | 151                                          | 26                                        | 0                                                   | 0                                                    | 26                                            | 0                                                | 0                | 0                                          |
| Nordea Bank                      | 106                    | 2 %                     | 73                                           | 31                                        | 0                                                   | 0                                                    | 5                                             | 26                                               | 0                | 3                                          |
| ABN Amro Bank                    | 86                     | 2 %                     | 0                                            | 86                                        | 0                                                   | 0                                                    | 61                                            | 25                                               | 0                | 0                                          |
| Vattenfall                       | 82                     | 1 %                     | 0                                            | 82                                        | 0                                                   | 0                                                    | 0                                             | 82                                               | 0                | 0                                          |
| DnB                              | 77                     | 1 %                     | 0                                            | 77                                        | 0                                                   | 0                                                    | 53                                            | 24                                               | 0                | 0                                          |
| Sponda                           | 53                     | 1 %                     | 0                                            | 53                                        | 0                                                   | 0                                                    | 53                                            | 0                                                | 0                | 0                                          |
| TDC                              | 51                     | 1 %                     | 0                                            | 51                                        | 0                                                   | 0                                                    | 51                                            | 0                                                | 0                | 0                                          |
| Lassila & Tikanoja               | 49                     | 1 %                     | 0                                            | 3                                         | 0                                                   | 0                                                    | 3                                             | 0                                                | 46               | 0                                          |
| 10 suurinta keskittymää yhteensä | 1 305                  | 23 %                    | 819                                          | 435                                       | 0                                                   | 0                                                    | 264                                           | 171                                              | 46               | 5                                          |
| Muut                             | 4 383                  | 77 %                    |                                              |                                           |                                                     |                                                      |                                               |                                                  |                  |                                            |
| Sijoitusomaisuus yhteensä        | 5 688                  | 100 %                   |                                              |                                           |                                                     |                                                      |                                               |                                                  |                  |                                            |

Taulukko 3–6

Kymmenen suurinta osakesijoituskeskittymää, koko sijoitusomaisuus 31.12.2019

| 10 suurinta listattua osakesijoitusta     | Yhteensä, milj. € | % kaikista suorista listatuista osakesijoituksista |
|-------------------------------------------|-------------------|----------------------------------------------------|
| Vaisala                                   | 47                | 6 %                                                |
| Lassila & Tikanoja                        | 46                | 6 %                                                |
| UPM-Kymmene                               | 38                | 5 %                                                |
| Caverion                                  | 37                | 4 %                                                |
| Terveystalo                               | 35                | 4 %                                                |
| Tikkurila                                 | 24                | 3 %                                                |
| Roche Holding                             | 23                | 3 %                                                |
| Uponor                                    | 23                | 3 %                                                |
| F-Secure                                  | 21                | 2 %                                                |
| Nokian Renkaat                            | 19                | 2 %                                                |
| 10 suurinta keskittymää yhteensä          | 312               | 38 %                                               |
| Muut suorat listatut osakesijoitukset     | 518               | 62 %                                               |
| Suorat listatut osakesijoitukset yhteensä | 830               | 100 %                                              |

Taulukko 3–7

Kymmenen suurinta high yield- sekä luottoluokittelematonta korkosijoituskeskittymää, koko sijoitusomaisuus, 31.12.2019

| 10 suurinta suoraa sijoitusta high yield- ja luottoluokittelemattomiin korkoinstrumentteihin | Luokitus | Markkina-arvo yhteensä, milj. € | % kaikista suorista korkosijoituksista |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------------------------------|----------------------------------------|
| Sponda                                                                                       | NR       | 53                              | 2 %                                    |
| TDC                                                                                          | B+       | 51                              | 1 %                                    |
| Evergood 4 ApS                                                                               | B+       | 47                              | 1 %                                    |
| Trevian Finland Properties I                                                                 | NR       | 47                              | 1 %                                    |
| Pohjolan Voima                                                                               | NR       | 37                              | 1 %                                    |
| Teollisuuden Voima                                                                           | BB+      | 29                              | 1 %                                    |
| Huhtamäki                                                                                    | NR       | 24                              | 1 %                                    |
| Intrum                                                                                       | BB       | 23                              | 1 %                                    |
| eQ Fin Real Estate                                                                           | NR       | 23                              | 1 %                                    |
| YIT                                                                                          | NR       | 21                              | 1 %                                    |
| 10 suurinta keskittymää yhteensä                                                             |          | 356                             | 10 %                                   |
| Muut suorat korkosijoitukset                                                                 |          | 3 127                           | 90 %                                   |
| Suorat korkosijoitukset yhteensä                                                             |          | 3 483                           | 100 %                                  |



Sampo Oyj:n kiinteistöyksikkö vastaa yhtiön kiinteistösijoitustoiminnasta. Kiinteistösalkkuun kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia, kuten kiinteistörahas-toja ja kiinteistöyhtiöiden osakkeita, päätetyn allokaation mukaisesti. Kiinteistö-sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

### 3.5 Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Sijoituspolitiikassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetet-taessa otetaan huomioon ensisijaisesti oma arvio sijoituskohteen luottoriskillisyydestä ja vastaava sitoutuvan pääoman määrä. Myös sijoituskohteesta saatavilla oleva julkinen informaatio, kuten luottoluokitukset, vaikuttavat limiittirakenteeseen. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Taulukossa 3–5 on kuvattuna markkina- ja luottoriskien keskit-tymät koko sijoitusomaisuudessa yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Taulukossa 3–6 näytetään vielä erikseen kymmenen suurinta sijoitusta listattuihin osakkeisiin ja näiden osuus kaikista suorista listatuista osakesijoituksista. Suorien koti-maisten osakesijoitusten lisäksi yhtiö sijoittaa ulkomaisiin osakkeisiin sijoitusrahastojen ja ETF-rahastojen kautta sekä myös suorina osakesijoituksina. Taulukossa 3–7 puoles-taan on eritelty keskittymät korkeamman riskin (high yield) ja luottoluokittelemattomiin joukkovelkakirjalainoihin.

## 4. Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskiä aiheutuu sekä sijoituksista että vakuutus- ja jälleenvakuutussopimuksista.

Luottoriskit voivat realisoitua markkina-arvon alentumisena luottomarginaalien muuttu-essa epäedullisesti (spreadriski) tai luottotappioina mikäli velkainstrumentin liikkeeseenlas-kija tai johdannaissopimusten tai jälleenvakuutussopimusten vastapuoli ei pysty täyttämään taloudellisia velvoitteitaan (luottotappioriski). Nykyisellä sijoitusomaisuudella luottoriskien rooli on merkittävä niin riskiaseman kuin riskienhallinnan käytäntöjenkin osalta.

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiä aiheutuu jälleen-vakuutussopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista

saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuuvelan osasta. Yhtiön osalta jälleen-vakuuttajiin liittyvät luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Sijoitusomaisuuden merkittävin toimialakeskittymä ovat sijoitukset rahoitustoimi-alan korkoinstrumentteihin.

### 4.1 Luottoriskien hallinta

Suorien velkasijoitusten valinta perustuu ensisijaisesti yksittäisten joukkovelkakirjojen valitsemiseen ja toissijaisesti ylhäältä alas johdettuun allokaatioon. Tämä sijoitustyyli saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sijoitussalkku ei ole täysin rahoitusteorian mukaisesti hajautettu, mutta sisältää perusteellisesti riski–tuotto-suhteeseen keskittyen analysoi-tuja sijoituksia. Seuraavia seikkoja pidetään kriittisinä menestystekijöinä velkasijoitusten valinnassa:

1. Mahdolliset sijoitukset tulee ymmärtää täysin. Liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen luottokelpoisuus arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja muiden rakenteellisten yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia käytetään sisäisen arvioinnin tukena, sisäisesti tehdyt arviot ovat aina tärkeimpiä päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä. Analyysien tekemisessä tarvittavaa osaamista ja resursseja on kehitetty sijoitusyksikössä jatkuvasti viime vuo-sien aikana.
2. Kun yksittäisen instrumentin ominaisuudet ymmärretään ja instrumenttiin liittyvän tuottopotentialin ja riskien katsotaan olevan tasapainossa, sijoitustransaktio tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusajalla instrumenttityypistä riippumatta. Tämä luo pai-netta luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti
  - i. tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumentti-tyypistä riippumatta,
  - ii. hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden sijoitustyyppille ominaiset piir-teet ja riskit, ja
  - iii. näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa. Viime vuosien aikana luottolimiittirakenteet ja -toimintatavat ovat olleet erityisesti huomion kohteena yhtiöiden sijoituspolitiikkoja kehitettäessä.



Taulukko 4–1 Luottoriskipositio omaisuuslajeittain, toimialasektoreittain ja luottoluokittain, koko sijoitusomaisuus 31.12.2019

| Milj. €                            | AAA  | AA+ -<br>AA- | A+ -<br>A- | BBB+ -<br>BBB- | BB+ -<br>C | D | Luokittelematon | Korkosijoitukset<br>yhteensä | Listatut<br>osakkeet | Muut | Vastapuoliriski | Yhteensä | Muutos<br>tilanteesta<br>31.12.2018 |
|------------------------------------|------|--------------|------------|----------------|------------|---|-----------------|------------------------------|----------------------|------|-----------------|----------|-------------------------------------|
| Perusteollisuus                    | 0    | 0            | 0          | 10             | 60         | 0 | 15              | 85                           | 85                   | 0    | 0               | 170      | 52                                  |
| Pääomahyödykkeet                   | 0    | 0            | 4          | 5              | 26         | 0 | 60              | 95                           | 152                  | 0    | 0               | 247      | 24                                  |
| Kulutustavarat                     | 0    | 0            | 52         | 95             | 77         | 0 | 20              | 245                          | 127                  | 0    | 0               | 372      | -89                                 |
| Energia                            | 0    | 1            | 0          | 0              | 0          | 0 | 47              | 47                           | 0                    | 8    | 0               | 55       | 5                                   |
| Rahoitus                           | 0    | 560          | 823        | 354            | 65         | 0 | 17              | 1 819                        | 32                   | 8    | 5               | 1 864    | 108                                 |
| Valtiot                            | 0    | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 0               | 0                            | 0                    | 0    | 0               | 0        | 0                                   |
| Valtioiden takaamat jvk-lainat     | 0    | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 0               | 0                            | 0                    | 0    | 0               | 0        | 0                                   |
| Terveystenhoito                    | 0    | 0            | 5          | 23             | 90         | 0 | 33              | 151                          | 92                   | 18   | 0               | 261      | 21                                  |
| Vakuutus                           | 0    | 0            | 17         | 51             | 0          | 0 | 17              | 85                           | 3                    | 8    | 0               | 96       | 12                                  |
| Media                              | 0    | 0            | 0          | 0              | 6          | 0 | 0               | 6                            | 9                    | 0    | 0               | 15       | -12                                 |
| Pakkaus                            | 0    | 0            | 0          | 0              | 9          | 0 | 24              | 33                           | 12                   | 0    | 0               | 44       | 18                                  |
| Julkinen sektori, muut             | 0    | 2            | 25         | 0              | 0          | 0 | 0               | 27                           | 0                    | 0    | 0               | 27       | -47                                 |
| Kiinteistöala                      | 0    | 0            | 1          | 87             | 5          | 0 | 144             | 236                          | 0                    | 175  | 0               | 411      | 89                                  |
| Palvelut                           | 0    | 0            | 4          | 44             | 157        | 0 | 60              | 265                          | 86                   | 0    | 0               | 351      | 58                                  |
| Teknologia ja elektroniikka        | 1    | 0            | 6          | 5              | 47         | 0 | 11              | 70                           | 188                  | 10   | 0               | 268      | 58                                  |
| Telekommunikaatio                  | 0    | 0            | 8          | 44             | 72         | 0 | 0               | 124                          | 15                   | 0    | 0               | 139      | -22                                 |
| Liikenne                           | 0    | 0            | 0          | 12             | 0          | 0 | 1               | 12                           | 29                   | 0    | 0               | 42       | 8                                   |
| Yhdyskuntapalvelut                 | 0    | 0            | 2          | 38             | 111        | 0 | 0               | 150                          | 0                    | 0    | 0               | 151      | 36                                  |
| Muut                               | 0    | 0            | 0          | 0              | 16         | 0 | 2               | 17                           | 0                    | 25   | 0               | 42       | -15                                 |
| Arvopaperistetut joukkovelkakirjat | 0    | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 0               | 0                            | 0                    | 0    | 0               | 0        | 0                                   |
| Vakuudelliset joukkovelkakirjat    | 14   | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 0               | 14                           | 0                    | 0    | 0               | 14       | -120                                |
| Sijoitusrahastot                   | 0    | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 187             | 187                          | 478                  | 448  | 0               | 1 112    | -108                                |
| Vastapuoliyhteisö                  | 0    | 0            | 0          | 0              | 0          | 0 | 0               | 0                            | 0                    | 0    | 6               | 6        | 2                                   |
| Yhteensä                           | 15   | 563          | 946        | 767            | 741        | 0 | 637             | 3 669                        | 1 308                | 700  | 11              | 5 688    | 79                                  |
| Muutos tilanteesta 31.12.2018      | -134 | -44          | -164       | 151            | 262        | 0 | 73              | 145                          | -26                  | -41  | 2               | 79       |                                     |



Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti ei-toivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan säännöllisesti tasehallintakomitealle ja hallitukselle esimerkiksi toimialoittain sekä omaisuuslajeittain ja korkosijoitusten osalta luottoluokitusluokittain. Myös yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolien luottoluokituksia seurataan jatkuvasti.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallitsemiseksi ja pienentämiseksi tiössä käytetään kahdenvälisiä ISDA- ja CSA-sopimuksia.

5. Likviditeettiriski

Likviditeettiriski on riski siitä, ettei yhtiö pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuuseriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastuista on takaisinostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausennusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten likviditeettiriski ei ole nykyisellään merkittävä.

6. Vakuutusriskit

Henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit sisältävät biometriset riskit sekä muut henkivakuutustoiminnan riskit kuten takaisinostoriskin ja kustannusriskin. Vastuuvelan diskonttokorkoon liittyvä riski on osa yhtiön markkinariskejä, mutta se liittyy myös

keskeisesti vakuutustuotteisiin ja käsitellään siitä syystä tässä yhteydessä. Tässä osiossa käsitellään näiden henkivakuutustoiminnan riskien kehitystä vuonna 2019. Lisäksi osiossa esitellään vakuutusriskejä koskevat keskeiset riskienhallintaperiaatteet.

Yhtiö vastaanotti Suomi-yhtiöstä sen laskuperustekorollisen ryhmäeläkekannan vuonna 2014. Vastaanotetun kannan erityispiirteistä johtuen kyseinen ryhmäeläkekanta ja siihen liittyvä varallisuus on eriytetty (eriytetty ryhmäeläkekanta tai eriytetty omaisuus) yhtiön muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännökset, sijoituslimiitit ja tasehallintakomitea. Laskuperustekorollisista veloista, jotka eivät ole osa eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyviä velkoja, käytetään tässä riskienhallintaliitteessä nimeä alkuperäiset laskuperustekorolliset velat.

6.1 Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa siitä, että vakuutuille tulisi korvattavaksi enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauslukulorvauksia tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä tultaisiin maksamaan vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoi vakuutusten hinnoitteluhetkellä. Tapauksia, joissa yksittäinen voimakkaasti vaikuttava tapahtuma tai tapahtumasarja aiheuttaa merkittävän eron toteutuneiden korvausten ja odotettujen maksujen välillä, kutsutaan katastrofiriskiksi.

Taulukko 5–1 Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan 31.12.2019

| Milj. €                      | Yhteensä | Kirjanpitoarvo                  |                                    | Kassavirta |      |      |      |      |           |        |
|------------------------------|----------|---------------------------------|------------------------------------|------------|------|------|------|------|-----------|--------|
|                              |          | Ilman sopimuksellista eräpäivää | Sopimukseen perustuva maturiteetti | 2020       | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 | 2025–2034 | 2035–  |
| Henkivakuutus                |          |                                 |                                    |            |      |      |      |      |           |        |
| Rahoitusvarat                | 5 634    | 2 961                           | 2 674                              | 355        | 197  | 280  | 398  | 733  | 843       | 12     |
| joista koronvaihtosopimuksia | 11       | 0                               | 11                                 | 0          | 0    | 2    | 2    | 1    | 7         | 0      |
| Rahoitusvelat                | 402      | 0                               | 402                                | -15        | -9   | -10  | -10  | -260 | -55       | -191   |
| joista koronvaihtosopimuksia | 9        | 0                               | 9                                  | 0          | 0    | -1   | -1   | -1   | -3        | -5     |
| Vuokravastuut                | 9        | 0                               | 9                                  | -2         | -2   | -2   | -2   | -2   | -1        | 0      |
| Vakuutustekninen vastuuvelka | 3 347    |                                 | 3 347                              | -296       | -295 | -273 | -258 | -241 | -1 643    | -1 302 |

Sopimusten pitkäkestoisuus ja se, että yhtiön oikeus muuttaa vakuutusehtoja ja -maksuja on rajoitettu, kasvattaa biometrisiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ne ole muutettavissa, vastuovelkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Taulukossa 6–1 esitetään yhtiön ensivakuutuksen riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 75 prosenttia vuonna 2019 (76). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 12 miljoonasta eurosta 24 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on yhtiön biometrisistä riskeistä merkittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäeläkkeet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan, ja tämän vuoksi jäsenten keski-ikä on suhteellisen korkea, lähes 70 vuotta. Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkkeiden ja yksilöllisten eläkevakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaisia ja niihin liittyvät henkivakuutukset pienentävät pitkäikäisyysriskiä.

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuolleisuustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta vastuuvelan laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkistettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäeläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2019 vastuuvelkaa 86 miljoonalla eurolla (95), sisältäen eriytetyn ryhmäeläkekannan 71 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jälkeen ryhmäeläkkeen kumulatiivinen kuolleisuus on ollut ylijäämäinen. Vuoden 2019 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäeläkkeen osalta, kuolevuustäydennyksen muutos huomioiden 8,9 miljoonaa euroa (8,3) voitollinen, kun huomioidaan täydennysvastuiden 8,9 miljoonan euron purku.

Henkivakuutuksen kuolevuusliike on voitollista. Merkittävimpänä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometristen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työkyvyttömyys- ja sairauskulu- vakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä aikavälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapahtuu epäsuotuisaa kehitystä.

Yhtiön vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä sisällä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön ottamalla katastrofijälleenvakuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien merkitystä entisestään.

## 6.2 Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski

Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski on merkittävin vastuuvelan riittävyyteen vaikuttava riski. Sopimukseen sisältyvä laskuperustekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakorkojen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiessa saataan joutua tilanteeseen, jossa vastuuvelkaa on täydennettävä.

Suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopimuksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustekorko on 4,5 prosenttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskonttauskorko. Näiden vakuutusten vastuuvelan diskonttauskorko on alennettu 3,5 prosenttiin. Tästä johtuen vastuuvelkaa on täydennetty 40 miljoonalla eurolla vuonna 2019 (39). Lisäksi 145 miljoonaa euroa on varattu vuosille 2020–2021 vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 0,25 prosenttiin ja 44 miljoonaa euroa on varattu vuoden 2022 osalta vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 1,25 prosenttiin. Kokonaisuutena yhtiö on täydentänyt alkuperäisen laskuperustekorkoisen vakuutuskannan vastuuvelkaa 230 miljoonan euron (232) suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäeläkekannan vakuutus sopimusten laskuperustekorko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökulmasta tärkeämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskorko on 0,0 prosenttia 31.12.2019 alkaen (aikaisemmin diskonttauskorko oli 0,5 prosenttia). Eriytetyn kannan 3,5 prosentilla diskontattu perusvastuu on 623 miljoonaa euroa (658) ja diskonttauskoron 0,0 prosenttiin alentavan korkotäydennyksen määrä on 263 miljoonaa euroa (250). Tulevien lisäetujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 78 miljoonaa euroa (100), joka voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

Kuhunkin vakuutuslajiin ja laskuperustekorkoon liittyvät vastuuvelat on esitetty taulukossa 6–2. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuuvelan muutos vuonna 2019.



Taulukko 6–1 Omalla vastuulla olevan riskiliikkeen korvaussuhteita 2018 ja 2019

| Milj. €                        | 2019         |              |              | 2018         |              |              |
|--------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|                                | Riskitulo    | Korvausmenot | Korvaussuhde | Riskitulo    | Korvausmenot | Korvaussuhde |
| <b>Henkivakuutus</b>           | <b>49,4</b>  | <b>23,7</b>  | <b>48 %</b>  | <b>51,2</b>  | <b>27,6</b>  | <b>54 %</b>  |
| Kuolevuus                      | 30,4         | 12,1         | 40 %         | 32,4         | 14,8         | 46 %         |
| Sairastavuus ja työkyvyttömyys | 19,0         | 11,6         | 61 %         | 18,8         | 12,8         | 68 %         |
| <b>Eläkevakuutus</b>           | <b>87,7</b>  | <b>78,9</b>  | <b>90 %</b>  | <b>86,7</b>  | <b>77,1</b>  | <b>89 %</b>  |
| Yksilöllinen eläke             | 13,1         | 13,8         | 106 %        | 13,7         | 13,9         | 101 %        |
| Ryhmäeläke                     | 74,6         | 65,0         | 87 %         | 73,1         | 63,3         | 87 %         |
| Kuolevuus (pitkäikäisyys)      | 72,3         | 63,5         | 88 %         | 69,9         | 61,6         | 88 %         |
| Työkyvyttömyys                 | 2,3          | 1,5          | 67 %         | 3,2          | 1,7          | 54 %         |
| <b>Yhteensä</b>                | <b>137,1</b> | <b>102,5</b> | <b>75 %</b>  | <b>137,9</b> | <b>104,7</b> | <b>76 %</b>  |

6.3 Muut vakuutusriskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkailla on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen tai mahdollisuus lopettaa vakuutussopimus ennenaikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytys- ja takaisinostomäärien pitäminen alhaisella tasolla on keskeinen menestystekijä erityisesti sijoitussidonnaisen liiketoiminnan kustannusliikkeen kannalta. Tasehallinnan riskien kannalta takaisinostoriski on vähemmän merkittävä, koska noin 90 prosenttia laskuperustekorollisesta vastuuvelasta muodostuu eläkevakuutuksista, joissa takaisinosto on mahdollinen ainoastaan poikkeustapauksissa. Tasehallinnan kannalta todellista takaisinostoriskiä on näin ollen vain laskuperustekorollisissa sijoitusvakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joiden vastuuvelan yhteismäärä on kuitenkin alle 5 prosenttia koko laskuperustekorollisesta vastuuvelasta. Vastuuvelan täydennyksiä ei myöskään makseta takaisinoston yhteydessä, mikä osaltaan pienentää laskuperustekorkoiseen kantaan liittyvää takaisinostoriskiä.

Yhtiö on altistunut lisäksi kustannusriskeille, jotka ovat riskejä siitä, että tulevat liikelulut ylittäisivät vakuutusten hinnoittelussa oletetun tason. Kustannusriskiä lisää se, että vakuutusten ehtoja ja vakuutusmaksuja ei useimmiten voida muuttaa vakuutuksen elinkaaren aikana. Keskeisenä haasteena on vakuutusten hoitamiseen liittyvien prosessien kustannusten sekä moninaiseen IT-arkkitehtuuriin liittyvien kustannusten pitäminen

alhaisella tasolla yli vakuutusten sopimusajan. Vuonna 2019 konsernin kustannusliikkeen tulos oli 24,4 miljoonaa euroa (34,5). Yhtiö ei jaksota vakuutusten hankintakuluja. Kuvassa 6–3 on esitetty konsernin kustannusliikkeen tulos vuosilta 2010–2019.

6.4 Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuvallinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla, asettamalla ylärajoja myönnettäville turville sekä jälleenvakuutuksella. Vakuutusriskien komitea monitoroi yhtiön vakuutusriskien hallinnan kattavuutta ja asianmukaisuutta.

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvallinta on osa yhtiön päivittäistä toimintaa. Yhtiön vastuuvallintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Hallitus hyväksyy vastuunvalintapolitiikan, vakuutussopimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Yhtiössä tämä määrä on 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi yhtiöllä on käytössä katastrofisuoja.

Taulukko 6–2 Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta

| Milj. €                                   | Velka<br>2018 | Maksut | Korvaukset | Kuormitus-<br>tulo | Takuu-<br>tuotot | Asiakas-<br>hyvitykset | Muut | Velka<br>2019 | Osuus % |
|-------------------------------------------|---------------|--------|------------|--------------------|------------------|------------------------|------|---------------|---------|
| Sijoitussidonnainen pl. Baltia            | 6 810         | 1 448  | -1 116     | -77                | 0                | 0                      | 886  | 7 952         | 66 %    |
| Yksilöllinen eläkevakuutus                | 1 298         | 55     | -19        | -14                | 0                | 0                      | 191  | 1 511         | 13 %    |
| Henkivakuutus                             | 2 195         | 285    | -474       | -21                | 0                | 0                      | 291  | 2 277         | 19 %    |
| Kapitalisaatiosopimukset                  | 2 519         | 1 018  | -601       | -31                | 0                | 0                      | 259  | 3 164         | 26 %    |
| Ryhmäeläkevakuutus                        | 797           | 89     | -22        | -10                | 0                | 0                      | 145  | 1 000         | 8 %     |
|                                           |               |        |            |                    |                  |                        |      |               |         |
| Laskuperustekorollinen ja muut pl. Baltia | 4 208         | 125    | -457       | -33                | 112              | 8                      | -49  | 3 913         | 32 %    |
| Eriytetty ryhmäeläkekanta                 | 1 008         | 2      | -57        | -1                 | 22               | 8                      | -17  | 964           | 14 %    |
| Laskuperustekorko 3,5 %                   | 658           | 2      | -57        | -1                 | 22               | 8                      | -7   | 623           | 12 %    |
| Korkotäydennys (3,5 % → 0,00 %)           | 250           | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 13   | 263           | 3 %     |
| Tulevien lisäetujen vastuu                | 100           | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | -22  | 78            | 8 %     |
| Ryhmäeläkevakuutus                        | 1 879         | 51     | -225       | -6                 | 57               | 0                      | -25  | 1 732         | 5 %     |
| Laskuperustekorko 3,5 %                   | 1 603         | 2      | -193       | -3                 | 53               | 0                      | -40  | 1 424         | 2 %     |
| Laskuperustekorko 2,5 %, 1,5 % tai 0,0 %  | 276           | 48     | -32        | -3                 | 4                | 0                      | 14   | 308           | 1 %     |
| Yksilöllinen eläkevakuutus                | 763           | 7      | -138       | -4                 | 28               | 0                      | 28   | 684           | 6 %     |
| Laskuperustekorko 4,5 %                   | 567           | 4      | -77        | -3                 | 23               | 0                      | -19  | 495           | 4 %     |
| Laskuperustekorko 3,5 %                   | 128           | 2      | -32        | -1                 | 4                | 0                      | 21   | 122           | 1 %     |
| Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %         | 68            | 1      | -29        | 0                  | 1                | 0                      | 26   | 67            | 1 %     |
| Yksilöllinen henkivakuutus                | 153           | 31     | -27        | -10                | 5                | 0                      | -10  | 142           | 1 %     |
| Laskuperustekorko 4,5 %                   | 52            | 1      | -1         | -1                 | 2                | 0                      | -6   | 48            | 0 %     |
| Laskuperustekorko 3,5 %                   | 76            | 1      | -8         | -3                 | 3                | 0                      | 4    | 73            | 1 %     |
| Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %         | 25            | 30     | -18        | -6                 | 0                | 0                      | -9   | 22            | 0 %     |

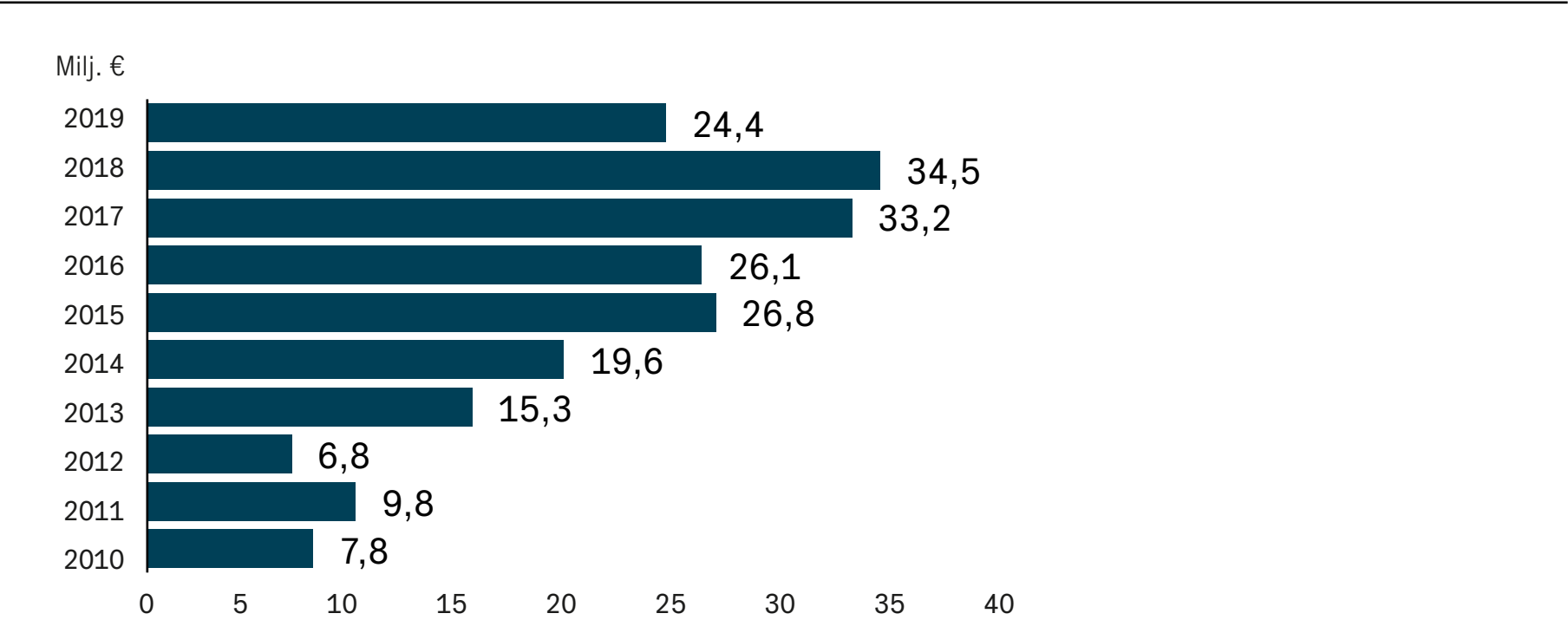
| Milj. €                           | Velka<br>2018 | Maksut | Korvaukset | Kuormitus-<br>tulo | Takuu-<br>tuotot | Asiakas-<br>hyvitykset | Muut | Velka<br>2019 | Osuus % |
|-----------------------------------|---------------|--------|------------|--------------------|------------------|------------------------|------|---------------|---------|
| Kapitalisaatiosopimukset          | 24            | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 1    | 25            | 0 %     |
| Laskuperustekorko 3,5 %           | 0             | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 0    | 0             | 0 %     |
| Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 % | 24            | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 1    | 25            | 0 %     |
| Tulevien lisäetujen vastuu        | 0             | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 0    | 0             | 0 %     |
| Korkotäydennys                    | 232           | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | -2   | 230           | 2 %     |
| Kuolevuustäydennys                | 95            | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | -9   | 86            | 1 %     |
| Tuleva jälleenvakuutus            | 3             | 0      | 0          | 0                  | 0                | 0                      | 0    | 3             | 0 %     |
| Muu velka                         | 50            | 34     | -11        | -13                | 0                | 0                      | -15  | 47            | 0 %     |
| Mandatum Life pl. Baltia          | 11 017        | 1 574  | -1 573     | -110               | 112              | 8                      | 836  | 11 865        | 99 %    |
| Baltia                            | 159           | 30     | -24        | -4                 | 1                | 0                      | 17   | 178           | 1 %     |
| Sijoitussidonnainen               | 145           | 28     | -22        | -3                 | 0                | 0                      | 18   | 166           | 1 %     |
| Muut                              | 14            | 2      | -2         | -1                 | 1                | 0                      | 0    | 13            | 0 %     |
| Mandatum Life -konserni yhteensä  | 11 176        | 1 603  | -1 597     | -114               | 113              | 8                      | 854  | 12 043        | 100 %   |



Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja maksutason riittävyttä arvioidaan vähintään vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta. Kustannusriskiä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekulukuormitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

Vastuuvelkaa analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuuvelkaan liittyviä keskeisimpiä oletuksia tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyttä testataan neljännesvuosittain. Näihin vastuuvelan ja riskiliikkeen analyysiin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutus sopimuksille sekä päivitetään vastuuvaintapolitiikka ja vastuuvelan laskennassa käytetyt oletukset.

**Kuva 6–3 Konsernin kustannusliikkeen tulos 2010–2019**



# Segmentti-informaatio

Mandatum Life -konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoitavat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi), eriytetty laskuperustekorkoinen ryhmäeläkekanta (Suomi) sekä ulkomaiset toiminnot. Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia. Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta

muualla kuin Suomessa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomainen toiminta kattaa pääasiassa Baltian maissa tapahtuvan toiminnan ja sen lisäksi Luxemburgin hallinnointiyhtiön toiminnan, jonka merkitys on vähäinen. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä. Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti.

## Konsernin laaja tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2019

| Milj. €                                      | Sijoitus-sidonnaiset sopimukset (Suomi) | Muut sopimukset (Suomi) | Eriytetty vakuutuskanta (Suomi) | Ulkomaiset toiminnot | Eliminoinnit ja liiketoiminnoille kohdistamattomat erät | Konserni     |
|----------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------|---------------------------------|----------------------|---------------------------------------------------------|--------------|
| Vakuutusmaksutulo                            | 1448,2                                  | 115,8                   | 2,2                             | 29,7                 | 0,0                                                     | 1 595,9      |
| Sijoitustoiminnan nettotuotot                | 909,1                                   | 308,5                   | 31,2                            | 20,5                 | -2,7                                                    | 1 266,5      |
| Liiketoiminnan muut tuotot                   |                                         | 18,3                    |                                 | 4,7                  | 0,1                                                     | 23,0         |
|                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Korvaukset                                   | -1115,7                                 | -324,3                  | -28,1                           | -24,1                | 0,0                                                     | -1 492,2     |
| Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos  | -1143,1                                 | 186,5                   | 5,0                             | -19,6                | 0,0                                                     | -971,2       |
| Henkilöstökulut                              | -26,3                                   | -21,9                   | 0,0                             | -3,5                 | 0,0                                                     | -51,8        |
| Liiketoiminnan muut kulut                    | -42,5                                   | -20,8                   | -1,1                            | -7,7                 | -9,2                                                    | -81,4        |
|                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Rahoituskulut                                |                                         | -8,9                    |                                 | 0,0                  | -0,2                                                    | -9,2         |
| Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista |                                         | 0,5                     |                                 |                      |                                                         | 0,5          |
|                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| <b>Voitto ennen veroja</b>                   | <b>29,7</b>                             | <b>253,5</b>            | <b>9,2</b>                      | <b>-0,1</b>          | <b>-12,1</b>                                            | <b>280,1</b> |
|                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Verot                                        | -5,9                                    | -50,7                   | -1,8                            | 0,0                  | 0,0                                                     | <b>-58,2</b> |
|                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| <b>Tilikauden voitto</b>                     | <b>23,7</b>                             | <b>202,8</b>            | <b>7,3</b>                      | <b>-0,1</b>          | <b>-12,1</b>                                            | <b>221,9</b> |

| Milj. €                                                                      | Sijoitus-sidonnaiset sopimukset (Suomi) | Muut sopimukset (Suomi) | Eriytetty vakuutuskanta (Suomi) | Ulkomaiset toiminnot | Eliminoinnit ja liiketoiminnoille kohdistamattomat erät | Konserni     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------|---------------------------------|----------------------|---------------------------------------------------------|--------------|
| <b>Tilikauden muut laajan tuloksen erät</b>                                  |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Varjolaskenta                                                                |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | -21,3        |
| Myytavissä olevat rahoitusvarat                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | 134,9        |
| Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot                                 |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | -27,0        |
| <b>Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen</b> |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | <b>86,6</b>  |
|                                                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| <b>TILIKAUDEN LAAJA TULOS</b>                                                |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | <b>308,5</b> |
|                                                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| <b>Tilikauden voitosta</b>                                                   |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Emoyhtiön omistajien osuus                                                   |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | 221,9        |
| Määräysvallattomien osuus                                                    |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | 0,0          |
|                                                                              |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| <b>Tilikauden laajasta tuloksesta</b>                                        |                                         |                         |                                 |                      |                                                         |              |
| Emoyhtiön omistajien osuus                                                   |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | 308,5        |
| Määräysvallattomien osuus                                                    |                                         |                         |                                 |                      |                                                         | 0,0          |

Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtymien vaikutus sijoitussidonnaisten sopimusten erään 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' oli 9,6 milj. euroa (-30,0). Siirtymien vaikutus Muut sopimukset -segmentin vastaavaan erään oli 0,4 milj. euroa (34,9). Eriytetyn kannan vastaavaan erään vaikutus oli -9,3 milj. euroa (-4,9).



Konsernin laaja tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2018

| Milj. €                                             | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit ja<br>liiketoiminnoille<br>kohdistamattomat<br>erät* | Konserni     |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|-------------------------------------------------------------------|--------------|
| Vakuutusmaksutulo                                   | 953,1                                             | 96,6                          | -0,3                                  | 24,9                    | 0,0                                                               | 1 074,2      |
| Sijoitustoiminnan nettotuotot                       | -226,5                                            | 202,1                         | 9,8                                   | -8,8                    | -2,8                                                              | -26,2        |
| Liiketoiminnan muut tuotot                          |                                                   | 7,0                           |                                       | 1,7                     | 203,7                                                             | 212,4        |
|                                                     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |              |
| Korvaukset                                          | -684,3                                            | -341,7                        | -58,5                                 | -31,3                   | 0,0                                                               | -1 115,8     |
| Vakuutus- ja sijoitus-<br>sopimusvelkojen muutos ** | 56,7                                              | 289,9                         | 51,8                                  | 21,0                    | 6,9                                                               | 426,4        |
| Henkilöstökulut                                     | -27,1                                             | -15,4                         | 0,0                                   | -3,4                    | 0,0                                                               | -46,0        |
| Liiketoiminnan muut kulut                           | -41,2                                             | -16,1                         | -1,2                                  | -4,3                    | -4,5                                                              | -67,3        |
|                                                     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |              |
| Rahoituskulut                                       |                                                   | -7,4                          |                                       | 0,0                     | 0,0                                                               | -7,4         |
| Osuus osakkuusyritysten<br>voitoista/tappioista     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 0,0          |
|                                                     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |              |
| <b>Voitto ennen veroja</b>                          | <b>30,7</b>                                       | <b>214,9</b>                  | <b>1,5</b>                            | <b>-0,1</b>             | <b>203,4</b>                                                      | <b>450,4</b> |
|                                                     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |              |
| Verot                                               | -6,1                                              | -43,0                         | -0,3                                  | 0,0                     | 0,0                                                               | <b>-90,8</b> |
|                                                     |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |              |
| <b>Tilikauden voitto</b>                            | <b>24,6</b>                                       | <b>171,9</b>                  | <b>1,2</b>                            | <b>-0,2</b>             | <b>203,4</b>                                                      | <b>359,6</b> |

| Milj. €                                                                      | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit ja<br>liiketoiminnoille<br>kohdistamattomat<br>erät* | Konserni      |
|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Tilikauden muut laajan<br/>tuloksen erät</b>                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| Varjolaskenta                                                                |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 19,7          |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | -333,5        |
| Muihin laajan tuloksen eriin<br>liittyvät verot                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 66,7          |
| <b>Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen</b> |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | <b>-247,1</b> |
|                                                                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| <b>Tilikauden laaja tulos</b>                                                |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | <b>112,5</b>  |
|                                                                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| <b>Tilikauden voitosta</b>                                                   |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| Emoyhtiön omistajien osuus                                                   |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 359,6         |
| Määräysvallattomien osuus                                                    |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 0,0           |
|                                                                              |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| <b>Tilikauden laajasta tuloksesta</b>                                        |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   |               |
| <b>Emoyhtiön omistajien osuus</b>                                            |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | <b>112,5</b>  |
| Määräysvallattomien osuus                                                    |                                                   |                               |                                       |                         |                                                                   | 0             |

\* Merkittävin kohdistamaton erä on Danske Bank yhteistyön jatkamiseen liittyvä kertakorvaus.  
\*\* Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä.

Siirtymien vaikutus sijoitussidonnaisten sopimusten erään ’vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos’ oli -30,0 milj. euroa (+1,6 ).

Siirtymien vaikutus Muut sopimukset -segmentin vastaavaan erään oli +34,9 milj. euroa (-28,3 ). Eriytetyn kannan vastaavaan erään vaikutus oli -4,9 milj. euroa (-29,9 ).

Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin 2019

| Milj. €                                                          | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit | Konserni |
|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|--------------|----------|
| Varat                                                            |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Aineelliset käyttöomaisuus-<br>hyödykkeet                        | 2,0                                               | 12,3                          |                                       | 0,1                     |              | 14,3     |
| Sijoituskiinteistöt                                              |                                                   | 107,7                         | 28,5                                  |                         |              | 136,1    |
| Aineettomat hyödykkeet                                           | 3,4                                               | 2,5                           |                                       | 3,1                     |              | 8,9      |
| Sijoitukset osakkuusyrityksissä                                  |                                                   | 0,5                           |                                       |                         |              | 0,5      |
| Rahoitusvarat                                                    |                                                   | 3 802,0                       | 852,1                                 | 17,4                    |              | 4 671,5  |
| Sijoitussidonnaisten sopimusten<br>katteena olevat sijoitukset   | 8 004,6                                           | 0,0                           |                                       | 165,6                   |              | 8 170,2  |
| Saamiset<br>jälleenvakuutus sopimuksista                         |                                                   | 0,7                           |                                       |                         |              | 0,7      |
| Muut varat                                                       |                                                   | 121,0                         | 14,7                                  | 1,6                     | 0,2          | 137,4    |
| Käteiset varat                                                   |                                                   | 812,8                         | 136,6                                 | 2,7                     |              | 952,1    |
| Varat yhteensä                                                   | 8 009,9                                           | 4 859,6                       | 1 031,8                               | 190,5                   | 0,2          | 14 091,9 |
| Velat                                                            |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Velat vakuutus- ja<br>sijoitussopimuksista                       |                                                   | 2 948,7                       | 964,4                                 | 12,8                    |              | 3 925,8  |
| Velat sijoitussidonnaisista<br>vakuutus- ja sijoitussopimuksista | 7 951,5                                           | 0,0                           |                                       | 165,6                   |              | 8 117,1  |
| Rahoitusvelat                                                    |                                                   | 364,0                         |                                       |                         |              | 364,0    |
| Laskennalliset verovelat                                         |                                                   | 120,8                         |                                       |                         |              | 120,8    |
| Muut velat                                                       | 26,5                                              | 105,5                         | 53,2                                  | 1,8                     | 9,6          | 196,5    |
| Velat yhteensä                                                   | 7 978,0                                           | 3 539,0                       | 1 017,6                               | 180,1                   | 9,6          | 12 724,2 |

| Milj. €                      | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit | Konserni |
|------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|--------------|----------|
| Oma pääoma                   |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Osakepääoma                  |                                                   |                               |                                       |                         |              | 40,4     |
| Rahastot                     |                                                   |                               |                                       |                         |              | 566,9    |
| Kertyneet voittovarot        |                                                   |                               |                                       |                         |              | 760,4    |
| Emoyhtiön omistajien osuus   |                                                   |                               |                                       |                         |              | 1 367,7  |
| Määräysvallattomien osuus    |                                                   |                               |                                       |                         |              | 0,0      |
| Oma pääoma yhteensä          |                                                   |                               |                                       |                         |              | 1 367,7  |
|                              |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Oma pääoma ja velat yhteensä |                                                   |                               |                                       |                         |              | 14 091,9 |



Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin 2018

| Milj. €                                                          | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit | Konserni |
|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|--------------|----------|
| Varat                                                            |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Aineelliset käyttöomaisuus-<br>hyödykkeet                        | 1,4                                               | 3,0                           |                                       | 0,1                     |              | 4,5      |
| Sijoituskiinteistöt                                              |                                                   | 117,1                         | 29,2                                  |                         |              | 146,3    |
| Aineettomat hyödykkeet                                           | 1,9                                               | 2,5                           |                                       | 0,5                     |              | 5,0      |
| Sijoitukset osakkuusyrityksissä                                  |                                                   | 2,6                           |                                       |                         |              | 2,6      |
| Rahoitusvarat                                                    |                                                   | 3 951,5                       | 932,5                                 | 17,9                    |              | 4 901,9  |
| Sijoitussidonnaisten sopimusten<br>katteena olevat sijoitukset   | 6 815,4                                           | 0,0                           |                                       | 144,7                   |              | 6 960,1  |
| Saamiset<br>jälleenvakuutus sopimuksista                         |                                                   | 0,9                           |                                       |                         |              | 0,9      |
| Muut varat                                                       |                                                   | 153,8                         | 28,4                                  | 0,7                     | -1,0         | 182,0    |
| Käteiset varat                                                   |                                                   | 527,2                         | 57,7                                  | 0,6                     |              | 585,5    |
| Varat yhteensä                                                   | 6 818,7                                           | 4 758,8                       | 1 047,7                               | 164,5                   | -1,0         | 12 788,8 |
|                                                                  |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Velat                                                            |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Velat vakuutus- ja<br>sijoitussopimuksista                       |                                                   | 3 199,7                       | 1 007,8                               | 13,9                    |              | 4 221,5  |
| Velat sijoitussidonnaisista<br>vakuutus- ja sijoitussopimuksista | 6 809,8                                           | 0,0                           |                                       | 144,9                   |              | 6 954,7  |
| Rahoitusvelat                                                    |                                                   | 133,5                         |                                       |                         |              | 133,5    |
| Laskennalliset verovelat                                         |                                                   | 95,8                          |                                       |                         |              | 95,8     |
| Muut velat                                                       | 24,1                                              | 105,2                         | 43,5                                  | 1,0                     | -1,0         | 172,9    |
| Velat yhteensä                                                   | 6 834,0                                           | 3 534,1                       | 1 051,3                               | 159,8                   | -1,0         | 11 578,2 |

| Milj. €                      | Sijoitus-<br>sidonnaiset<br>sopimukset<br>(Suomi) | Muut<br>sopimukset<br>(Suomi) | Eriytetty<br>vakuutuskanta<br>(Suomi) | Ulkomaiset<br>toiminnot | Eliminoinnit | Konserni |
|------------------------------|---------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------|--------------|----------|
| Oma pääoma                   |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Osakepääoma                  |                                                   |                               |                                       |                         |              | 40,4     |
| Rahastot                     |                                                   |                               |                                       |                         |              | 480,3    |
| Kertyneet voittovarot        |                                                   |                               |                                       |                         |              | 689,9    |
| Emoyhtiön omistajien osuus   |                                                   |                               |                                       |                         |              | 1 210,6  |
| Määräysvallattomien osuus    |                                                   |                               |                                       |                         |              | 0,0      |
| Oma pääoma yhteensä          |                                                   |                               |                                       |                         |              | 1 210,6  |
|                              |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
| Oma pääoma ja velat yhteensä |                                                   |                               |                                       |                         |              |          |
|                              |                                                   |                               |                                       |                         |              | 12 788,8 |

# Tuloslaskelman liitetiedot

## 1. Vakuutusmaksut

### Vakuutusmaksutulo

| Milj. €                                   | 2019           | 2018          |
|-------------------------------------------|----------------|---------------|
| <b>Vakuutussopimuksista</b>               |                |               |
| Vakuutussopimukset                        | 573,3          | 394,2         |
| Jälleenvakuutussopimukset                 | 0,1            | 0,7           |
| <b>Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto</b> | <b>573,4</b>   | <b>394,9</b>  |
| Jälleenvakuuttajien osuus                 | -7,1           | -7,4          |
| <b>Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto</b>  | <b>566,3</b>   | <b>387,5</b>  |
| <b>Sijoitussopimuksista</b>               | 1029,6         | 686,7         |
| <b>Vakuutusmaksutulo yhteensä *</b>       | <b>1 595,9</b> | <b>1074,2</b> |

\* Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä no 4, 'Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos'.

### Vakuutusmaksutulon jakautuminen

| Milj. €                                                                                   | 2019           | 2018         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|--------------|
| <b>Vakuutussopimuksista</b>                                                               |                |              |
| Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä | 125,8          | 103,9        |
| Vakuutusmaksutulo unit linked -vakuutussopimuksista                                       | 446,5          | 289,4        |
| Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista                                                     | 1,0            | 0,9          |
| <b>Yhteensä</b>                                                                           | <b>573,3</b>   | <b>394,2</b> |
| Jälleenvakuutussopimukset                                                                 | 0,1            | 0,7          |
|                                                                                           |                |              |
| <b>Sijoitussopimuksista</b>                                                               |                |              |
| Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä         | 0,0            | 0,0          |
| Maksutulo unit linked -sopimuksista                                                       | 1 029,6        | 686,7        |
| <b>Yhteensä</b>                                                                           | <b>1 029,6</b> | <b>686,7</b> |

| Milj. €                                         | 2019           | 2018           |
|-------------------------------------------------|----------------|----------------|
| <b>Vakuutus- ja sijoitussopimukset yhteensä</b> | <b>1 603,0</b> | <b>1 081,6</b> |
| Jälleenvakuuttajien osuus                       | -7,1           | -7,4           |
|                                                 |                |                |
| <b>Vakuutusmaksutulo yhteensä</b>               | <b>1 595,9</b> | <b>1 074,2</b> |

### Ensivakuutusmaksut maantieteellisen segmentin mukaisesti

| Milj. €         | 2019           | 2018           |
|-----------------|----------------|----------------|
| Suomi           | 1 573,2        | 1 056,0        |
| Baltian maat    | 29,7           | 24,9           |
| <b>Yhteensä</b> | <b>1 602,9</b> | <b>1 080,9</b> |

### Kerta- ja jatkuvat vakuutusmaksut ensivakuutuksesta

| Milj. €                                     | 2019           | 2018           |
|---------------------------------------------|----------------|----------------|
| Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutussopimukset | 261,9          | 249,4          |
| Kertamaksut, vakuutussopimukset             | 311,5          | 144,8          |
| Kertamaksut, sijoitussopimukset             | 1 029,6        | 686,7          |
| <b>Yhteensä</b>                             | <b>1 602,9</b> | <b>1 080,9</b> |



Ensivakuutuksen maksutulo vakuutuslajeittain

| Milj. €                                                     | 2019           | 2018           |
|-------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| <b>Maksutulo vakuutusopimuksista</b>                        |                |                |
| Henkivakuutus                                               |                |                |
| Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus              | 301,9          | 150,3          |
| Muu yksilöllinen henkivakuutus                              | 44,9           | 44,9           |
| Työntekijäin ryhmähenkivakuutus                             | 10,1           | 13,5           |
| Muu ryhmähenkivakuutus                                      | 12,2           | 11,6           |
| <b>Yhteensä</b>                                             | <b>369,1</b>   | <b>220,3</b>   |
| Eläkevakuutus                                               |                |                |
| Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus              | 55,4           | 57,6           |
| Muu yksilöllinen eläkevakuutus                              | 6,7            | 8,4            |
| Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus                      | 89,2           | 78,2           |
| Muu ryhmäeläkevakuutus                                      | 52,9           | 29,9           |
| <b>Yhteensä</b>                                             | <b>204,2</b>   | <b>173,9</b>   |
| <b>Yhteensä</b>                                             | <b>573,3</b>   | <b>394,2</b>   |
| <b>Maksutulo sijoitussopimuksista</b>                       |                |                |
| Kapitalisaatiosopimukset                                    |                |                |
| Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus                   | 1 029,6        | 686,7          |
| Muu kapitalisaatiosopimus                                   | 0,0            | 0,0            |
| <b>Yhteensä</b>                                             | <b>1 029,6</b> | <b>686,7</b>   |
| <b>Maksutulo vakuutus- ja sijoitussopimuksista yhteensä</b> | <b>1 602,9</b> | <b>1 080,9</b> |

2. Sijoitustoiminnan nettotuotot

| Milj. €                                                                                | 2019         | 2018          |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------|
| <b>Rahoitusvaroista</b>                                                                |              |               |
| <b>Johdannaissopimuksista</b>                                                          |              |               |
| Voitot/tappiot                                                                         | -63,4        | -124,8        |
| <b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista</b> |              |               |
| Saamistodistukset                                                                      |              |               |
| Korkotuotot                                                                            | 0,0          | 0,0           |
| Voitot/tappiot                                                                         | 0,0          | 0,0           |
| Osakkeet                                                                               |              |               |
| Voitot/tappiot                                                                         | 0,0          | 0,0           |
| Osinkotuotot                                                                           | 0,0          | 0,0           |
| <b>Yhteensä</b>                                                                        | <b>0,0</b>   | <b>0,0</b>    |
| <b>Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista</b>                 |              |               |
| Saamistodistukset                                                                      |              |               |
| Korkotuotot                                                                            | 38,7         | 49,2          |
| Voitot/tappiot                                                                         | 50,9         | -44,9         |
| Osakkeet                                                                               |              |               |
| Voitot/tappiot                                                                         | 751,5        | -308,1        |
| Osinkotuotot                                                                           | 59,1         | 48,5          |
| Lainat ja muut saamiset                                                                |              |               |
| Korkotuotot                                                                            | -0,4         | 6,0           |
| Muut rahoitusvarat                                                                     |              |               |
| Voitot/tappiot                                                                         | -0,5         | -14,9         |
| Muut varat                                                                             |              |               |
| Voitot/tappiot                                                                         | 8,7          | 5,4           |
| <b>Yhteensä</b>                                                                        | <b>908,1</b> | <b>-258,8</b> |

Sijoitustoiminnan nettotuotot

| Milj. €                              | 2019   | 2018  |
|--------------------------------------|--------|-------|
|                                      |        |       |
| Lainoista ja muista saamisista       |        |       |
| Korkotuotot                          | 1,9    | 0,6   |
| Voitot/tappiot                       | 2,2    | 1,1   |
| Yhteensä                             | 4,1    | 1,7   |
|                                      |        |       |
| Myytävissä olevista rahoitusvaroista |        |       |
| Saamistodistukset                    |        |       |
| Korkotuotot                          | 70,6   | 79,9  |
| Voitot/tappiot                       | 14,8   | 47,1  |
| Arvon alentumistappiot               | -0,1   | 4,6   |
| Osakkeet                             |        |       |
| Voitot/tappiot                       | 234,7  | 151,7 |
| Arvon alentumistappiot               | -15,3  | -56,6 |
| Osinkotuotot                         | 105,8  | 112,5 |
| Yhteensä                             | 410,4  | 339,2 |
|                                      |        |       |
| Yhteensä rahoitusvaroista            | 1259,1 | -42,7 |
|                                      |        |       |
| Muista varoista                      |        |       |
| Sijoituskiinteistöt                  |        |       |
| Voitot/tappiot                       | 2,3    | 0,0   |
| Arvon alentumistappiot               | -4,0   | 0,0   |
| Muut                                 | 3,5    | 3,1   |
| Yhteensä muista varoista             | 1,8    | 3,1   |

| Milj. €                                | 2019   | 2018  |
|----------------------------------------|--------|-------|
|                                        |        |       |
| Palkkiotuotot, netto                   |        |       |
| Omaisuu denhoito                       | -19,3  | -14,6 |
| Palkkiotuotot                          | 24,9   | 28,0  |
| Yhteensä                               | 5,6    | 13,4  |
|                                        |        |       |
| Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä | 1266,5 | -26,2 |

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 236,2 miljoonaa euroa (116,5) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistösijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista.

Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa.

Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa.



### 3. Korvaukset

Korvaukset sisältävät kaikki vakuutus- ja sijoitussopimusten korvaukset.

| Milj. €                                                              | Maksetut korvaukset |                 | Korvausvastuun muutos |             | Korvauskulut    |                 |
|----------------------------------------------------------------------|---------------------|-----------------|-----------------------|-------------|-----------------|-----------------|
|                                                                      | 2019                | 2018            | 2019                  | 2018        | 2019            | 2018            |
| <b>Vakuutussopimukset</b>                                            |                     |                 |                       |             |                 |                 |
| <b>Henkivakuutus</b>                                                 |                     |                 |                       |             |                 |                 |
| Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon | -39,7               | -37,1           | 0,8                   | -2,2        | -38,9           | -39,4           |
| Muut vakuutukset                                                     | -0,1                | -0,1            | 0,0                   | 0,0         | -0,1            | -0,1            |
| Sijoitussidonnaiset vakuutukset                                      | -489,1              | -316,5          | -0,7                  | 0,1         | -489,8          | -316,4          |
| <b>Yhteensä</b>                                                      | <b>-529,0</b>       | <b>-353,8</b>   | <b>0,1</b>            | <b>-2,2</b> | <b>-528,9</b>   | <b>-356,0</b>   |
| <b>Eläkevakuutus</b>                                                 |                     |                 |                       |             |                 |                 |
| Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon | -419,7              | -401,9          | 182,9                 | 64,5        | -236,8          | -337,5          |
| Sijoitussidonnaiset vakuutukset                                      | -40,8               | -24,6           | -78,4                 | -24,3       | -119,2          | -49,0           |
| <b>Yhteensä</b>                                                      | <b>-460,5</b>       | <b>-426,6</b>   | <b>104,4</b>          | <b>40,1</b> | <b>-356,0</b>   | <b>-386,4</b>   |
| <b>Jälleenvakuutus</b>                                               |                     |                 |                       |             |                 |                 |
|                                                                      | -0,3                | -0,5            | 0,0                   | -2,0        | -0,3            | -2,4            |
| <b>Yhteensä</b>                                                      | <b>-989,8</b>       | <b>-780,8</b>   | <b>104,5</b>          | <b>36,0</b> | <b>-885,3</b>   | <b>-744,8</b>   |
| Jälleenvakuuttajien osuus                                            | 0,7                 | 0,8             | -0,2                  | 0,9         | 0,5             | 1,6             |
| <b>Vakuutussopimukset yhteensä</b>                                   | <b>-989,1</b>       | <b>-780,0</b>   | <b>104,3</b>          | <b>36,8</b> | <b>-884,7</b>   | <b>-743,2</b>   |
| <b>Sijoitussopimukset</b>                                            |                     |                 |                       |             |                 |                 |
| <b>Kapitalisaatiosopimukset</b>                                      |                     |                 |                       |             |                 |                 |
| Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon | -0,1                | -0,5            | -                     | -           | -0,1            | -0,5            |
| Sijoitussidonnaiset vakuutukset                                      | -607,4              | -372,1          | -                     | -           | -607,4          | -372,1          |
| <b>Yhteensä</b>                                                      | <b>-607,5</b>       | <b>-372,6</b>   | <b>-</b>              | <b>-</b>    | <b>-607,5</b>   | <b>-372,6</b>   |
| <b>Korvaukset yhteensä</b>                                           | <b>-1 596,6</b>     | <b>-1 152,6</b> | <b>104,3</b>          | <b>36,8</b> | <b>-1 492,2</b> | <b>-1 115,8</b> |

Maksetut korvaukset korvauslajeittain

| Milj. €                            | 2019   | 2018   |
|------------------------------------|--------|--------|
| Vakuutus sopimukset                |        |        |
| Henkivakuutus                      |        |        |
| Takaisinostot                      | -8,5   | -5,4   |
| Kuolemantapauskorvaukset           | -15,8  | -14,9  |
| Säästösummien takaisinmaksut       | -5,7   | -5,8   |
| Vahingon selvittelykulut           | 0,0    | 0,0    |
| Muut                               | -9,7   | -11,2  |
| Yhteensä                           | -39,7  | -37,2  |
| Sijoitus sidonnainen henkivakuutus |        |        |
| Takaisinostot                      | -432,8 | -255,9 |
| Kuolemantapauskorvaukset           | -50,4  | -53,6  |
| Säästösummien takaisinmaksut       | -5,9   | -7,0   |
| Vahingon selvittelykulut           | 0,0    | 0,0    |
| Yhteensä                           | -489,1 | -316,5 |
| Eläkevakuutus                      |        |        |
| Maksetut eläkkeet                  | -409,8 | -391,8 |
| Takaisinostot                      | -2,2   | -1,6   |
| Kuolemantapauskorvaukset           | -7,5   | -8,5   |
| Vahingon selvittelykulut           | -0,1   | 0,0    |
| Yhteensä                           | -419,7 | -401,9 |
| Sijoitus sidonnainen eläkevakuutus |        |        |
| Maksetut eläkkeet                  | -17,1  | -11,1  |
| Takaisinostot                      | -20,3  | -10,7  |
| Kuolemantapauskorvaukset           | -3,4   | -2,8   |
| Muut                               | 0,0    | 0,0    |
| Yhteensä                           | -40,8  | -24,6  |

| Milj. €                                       | 2019     | 2018     |
|-----------------------------------------------|----------|----------|
| Jälleenvakuutus sopimukset                    | -0,3     | -0,5     |
| Yhteensä                                      | -989,8   | -780,8   |
| Jälleenvakuuttajien osuus                     | 0,7      | 0,8      |
| Vakuutus sopimukset yhteensä                  | -989,1   | -780,0   |
| Sijoitus sopimukset                           |          |          |
| Kapitalisaatiosopimukset                      |          |          |
| Takaisinostot                                 | -0,1     | -0,5     |
| Säästösummien takaisinmaksut                  | 0,0      | 0,0      |
| Yhteensä                                      | -0,1     | -0,5     |
| Sijoitus sopimukset                           |          |          |
| Sijoitus sidonnaiset kapitalisaatiosopimukset |          |          |
| Takaisinostot                                 | -602,9   | -367,8   |
| Säästösummien takaisinmaksut                  | -4,4     | -4,4     |
| Yhteensä                                      | -607,4   | -372,1   |
| Sijoitus sopimukset yhteensä                  | -607,5   | -372,6   |
| Maksetut korvaukset, brutto                   | -1 597,3 | -1 153,3 |
| Maksetut korvaukset, netto                    | -1 596,6 | -1 152,6 |



4. Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos

| Milj. €                                                             | 2019          | 2018          |
|---------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|
| <b>Vakuutus</b>                                                     |               |               |
| <b>Vakuutussopimukset</b>                                           |               |               |
| <b>Henkivakuutus</b>                                                |               |               |
| Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon       | 8,5           | 16,3          |
| Muut sopimukset                                                     | -0,1          | 0,0           |
| Sijoitussidonnaiset sopimukset                                      | -90,9         | 311,7         |
| <b>Yhteensä</b>                                                     | <b>-82,5</b>  | <b>328,0</b>  |
|                                                                     |               |               |
| <b>Eläkevakuutus</b>                                                |               |               |
| Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon       | 104,4         | 272,9         |
| Sijoitussidonnaiset sopimukset                                      | -336,6        | 107,2         |
| <b>Yhteensä</b>                                                     | <b>-232,2</b> | <b>380,1</b>  |
|                                                                     |               |               |
| Jälleenvakuutussopimukset                                           | 0,0           | 0,0           |
|                                                                     |               |               |
| <b>Yhteensä</b>                                                     | <b>-314,7</b> | <b>708,1</b>  |
|                                                                     |               |               |
| Jälleenvakuuttajien osuus                                           | -0,2          | -2,0          |
|                                                                     |               |               |
| <b>Vakuutussopimukset yhteensä, netto</b>                           | <b>-314,8</b> | <b>706,1</b>  |
|                                                                     |               |               |
| <b>Sijoitussopimukset</b>                                           |               |               |
| <b>Kapitalisaatiosopimukset</b>                                     |               |               |
| Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon       | -0,7          | 2,1           |
| Sijoitussidonnaiset sopimukset                                      | -655,8        | -283,8        |
| <b>Sijoitussopimukset yhteensä</b>                                  | <b>-656,5</b> | <b>-281,7</b> |
|                                                                     |               |               |
| <b>Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos yhteensä, brutto</b> | <b>-971,2</b> | <b>426,4</b>  |

5. Henkilöstökulut

| Milj. €                                          | 2019         | 2018         |
|--------------------------------------------------|--------------|--------------|
| <b>Henkilöstökulut</b>                           |              |              |
| Palkat ja palkkiot                               | -40,9        | -36,7        |
| Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut | -1,4         | -0,3         |
| Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt          | -6,7         | -5,9         |
| Muut henkilösivukulut                            | -2,8         | -3,0         |
| <b>Yhteensä</b>                                  | <b>-51,8</b> | <b>-46,0</b> |

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 32 Kannustinjärjestelmät.

6. Liiketoiminnan muut kulut

| Milj. €                             | 2019         | 2018         |
|-------------------------------------|--------------|--------------|
| Tietohallintokulut                  | -23,5        | -23,0        |
| Muut henkilöstökulut                | -2,0         | -1,9         |
| Markkinointikulut                   | -4,7         | -4,3         |
| Poistot                             | -4,5         | -2,1         |
| Vuokrat                             | -1,6         | -3,6         |
| Ensivakuutuksen palkkiot            | -2,1         | -1,3         |
| Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot | -0,1         | 0,1          |
| Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot | 4,4          | 5,6          |
| Muut                                | -47,2        | -36,7        |
| <b>Yhteensä</b>                     | <b>-81,4</b> | <b>-67,3</b> |

Erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

Toimintokohtaiset kulut

| Milj. €                                               | 2019          | 2018          |
|-------------------------------------------------------|---------------|---------------|
| Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintamenot         |               |               |
| Ensivakuutuksen palkkiot                              | -2,1          | -1,3          |
| Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet | -0,1          | 0,1           |
| Muut hankintamenot                                    | -24,6         | -24,8         |
| Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut            | -66,9         | -58,6         |
| Hallintokulut                                         | -17,6         | -14,5         |
| Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet | 4,4           | 5,6           |
| Sijoitustoiminnan hoitokulut                          | -0,4          | -0,4          |
| Korvaustoiminnan hoitokulut                           | -6,3          | -6,4          |
| Liiketoiminnan muut kulut                             | -19,5         | -13,0         |
| <b>Yhteensä</b>                                       | <b>-133,2</b> | <b>-113,3</b> |



7. Rahoitusvarat ja -velat

Taulukko sisältää taseen Rahoitusvarat lukuunottamatta sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä rahoitusvaroja.

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisesti kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot.

Siirtyviä korkosaamisia ja siirtyviä korkovelkoja ei ole sisällytetty rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtyvät korkosaimiset olivat 24,9 miljoonaa euroa (23,7) ja siirtyvät korkovelat 7,2 miljoonaa euroa (23,2).

Rahoitusvarat 2019

| Milj. €                                                                   | 2019    |                            |                    |                     |                   |
|---------------------------------------------------------------------------|---------|----------------------------|--------------------|---------------------|-------------------|
|                                                                           | Kp-arvo | Korkotuotot/<br>Korkokulut | Voitot/<br>tappiot | Arvonal.<br>tappiot | Osinko-<br>tuotot |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat              |         |                            |                    |                     |                   |
| Johdannaissopimukset                                                      | 19,8    | -28,8                      | -34,6              | -                   | -                 |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat | -       | -                          | -                  | -                   | -                 |
| Lainat ja muut saamiset                                                   | -       | 1,9                        | 2,2                | -4,0                | -                 |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                                           | 4 651,7 | 70,6                       | 249,5              | -15,4               | 105,8             |
| Rahoitusvarat yhteensä                                                    | 4 671,5 | 43,7                       | 217,0              | -19,4               | 105,8             |

Rahoitusvelat 2019

| Milj. €                                                      | 2019    |                            |                    |                     |                   |
|--------------------------------------------------------------|---------|----------------------------|--------------------|---------------------|-------------------|
|                                                              | Kp-arvo | Korkotuotot/<br>Korkokulut | Voitot/<br>tappiot | Arvonal.<br>tappiot | Osinko-<br>tuotot |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat |         |                            |                    |                     |                   |
| Johdannaissopimukset                                         | 15,0    | -                          | -                  | -                   | -                 |
| Jakotettuun hankintamenoön kirjattavat                       | 349,1   | -8,9                       | -                  | -                   | -                 |
| Rahoitusvelat yhteensä                                       | 364,0   | -8,9                       | -                  | -                   | -                 |

Rahoitusvarat 2018

| Milj. €                                                                   | 2018    |                            |                    |                     |                   |
|---------------------------------------------------------------------------|---------|----------------------------|--------------------|---------------------|-------------------|
|                                                                           | Kp-arvo | Korkotuotot/<br>Korkokulut | Voitot/<br>tappiot | Arvonal.<br>tappiot | Osinko-<br>tuotot |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat              |         |                            |                    |                     |                   |
| Johdannaissopimukset                                                      | 7,2     | -49,0                      | -75,7              | -                   | -                 |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat | 0,0     | 0,0                        | 0,0                | -                   | 0,0               |
| Lainat ja muut saamiset                                                   | 0,0     | 0,6                        | 1,1                | -                   | -                 |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                                           | 4 894,7 | 79,9                       | 198,8              | -52,0               | 112,5             |
| Rahoitusvarat yhteensä                                                    | 4 901,9 | 31,4                       | 124,2              | -52,0               | 112,5             |

Rahoitusvelat 2018

| Milj. €                                                      | 2018    |                            |                    |                     |                   |
|--------------------------------------------------------------|---------|----------------------------|--------------------|---------------------|-------------------|
|                                                              | Kp-arvo | Korkotuotot/<br>Korkokulut | Voitot/<br>tappiot | Arvonal.<br>tappiot | Osinko-<br>tuotot |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat |         |                            |                    |                     |                   |
| Johdannaissopimukset                                         | 33,5    | -                          | -                  | -                   | -                 |
| Jakotettuun hankintamenoön kirjattavat                       | 100,0   | -7,4                       | -                  | -                   | -                 |
| Rahoitusvelat yhteensä                                       | 133,5   | -7,4                       | -                  | -                   | -                 |

# Taseen liitetiedot

## 8. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

| Milj. €                      | 2019                            |                              |                      |             | 2018                         |                      |            |
|------------------------------|---------------------------------|------------------------------|----------------------|-------------|------------------------------|----------------------|------------|
|                              | Käyttöoikeus-<br>omaisuuserät * | Maa-alueet<br>ja rakennukset | Koneet ja<br>kalusto | Yhteensä    | Maa-alueet<br>ja rakennukset | Koneet ja<br>kalusto | Yhteensä   |
| <b>1.1.</b>                  |                                 |                              |                      |             |                              |                      |            |
| Hankintameno                 |                                 | 2,9                          | 9,7                  | 12,6        | 2,9                          | 8,0                  | 10,9       |
| Kertyneet poistot            |                                 | -0,8                         | -7,3                 | -8,0        | -0,7                         | -7,1                 | -7,8       |
| <b>Kirjanpitoarvo 1.1.</b>   | <b>-</b>                        | <b>2,1</b>                   | <b>2,5</b>           | <b>4,5</b>  | <b>2,1</b>                   | <b>1,0</b>           | <b>3,1</b> |
|                              |                                 |                              |                      |             |                              |                      |            |
| Kirjanpitoarvo 1.1.          | -                               | 2,1                          | 2,5                  | 4,5         | 2,1                          | 1,0                  | 3,1        |
| Lisäykset + / vähennykset -  | 11,0                            | 0,9                          | 0,0                  | 11,9        | 0,0                          | 1,7                  | 1,7        |
| Poistot                      | -1,7                            | 0,0                          | -0,4                 | -2,1        | 0,0                          | -0,2                 | -0,2       |
| <b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b> | <b>9,3</b>                      | <b>2,9</b>                   | <b>2,1</b>           | <b>14,3</b> | <b>2,1</b>                   | <b>2,5</b>           | <b>4,5</b> |
|                              |                                 |                              |                      |             |                              |                      |            |
| <b>31.12.</b>                |                                 |                              |                      |             |                              |                      |            |
| Hankintameno                 | 11,0                            | 3,7                          | 9,8                  | 24,5        | 2,9                          | 9,7                  | 12,6       |
| Kertyneet poistot            | -1,7                            | -0,8                         | -7,6                 | -10,1       | -0,8                         | -7,3                 | -8,0       |
| <b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b> | <b>9,3</b>                      | <b>2,9</b>                   | <b>2,1</b>           | <b>14,3</b> | <b>2,1</b>                   | <b>2,5</b>           | <b>4,5</b> |

Tase-erä koneet ja kalusto sisältää laitteet ja toimistokalusteet.

\* Konserni on vuokralleottajana useissa vuokrasopimuksissa, jotka koskevat toimistotiloja, autoja sekä toimistolaitteita. Käyttöoikeusomaisuuserät sisältävät konsernin toimitilavuokrasopimukset.

Konserni vuokraa pääsääntöisesti tilat omaan käyttöön. Vuokrasopimusajat vaihtelevat 2–5 vuoden välillä. Useimmat sopimukset sisältävät mahdollisuuden uusaa sopimus vuokra-ajan päättyessä.

Vuokramaksut ovat yleisesti sidottuja kuluttajahintaindeksiin muutoksiin.

Liitteessä 28 Muut velat on annettu laajemmin lisätietoa konsernin vuokrasopimuksista.



9. Sijoituskiinteistöt

| Milj. €                                                                          | 2019  | 2018  |
|----------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|
| 1.1.                                                                             |       |       |
| Hankintameno                                                                     | 243,6 | 238,0 |
| Kertyneet poistot                                                                | -64,2 | -60,7 |
| Kertyneet arvonalentumiset                                                       | -33,1 | -27,5 |
| Kirjanpitoarvo 1.1.                                                              | 146,3 | 149,7 |
|                                                                                  |       |       |
| Kirjanpitoarvo 1.1.                                                              | 146,3 | 149,7 |
| Lisäykset                                                                        | 0,8   | 7,1   |
| Vähennykset                                                                      | -6,9  | -1,4  |
| Poistot                                                                          | -3,3  | -3,5  |
| Arvonalentumistappiot                                                            | -0,8  | -5,6  |
| Kirjanpitoarvo 31.12.                                                            | 136,1 | 146,3 |
|                                                                                  |       |       |
| 31.12.                                                                           |       |       |
| Hankintameno                                                                     | 237,5 | 243,6 |
| Kertyneet poistot                                                                | -67,5 | -64,2 |
| Kertyneet arvonalentumiset                                                       | -33,9 | -33,1 |
| Kirjanpitoarvo 31.12.                                                            | 136,1 | 146,3 |
|                                                                                  |       |       |
| Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä                                              | 16,6  | 16,8  |
|                                                                                  |       |       |
| Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt |       |       |
| Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat                                          |       |       |
| Yhden vuoden kuluessa                                                            | 8,7   | 9,2   |
| Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua                              | 15,4  | 16,5  |
| Yli viiden vuoden kuluttua                                                       | 1,4   | 3,3   |
| Yhteensä                                                                         | 25,4  | 29,1  |

| Milj. €                                                                                   | 2019  | 2018  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|
|                                                                                           |       |       |
| Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä                                            | 0,1   | 0,0   |
|                                                                                           |       |       |
| Kiinteistökulut                                                                           |       |       |
| Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella      | -7,5  | -8,7  |
| Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella | -1,4  | -1,6  |
| Yhteensä                                                                                  | -8,9  | -10,3 |
|                                                                                           |       |       |
| Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.                                                   | 169,9 | 179,3 |

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

Sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

10. Aineettomat hyödykkeet

| Milj. €               | 2019  | 2018  |
|-----------------------|-------|-------|
| 1.1.                  |       |       |
| Hankintameno          | 47,9  | 46,0  |
| Kertyneet poistot     | -43,0 | -41,1 |
| Kirjanpitoarvo 1.1.   | 5,0   | 4,9   |
|                       |       |       |
| Kirjanpitoarvo 1.1.   | 5,0   | 4,9   |
| Lisäykset             | 6,3   | 1,9   |
| Poistot               | -2,4  | -1,8  |
| Kirjanpitoarvo 31.12. | 8,9   | 5,0   |
|                       |       |       |
| 31.12.                |       |       |
| Hankintameno          | 54,3  | 47,9  |
| Kertyneet poistot     | -45,3 | -43,0 |
| Kirjanpitoarvo 31.12. | 8,9   | 5,0   |

Aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin järjestelmähankinnoista.

Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

11. Sijoitukset osakkuusyrittysissä

Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyt osakkuusyhtiöt 31.12.2019

| Milj. €            | Kirjanpito-arvo | Käypä arvo | Omistus-osuus % | Varat / Velat | Liikevaihto | Voitto/tappio |
|--------------------|-----------------|------------|-----------------|---------------|-------------|---------------|
| Niittymaa Oy *     | 0,0             | 0,0        | 49,0            | 0,0/0,0       | 0,0         | 0,0           |
| Precast Holding Oy | 2,6             | 2,6        | 24,3            | 3,6/0,0       | 0,0         | 0,0           |

\* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2019–12/2019.

Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyt osakkuusyhtiöt 31.12.2018

| Milj. €            | Kirjanpito-arvo | Käypä arvo | Omistus-osuus % | Varat / Velat | Liikevaihto | Voitto/tappio |
|--------------------|-----------------|------------|-----------------|---------------|-------------|---------------|
| Niittymaa Oy *     | 0,0             | 0,0        | 49,0            | 0,0/0,0       | 0,0         | 0,0           |
| Precast Holding Oy | 2,6             | 2,6        | 24,3            | 3,5/0,0       | 0,0         | 0,0           |

\* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi, tulos on kaudelta 07/2018–12/2018.

Muutokset sijoituksissa osakkuusyrittysiin

| Milj. €                 | 2019 | 2018 |
|-------------------------|------|------|
| Osuudet 1.1.            | 2,6  | 0,0  |
| Muutos                  | 0,0  | 2,6  |
| Osuus kauden tuloksesta | 0,0  | 0,0  |
| Osuudet 31.12.          | 2,6  | 2,6  |



12. Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimukseen, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

| Milj. €                                                                   | 2019    | 2018    |
|---------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Johdannaissopimukset                                                      | 19,8    | 7,2     |
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat | 0,0     | 0,0     |
| Lainat ja muut saamiset                                                   | 0,0     | 0,0     |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                                           | 4 651,7 | 4 894,7 |
| Yhteensä                                                                  | 4 671,5 | 4 901,9 |

Johdannaissopimukset

| Milj. €                                                          | 2019                  |          |       | 2018                  |          |       |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|-------|-----------------------|----------|-------|
|                                                                  | Käypä arvo            |          |       | Käypä arvo            |          |       |
|                                                                  | Kohde-et. nimell.arvo | Saamiset | Velat | Kohde-et. nimell.arvo | Saamiset | Velat |
| Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset       |                       |          |       |                       |          |       |
| Korkojohdannaiset                                                |                       |          |       |                       |          |       |
| Koronvaihtosopimukset                                            | 144,0                 | 11,3     | 8,6   | 144,0                 | 2,3      | 0,0   |
| Yhteensä                                                         | 144,0                 | 11,3     | 8,6   | 144,0                 | 2,3      | 0,0   |
|                                                                  |                       |          |       |                       |          |       |
| Valuuttajohdannaiset                                             |                       |          |       |                       |          |       |
| Valuuttatermiinit                                                | 852,2                 | 5,0      | 6,4   | 1 838,7               | 2,5      | 27,8  |
| OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myytyt                             | 0,0                   | 0,0      | 0,0   | 375,0                 | 2,5      | 2,2   |
| Yhteensä                                                         | 852,2                 | 5,0      | 6,4   | 2 213,7               | 4,9      | 29,9  |
|                                                                  |                       |          |       |                       |          |       |
| Yhteensä                                                         | 996,2                 | 16,3     | 15,0  | 2 357,7               | 7,2      | 29,9  |
| Suojaavat johdannaissopimukset                                   |                       |          |       |                       |          |       |
| Käypää arvoa suojaavat                                           |                       |          |       |                       |          |       |
| Valuuttatermiinit                                                | 364,2                 | 3,5      | 0,0   | 363,9                 | 0,0      | 3,5   |
| Yhteensä                                                         | 364,2                 | 3,5      | 0,0   | 363,9                 | 0,0      | 3,5   |
|                                                                  |                       |          |       |                       |          |       |
| Suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä | 364,2                 | 3,5      | 0,0   | 363,9                 | 0,0      | 3,5   |
|                                                                  |                       |          |       |                       |          |       |
| Johdannaissopimukset yhteensä                                    | 1 360,4               | 19,8     | 15,0  | 2 721,7               | 7,2      | 33,5  |

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaus-suhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti.

Käyvän arvon suojauksiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli 6 (12) miljoonaa euroa. Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli -6 (-12) miljoonaa euroa.

Muut rahoitusvarat

| Milj. €                               | 2019    | 2018    |
|---------------------------------------|---------|---------|
| Myytävissä olevat rahoitusvarat       |         |         |
| Saamistodistukset                     |         |         |
| Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat | 316,5   | 481,5   |
| Pankkien liikkeeseen laskemat         | 440,8   | 402,3   |
| Muut saamistodistukset                | 1 885,7 | 1 973,6 |
| Yhteensä                              | 2 643,0 | 2 857,4 |
|                                       |         |         |
| Osakkeet ja osuudet                   |         |         |
| Listatut                              | 1 292,2 | 1 304,7 |
| Muut                                  | 716,5   | 732,7   |
| Yhteensä                              | 2 008,7 | 2 037,4 |
|                                       |         |         |
| Yhteensä                              | 4 651,7 | 4 894,8 |

Rahoitusvarat yhteensä

Myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 15 miljoonaa euroa (57).  
Myytävissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukko-velkakirjalainasijoituksia 2 643 miljoonaa euroa (2 857) ja rahamarkkinasijoituksia 0 miljoonaa euroa (0).  
Myytävissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 816 miljoonaa euroa (752) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 628 miljoonaa euroa (670).

13. Käyvät arvot

|                                                             | 2019       |                | 2018       |                | Käyvän arvon muutos |
|-------------------------------------------------------------|------------|----------------|------------|----------------|---------------------|
| Milj. €                                                     | Käypä arvo | Kirjanpitoarvo | Käypä arvo | Kirjanpitoarvo |                     |
| Rahoitusvarat                                               | 4 671,5    | 4 671,5        | 4 901,9    | 4 901,9        | -230,4              |
| Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset | 8 170,2    | 8 170,2        | 6 960,1    | 6 960,1        | 1 210,1             |
| Muut varat                                                  | 10,7       | 10,7           | 33,1       | 33,1           | -22,4               |
| Käteiset varat                                              | 952,1      | 952,1          | 585,5      | 585,5          | 366,6               |
| Yhteensä                                                    | 13 804,5   | 13 804,5       | 12 480,6   | 12 480,6       | 1 323,9             |
|                                                             |            |                |            |                |                     |
| Rahoitusvelat                                               |            |                |            |                |                     |
| Rahoitusvelat                                               | 364,0      | 364,0          | 133,5      | 133,5          | 230,6               |
| Muut velat                                                  | 196,5      | 196,5          | 172,9      | 172,9          | 23,7                |
| Yhteensä                                                    | 560,6      | 560,6          | 306,3      | 306,3          | 254,3               |

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin, sisältäen myös myytäväksi luokitellut varat. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Alustavien analyysien mukaan konsernilla ei ole IFRS 9 -standardin mukaisesti hankintameno- tai laajan tuloksen kautta arvostettavia rahoitusvaroja, joista arvioitaisiin odotettavissa olevia luottotappioita. Lopullinen luokittelu voi poiketa tästä arvioista kun IFRS 9 -standardi otetaan käyttöön 1.1.2022.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissovimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.



14. Käypien arvojen määrittäminen ja hierarkia

Suurin osa konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista, arvo on määritetty muita menetelmiä käyttäen.

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlais-ten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

Rahoitusvarat 31.12.2019

| Milj. €                                                          | Taso 1         | Taso 2         | Taso 3         | Yhteensä        |
|------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|-----------------|
| <b>Johdannaissopimukset</b>                                      |                |                |                |                 |
| Koronvaihtosopimukset                                            | -              | 11,3           | -              | 11,3            |
| Valuuttajohdannaiset                                             | -              | 8,5            | -              | 8,5             |
| <b>Yhteensä</b>                                                  | <b>0,0</b>     | <b>19,8</b>    | <b>0,0</b>     | <b>19,8</b>     |
|                                                                  |                |                |                |                 |
| <b>Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat</b> |                |                |                |                 |
| Osakkeet ja osuudet                                              | 552,9          | 3,0            | 18,2           | 574,1           |
| Saamistodistukset                                                | 65,9           | 773,5          | 20,7           | 860,2           |
| Rahastot                                                         | 4 685,7        | 618,7          | 1 000,5        | 6 304,9         |
| Johdannaissopimukset                                             | 0,0            | 16,6           | -              | 16,6            |
| <b>Yhteensä</b>                                                  | <b>5 304,5</b> | <b>1 411,9</b> | <b>1 039,4</b> | <b>7 755,8</b>  |
|                                                                  |                |                |                |                 |
| <b>Myytävissä olevat rahoitusvarat</b>                           |                |                |                |                 |
| Osakkeet ja osuudet                                              | 816,4          | -              | 63,8           | 880,2           |
| Saamistodistukset                                                | 1 891,1        | 691,3          | 60,5           | 2 643,0         |
| Rahastot                                                         | 474,2          | 20,8           | 633,5          | 1 128,5         |
| <b>Yhteensä</b>                                                  | <b>3 181,8</b> | <b>712,2</b>   | <b>757,7</b>   | <b>4 651,7</b>  |
|                                                                  |                |                |                |                 |
| <b>Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä</b>       | <b>8 486,3</b> | <b>2 143,8</b> | <b>1 797,1</b> | <b>12 427,3</b> |
|                                                                  |                |                |                |                 |
| <b>Muut varat</b>                                                |                | <b>414,4</b>   |                | <b>414,4</b>    |
|                                                                  |                |                |                |                 |
| <b>RAHOITUSVARAT YHTEENSÄ</b>                                    | <b>8 486,3</b> | <b>2 558,2</b> | <b>1 797,1</b> | <b>12 841,7</b> |

Rahoitusvelat 31.12.2019

| Milj. €                                                    | Taso 1   | Taso 2       | Taso 3   | Yhteensä     |
|------------------------------------------------------------|----------|--------------|----------|--------------|
| <b>Johdannaissopimukset</b>                                |          |              |          |              |
| Koronvaihtosopimukset                                      | -        | 8,6          | -        | 8,6          |
| Valuuttajohdannaiset                                       | -        | 6,4          | -        | 6,4          |
| <b>Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä</b> | <b>-</b> | <b>15,0</b>  | <b>-</b> | <b>15,0</b>  |
|                                                            |          |              |          |              |
| <b>Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat</b>             |          | <b>356,0</b> |          | <b>356,0</b> |
|                                                            |          |              |          |              |
| <b>RAHOITUSVELAT YHTEENSÄ</b>                              | <b>-</b> | <b>371,0</b> | <b>-</b> | <b>371,0</b> |



Rahoitusvarat 31.12.2018

| Milj. €                                                   | Taso 1  | Taso 2  | Taso 3  | Yhteensä |
|-----------------------------------------------------------|---------|---------|---------|----------|
| Johdannaissopimukset                                      |         |         |         |          |
| Koronvaihtosopimukset                                     | -       | 2,3     | -       | 2,3      |
| Valuuttajohdannaiset                                      | -       | 4,9     | -       | 4,9      |
| Yhteensä                                                  | 0,0     | 7,2     | 0,0     | 7,2      |
| Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat |         |         |         |          |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 484,1   | 3,1     | 7,3     | 494,5    |
| Saamistodistukset                                         | 565,6   | 1 040,1 | 15,5    | 1 621,2  |
| Rahastot                                                  | 3 119,1 | 682,9   | 678,5   | 4 480,5  |
| Johdannaissopimukset                                      | 0,0     | 5,4     | -       | 5,4      |
| Yhteensä                                                  | 4 168,8 | 1 731,5 | 701,3   | 6 601,6  |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                           |         |         |         |          |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 752,3   | -       | 38,4    | 790,7    |
| Saamistodistukset                                         | 2 143,3 | 700,7   | 13,4    | 2 857,4  |
| Rahastot                                                  | 550,7   | 19,9    | 675,9   | 1 246,6  |
| Yhteensä                                                  | 3 446,3 | 720,6   | 727,8   | 4 894,7  |
| Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä       | 7 615,1 | 2 459,3 | 1 429,0 | 11 503,5 |
| Muut varat                                                |         |         |         |          |
|                                                           |         | 977,2   |         | 977,2    |
| RAHOITUSVARAT YHTEENSÄ                                    | 7 615,1 | 3 436,5 | 1 429,0 | 12 480,6 |

Rahoitusvelat 31.12.2018

| Milj. €                                             | Taso 1 | Taso 2 | Taso 3 | Yhteensä |
|-----------------------------------------------------|--------|--------|--------|----------|
| Johdannaissopimukset                                |        |        |        |          |
| Koronvaihtosopimukset                               | -      | 0,0    | -      | 0,0      |
| Valuuttajohdannaiset                                | -      | 33,5   | -      | 33,5     |
| Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä | -      | 33,5   | -      | 33,5     |
| Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat             |        |        |        |          |
|                                                     |        | 100,0  |        | 100,0    |
| RAHOITUSVELAT YHTEENSÄ                              | -      | 133,5  | -      | 133,5    |

Käypien arvojen herkkyysanalyysi

Kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 48 miljoonaa euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 68 miljoonaa euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyysanalyysi eri markkinariskiskenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuuttujassa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2019

Herkkyystarkastelut sisältävät johdannaispositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyysanalyysit on laskettu ennen veroja.

| Milj. €                         | Korko              |                    | Osake     | Muut sijoitukset |
|---------------------------------|--------------------|--------------------|-----------|------------------|
|                                 | 1 % tasoliike alas | 1 % tasoliike ylös | 20 % alas | 20 % alas        |
| Vaikutus tulokseen              | -3                 | 0                  | 0         | 0                |
| Vaikutus suoraan omaan pääomaan | 105                | -86                | -262      | -140             |
| Kokonaisvaikutus                | 102                | -86                | -262      | -140             |



15. Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen muutokset

Rahoitusvarat 2019

| Milj. €                                                   | 1.1.   | Tulokseen kirjatut voitot/<br>tappiot yht. | Muihin laajan tuloksen eriin<br>kirjatut voitot/ tappiot yht. | Ostot | Myynnit | Siirrot tasolta/<br>tasolle 1 ja 2 | 31.12. | Kaudelle kirjatut voitot/<br>tappiot rahoitusvaroista |
|-----------------------------------------------------------|--------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------|---------|------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------|
| Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat |        |                                            |                                                               |       |         |                                    |        |                                                       |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 7,3    | 0,2                                        | -                                                             | 11,0  | -0,3    | 0,0                                | 18,2   | 0,2                                                   |
| Saamistodistukset                                         | 15,5   | -0,1                                       | -                                                             | 27,4  | -22,2   | 0,0                                | 20,7   | -0,5                                                  |
| Rahastot                                                  | 678,5  | 12,7                                       | -                                                             | 471,3 | -162,0  | 0,0                                | 1000,5 | 11,1                                                  |
| Yhteensä                                                  | 701,3  | 12,9                                       | 0,0                                                           | 509,7 | -184,4  | 0,0                                | 1039,4 | 10,8                                                  |
|                                                           |        |                                            |                                                               |       |         |                                    |        |                                                       |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                           |        |                                            |                                                               |       |         |                                    |        |                                                       |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 38,4   | 0,1                                        | -0,5                                                          | 35,2  | -9,5    | -                                  | 63,8   | -0,7                                                  |
| Saamistodistukset                                         | 13,4   | 0,1                                        | -0,1                                                          | 137,8 | -90,7   | -                                  | 60,5   | 0,0                                                   |
| Rahastot                                                  | 675,9  | 3,1                                        | -53,5                                                         | 124,4 | -116,5  | -                                  | 633,5  | -49,4                                                 |
| Yhteensä                                                  | 727,8  | 3,3                                        | -54,1                                                         | 297,4 | -216,7  | 0,0                                | 757,7  | -50,1                                                 |
|                                                           |        |                                            |                                                               |       |         |                                    |        |                                                       |
|                                                           |        |                                            |                                                               |       |         |                                    |        |                                                       |
| Käypään arvoon arvostettavat yhteensä                     | 1429,0 | 16,2                                       | -54,1                                                         | 807,1 | -401,2  | 0,0                                | 1797,1 | -39,3                                                 |

Rahoitusvelat 2019

Ei raportoitavaa

| Milj. €                                                                                                    | Kokonaisvoitot/- tappiot | Käyvän arvon muutokset | Yhteensä |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------|----------|
| Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot<br>tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista | 14,8                     | -54,1                  | -39,3    |

Rahoitusvarat 2018

| Milj. €                                                   | 1.1.    | Tulokseen kirjatut voitot/<br>tappiot yht. | Muihin laajan tuloksen eriin<br>kirjatut voitot/ tappiot yht. | Ostot | Myynnit | Siirrot tasolta/<br>tasolle 1 ja 2 | 31.12.  | Kaudelle kirjatut voitot/<br>tappiot rahoitusvaroista |
|-----------------------------------------------------------|---------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------|---------|------------------------------------|---------|-------------------------------------------------------|
| Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat |         |                                            |                                                               |       |         |                                    |         |                                                       |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 5,9     | 29,6                                       | -                                                             | 6,9   | -35,1   | 0,0                                | 7,3     | 0,0                                                   |
| Saamistodistukset                                         | 22,7    | 0,3                                        | -                                                             | 4,0   | -11,5   | 0,0                                | 15,5    | 0,0                                                   |
| Rahastot                                                  | 358,6   | 21,0                                       | -                                                             | 354,9 | -56,0   | 0,0                                | 678,5   | 21,1                                                  |
| Yhteensä                                                  | 387,2   | 50,8                                       | 0,0                                                           | 365,8 | -102,6  | 0,0                                | 701,3   | 21,1                                                  |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                           |         |                                            |                                                               |       |         |                                    |         |                                                       |
| Osakkeet ja osuudet                                       | 23,7    | 1,3                                        | 4,2                                                           | 12,7  | -3,5    | -                                  | 38,4    | 3,9                                                   |
| Saamistodistukset                                         | 5,4     | 0,0                                        | -0,1                                                          | 66,4  | -58,3   | -                                  | 13,4    | -0,1                                                  |
| Rahastot                                                  | 654,9   | 5,2                                        | 6,0                                                           | 116,3 | -106,5  | -                                  | 675,9   | 11,8                                                  |
| Yhteensä                                                  | 684,0   | 6,5                                        | 10,1                                                          | 195,4 | -168,2  | -                                  | 727,8   | 15,6                                                  |
|                                                           |         |                                            |                                                               |       |         |                                    |         |                                                       |
| Käypään arvoon arvostettavat yhteensä                     | 1 071,2 | 57,3                                       | 10,1                                                          | 561,2 | -270,8  | 0,0                                | 1 429,0 | 36,7                                                  |

Rahoitusvelat 2018

Ei raportoitavaa

| Milj. €                                                | Kokonaisvoitot/- tappiot | Käyvän arvon muutokset | Yhteensä |
|--------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------|----------|
| Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot |                          |                        |          |
| tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista       | 26,6                     | 10,1                   | 36,7     |



16. Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen herkkyyssanalyysi

| Milj. €                                                          | 2019           |                                                  | 2018           |                                                    |
|------------------------------------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------|----------------|----------------------------------------------------|
|                                                                  | Kirjanpitoarvo | Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+/-) | Kirjanpitoarvo | Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -) |
| Rahoitusvarat                                                    |                |                                                  |                |                                                    |
|                                                                  |                |                                                  |                |                                                    |
| Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitus sopimuksiin liittyvät |                |                                                  |                |                                                    |
| Osakkeet ja osuudet                                              | 18,2           | -                                                | 7,3            | -                                                  |
| Rahoitusmarkkinavälineet                                         | 20,7           | -                                                | 15,5           | -                                                  |
| Rahastot                                                         | 1 000,5        | -                                                | 678,5          | -                                                  |
| Yhteensä                                                         | 1 039,4        | -                                                | 701,3          | -                                                  |
|                                                                  |                |                                                  |                |                                                    |
| Myytavissä olevat rahoitusvarat                                  |                |                                                  |                |                                                    |
| Osakkeet ja osuudet                                              | 63,8           | -12,8                                            | 38,4           | -7,7                                               |
| Rahoitusmarkkinavälineet                                         | 60,5           | -2,8                                             | 13,4           | -0,4                                               |
| Rahastot                                                         | 633,5          | -126,7                                           | 675,9          | -135,2                                             |
| Yhteensä                                                         | 757,7          | -142,2                                           | 727,8          | -143,3                                             |
|                                                                  |                |                                                  |                |                                                    |
| Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä              | 1 797,1        | -142,2                                           | 1 429,0        | -143,3                                             |

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Konserni ei kanna sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 2,8 miljoonan euron (0,4) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 139,4 miljoonan euron (142,9) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 10,4 prosenttia (11,8).

17. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset

|                                                                      | 2019    | 2018    |
|----------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat         |         |         |
| Saamistodistukset                                                    |         |         |
| Valtioiden liikkeeseenlaskemat                                       | 0,3     | 39,1    |
| Pankkien liikkeeseenlaskemat sijoitustodistukset                     | 137,8   | 267,5   |
| Muut saamistodistukset                                               | 722,0   | 1 314,6 |
| Yhteensä                                                             | 860,2   | 1 621,2 |
|                                                                      |         |         |
| Osakkeet ja osuudet                                                  |         |         |
| Julkisesti noteeratut                                                | 6 070,7 | 4 405,6 |
| Muut                                                                 | 808,4   | 569,4   |
| Yhteensä                                                             | 6 879,1 | 4 974,9 |
|                                                                      |         |         |
| Lainat ja muut saamiset                                              | 414,4   | 358,5   |
|                                                                      |         |         |
| Muut rahoitusvarat                                                   | 16,6    | 5,4     |
|                                                                      |         |         |
| Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä | 8 170,2 | 6 960,1 |
|                                                                      |         |         |
| Yhteensä                                                             | 8 170,2 | 6 960,1 |

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 5 803 miljoonaa euroa (4 461) ja saamistodistusten 890 miljoonaa euroa (1 695).

18. Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2019 aikana

| Milj. €                                | 1.1.  | Laajaan tulokseen kirjatut erät | Omaan pääomaan kirjatut erät | 31.12. |
|----------------------------------------|-------|---------------------------------|------------------------------|--------|
| Laskennalliset verosaamiset            |       |                                 |                              |        |
| Vahvistetut tappiot                    | 0,1   |                                 |                              | 0,1    |
| Käyvän arvon muutokset                 | 0,0   |                                 |                              | 0,0    |
| Varjolaskenta                          | 1,7   |                                 | 4,3                          | 5,9    |
| Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot | 6,5   | -3,5                            |                              | 3,0    |
| Yhteensä                               | 8,2   | -3,5                            | 4,3                          | 9,0    |
| Laskennallisten verojen netotus        |       |                                 |                              | -9,0   |
| Laskennalliset verosaamiset yhteensä   |       |                                 |                              | 0,0    |
|                                        |       |                                 |                              |        |
| Laskennalliset verovelat               |       |                                 |                              |        |
| Varaukset ja tilinpäätössiirrot        | 1,8   | -0,1                            | -0,2                         | 1,4    |
| Käyvän arvon muutokset                 | 100,5 | -5,1                            | 27,0                         | 122,4  |
| Varjolaskenta                          | 1,7   |                                 | 4,3                          | 5,9    |
| Yhteensä                               | 103,9 | -5,2                            | 31,0                         | 129,7  |
| Laskennallisten verojen netotus        |       |                                 |                              | 9,0    |
| Laskennalliset verovelat yhteensä      |       |                                 |                              | 120,8  |

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2018 aikana

| Milj. €                                | 1.1.  | Laajaan tulokseen kirjatut erät | Omaan pääomaan kirjatut erät | 31.12. |
|----------------------------------------|-------|---------------------------------|------------------------------|--------|
| Laskennalliset verosaamiset            |       |                                 |                              |        |
| Vahvistetut tappiot                    | 0,1   |                                 |                              | 0,1    |
| Käyvän arvon muutokset                 | 0,0   |                                 |                              | 0,0    |
| Varjolaskenta                          | 5,6   |                                 | -3,9                         | 1,7    |
| Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot | 1,1   | 5,4                             |                              | 6,5    |
| Yhteensä                               | 6,8   | 5,4                             | -3,9                         | 8,2    |
| Laskennallisten verojen netotus        |       |                                 |                              | -8,2   |
| Laskennalliset verosaamiset yhteensä   |       |                                 |                              | 0,0    |
|                                        |       |                                 |                              |        |
| Laskennalliset verovelat               |       |                                 |                              |        |
| Varaukset ja tilinpäätössiirrot        | 1,8   | 0,0                             | 0,0                          | 1,8    |
| Käyvän arvon muutokset                 | 163,8 | 3,4                             | -66,7                        | 100,5  |
| Varjolaskenta                          | 5,6   |                                 | -3,9                         | 1,7    |
| Yhteensä                               | 171,2 | 3,4                             | -70,6                        | 103,9  |
| Laskennallisten verojen netotus        |       |                                 |                              | 8,2    |
| Laskennalliset verovelat yhteensä      |       |                                 |                              | 95,8   |



19. Verot

| Milj. €                                          | 2019  | 2018  |
|--------------------------------------------------|-------|-------|
| Tulos ennen veroja                               | 280,1 | 450,4 |
| Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla          | 56,0  | 90,1  |
| Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat | -0,1  | 0,0   |
| Verovapaat tulot                                 | -2,2  | -2,2  |
| Vähennyskelvottomat kulut                        | 1,1   | 0,0   |
| Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit               | 0,8   | 1,1   |
| Verot aikaisemmilta tilikausilta                 | 2,7   | 1,8   |
| Yhteensä                                         | 58,2  | 90,8  |

20. Tulosvaikutteisesti kirjatut laajan tuloksen erät

| Milj. €                                                                                               | 2019  | 2018   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi:                                 |       |        |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat                                                                       |       |        |
| Tilikauden voitot/tappiot                                                                             | 134,9 | -333,5 |
| Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot                                                          | -27,0 | 66,7   |
| Varjolaskenta                                                                                         | 21,3  | 19,7   |
| Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen | 129,2 | -247,1 |

21. Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot

| Milj. €                            | 2019         |               |                 | 2018         |               |                 |
|------------------------------------|--------------|---------------|-----------------|--------------|---------------|-----------------|
|                                    | Ennen veroja | Vero-vaikutus | Verojen jälkeen | Ennen veroja | Vero-vaikutus | Verojen jälkeen |
| Myytävissä olevat rahoitusvarat    | 134,9        | -27,0         | 107,9           | -333,5       | 66,7          | -266,8          |
| Varjolaskenta                      | 21,3         | 0,0           | 21,3            | 19,7         | 0,0           | 19,7            |
| Muut laajan tuloksen erät yhteensä | 156,2        | -27,0         | 129,2           | -313,8       | 66,7          | -247,1          |

22. Muut varat

| Milj. €                             | 2019  | 2018  |
|-------------------------------------|-------|-------|
| Korot                               | 21,2  | 23,7  |
| Saamiset vakuutuksenottajilta       | 3,8   | 4,3   |
| Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta | 0,6   | 0,9   |
| Kauppahintasaamiset                 | 10,7  | 33,1  |
| Johdannaiskaupan vakuudet           | 15,7  | 56,0  |
| Muut                                | 85,4  | 63,8  |
| Yhteensä                            | 137,4 | 182,0 |

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

23. Käteiset varat

| Milj. €        | 2019  | 2018  |
|----------------|-------|-------|
| Pankkisaamiset | 952,1 | 585,5 |
| Yhteensä       | 952,1 | 585,5 |

24. Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista

Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

| Milj. €                   | Vakuutussopimukset | Sijoitussopimukset | Yhteensä |
|---------------------------|--------------------|--------------------|----------|
| 1.1.2019                  | 4 197,3            | 24,1               | 4 221,5  |
| Maksut                    | 127,2              | 0,0                | 127,2    |
| Korvaukset                | -459,8             | -0,1               | -459,9   |
| Kuormitustulo             | -33,9              | 0,0                | -33,9    |
| Laskuperustekorko         | 112,6              | 0,0                | 112,6    |
| Asiakashyvitykset         | 8,2                | 0,0                | 8,2      |
| Muut                      | -50,5              | 0,9                | -49,7    |
| 31.12.2019                | 3 901,0            | 24,8               | 3 925,9  |
| Jälleenvakuuttajien osuus | 0,7                | 0,0                | 0,7      |
| Velka 31.12.2019          | 3 901,8            | 24,8               | 3 926,6  |

| Milj. €                   | Vakuutussopimukset | Sijoitussopimukset | Yhteensä |
|---------------------------|--------------------|--------------------|----------|
| 1.1.2018                  | 4 546,8            | 26,2               | 4 573,0  |
| Maksut                    | 105,5              | 0,0                | 105,5    |
| Korvaukset                | -439,7             | -0,5               | -440,1   |
| Kuormitustulo             | -34,1              | 0,0                | -34,1    |
| Laskuperustekorko         | 122,3              | 0,0                | 122,3    |
| Asiakashyvitykset         | 1,0                | 0,0                | 1,0      |
| Muut                      | -104,5             | -1,6               | -106,1   |
| 31.12.2018                | 4 197,3            | 24,1               | 4 221,5  |
| Jälleenvakuuttajien osuus | 0,0                | 0,0                | 0,0      |
| Velka 31.12.2018          | 4 197,3            | 24,1               | 4 221,5  |

Sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos

| Milj. €          | Vakuutussopimukset | Sijoitussopimukset | Yhteensä |
|------------------|--------------------|--------------------|----------|
| 1.1.2019         | 4 399,2            | 2 555,5            | 6 954,7  |
| Maksut           | 446,5              | 1 029,6            | 1 476,0  |
| Korvaukset       | -529,9             | -607,4             | -1 137,3 |
| Kuormitustulo    | -48,6              | -31,3              | -79,9    |
| Muut             | 638,6              | 264,9              | 903,5    |
| Velka 31.12.2019 | 4 905,8            | 3 211,3            | 8 117,1  |

| Milj. €          | Vakuutussopimukset | Sijoitussopimukset | Yhteensä |
|------------------|--------------------|--------------------|----------|
| 1.1.2018         | 4 793,8            | 2 271,7            | 7 065,5  |
| Maksut           | 289,4              | 686,7              | 976,1    |
| Korvaukset       | -341,1             | -372,1             | -713,3   |
| Kuormitustulo    | -48,0              | -28,5              | -76,5    |
| Muut             | -294,9             | -2,3               | -297,2   |
| Velka 31.12.2018 | 4 399,2            | 2 555,5            | 6 954,7  |

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy tilinpäätöksen riskienhallintaliitteestä.



Vakuutusopimukset

| Milj. €                                                               | 2019    | 2018    |
|-----------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 1 820,3 | 1 933,5 |
| Korvausvastuu                                                         | 2 077,3 | 2 260,5 |
| Velka muista vakuutusopimuksista                                      |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 0,0     | 0,0     |
| Korvausvastuu                                                         | 0,4     | 0,3     |
| Yhteensä                                                              | 3 898,0 | 4 194,3 |
|                                                                       |         |         |
| Jälleenvakuutusopimukset                                              |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 0,2     | 0,2     |
| Korvausvastuu                                                         | 2,8     | 2,8     |
| Yhteensä                                                              | 3,0     | 3,0     |
|                                                                       |         |         |
| Vakuutusopimukset yhteensä                                            |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 1 820,5 | 1 933,7 |
| Korvausvastuu                                                         | 2 080,5 | 2 263,7 |
| Yhteensä                                                              | 3 901,0 | 4 197,3 |

Sijoitusopimukset

| Milj. €                                                               | 2019    | 2018    |
|-----------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 24,8    | 24,1    |
|                                                                       |         |         |
| Velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä                       |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 1 845,3 | 1 957,8 |
| Korvausvastuu                                                         | 2 080,5 | 2 263,7 |
| Yhteensä                                                              | 3 925,8 | 4 221,5 |
|                                                                       |         |         |
| Jälleenvakuuttajien osuus                                             |         |         |
| Vakuutusmaksuvastuu                                                   | 0,0     | 0,0     |
| Korvausvastuu                                                         | 0,7     | 0,9     |
| Yhteensä                                                              | 0,7     | 0,9     |

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitusopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 Vakuutusopimukset -standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitusopimukset on arvostettu vakuutusopimusten tavoin.

25. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista

| Milj. €                               | 2019    | 2018    |
|---------------------------------------|---------|---------|
| Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset | 4 905,8 | 4 399,2 |
| Sijoitussidonnaiset sijoitusopimukset | 3 211,3 | 2 555,5 |
| Yhteensä                              | 8 117,1 | 6 954,7 |

26. Rahoitusvelat

Rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

| Milj. €                             | 2019  | 2018  |
|-------------------------------------|-------|-------|
|                                     |       |       |
| Johdannaissopimukset                | 15,0  | 33,5  |
|                                     |       |       |
| Velat, joilla on huonompi etuoikeus |       |       |
| Pääomalainat                        | 100,0 | 100,0 |
| Pääomalaina 2019                    | 249,0 | 0,0   |
| Yhteensä                            | 349,0 | 100,0 |
|                                     |       |       |
| Yhteensä                            | 364,0 | 133,5 |

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 miljoonan euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa. Vuonna 2019 Mandatum Life laski liikkeelle 250 milj euron arvoisen Solvenssi II Tier 2 -lainan. Laina erääntyy 4.10.2049. Laina on kiinteäkorkoinen ensimmäiseen mahdolliseen takaisinmaksupäivään 4.10.2024 saakka, minkä jälkeen se muuttuu vaihtuvakorkoiseksi.

27. Eläkevelvoitteet

Eläke-etuudet

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuuspohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuvelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Mandatum Life konsernissa on lyhytaikaisia henkilöstön kannustinjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat vuosittain. Pääosa järjestelmistä on sidottu Mandatum Life konsernin vuosittaisiin tulospalkkioihin. Tulos-palkkiot kirjataan sen kauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio vuodelta 2019 maksettavista tulospalkkioista on 4,4 miljoonaa euroa.

28. Muut velat

| Milj. €                          | 2019  | 2018  |
|----------------------------------|-------|-------|
| Korot                            | 13,2  | 23,2  |
| Verot                            | 0,0   | 18,2  |
| Velat ensivakuutustoiminnasta    | 39,7  | 18,4  |
| Velat jälleenvakuutustoiminnasta | 6,9   | 6,6   |
| Kauppahintavelat                 | 37,6  | 42,1  |
| Saadut vakuudet                  | 2,7   | 2,2   |
| Vuokrasopimusvelat               | 9,4   | 0,0   |
| Muut                             | 87,0  | 62,1  |
| Yhteensä                         | 196,5 | 172,9 |

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat. Erä Vuokrasopimusvelat sisältää ei-rahavaikutteiset lisäykset IFRS 16:n mukaisista vuokrasopimuksista. Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

Täsmäytyslaskelma siirtymisestä IFRS 16 Vuokrasopimukset standardin soveltamiseen

Konserni vuokralleottajana

Konserni sovelsi standardin sallimaa yksinkertaistettua käyttöönottonenettelyä 1.1.2019 alkaen, jolloin vertailutietoja ei esitetä ja siirtymähetken käyttöomaisuuserät vastaavat niistä kirjattua vuokrasopimusvelkaa. Käyttöomaisuuserät poistetaan tasapoistoina vuokrauden aikana. Konserni ei sovelle standardia lyhytaikaisiin alle 12 kuukauden mittaisiin sopimuksiin eikä arvoltaan vähäisiin vuokrasopimuksiin.



IFRS 16 mukaisten vuokrasopimusvelkojen erittely

| Milj. €                                      |        |
|----------------------------------------------|--------|
| Taseen ulkopuoliset vuokravastuut 31.12.2018 | 12,751 |
| IFRS 16:n ulkopuoliset vuokrat               | -1,0   |
| Kokonaisvuokrien diskonttauksen vaikutus     | -0,8   |
| Vuokrasopimusvelat 1.1.2019                  | 11,0   |

Vuokrasopimusvelkojen laskennassa on käytetty yhtiökohtaisia arvoja. Käytetty diskonttokorko on 2,2 %.

Vuokrasopimusveloista tilikauden tulokseen kirjatut erät

| Milj. €                                                                     | 2019 | 2018 |
|-----------------------------------------------------------------------------|------|------|
| Korkokulut                                                                  | -0,2 | -    |
| Kulut liittyen lyhytaikaisiin ja arvoltaan vähäisiin vuokrasopimusvelkoihin | -1,6 | -    |

29. Ehdolliset velat ja sitoumukset

| Milj. €                                      | 2019    | 2018    |
|----------------------------------------------|---------|---------|
| Taseen ulkopuoliset sitoumukset              |         |         |
| Sijoitussitoumukset                          | 1 201,9 | 1 054,3 |
| IT-hankinnat                                 | 6,0     | 4,9     |
| Yhteensä                                     | 1 207,9 | 1 059,2 |
|                                              |         |         |
| Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus |         |         |
| Käteinen                                     | 15,7    | 57,7    |

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

30. Oma pääoma

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden ja edellisen tilikauden lopussa oli 239 998 osaketta. Yhtiön osakepääomassa 40,4 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana. Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Ylikurssirahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitty osakepääomaan. Ylikurssirahastossa 98,9 miljoonaa euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Vararahasto 30,1 milj. euroa sisältää yhtiökokouksenpäätöksellä vapaasta pääomasta siirrettyjä varoja.

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissa voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmassa.

31. Lähipiiritiedot

Johtoon kuuluvat avainhenkilöt

Mandatum Life -konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallituksen jäsenet ja johtoryhmä.

| Milj. €                                                  | 2019 | 2018 |
|----------------------------------------------------------|------|------|
| Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio |      |      |
|                                                          |      |      |
| Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet                           | 1,7  | 1,7  |
| Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet                 | 0,5  | 0,4  |
| Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet                      | 1,3  | 1,6  |
| Yhteensä                                                 | 3,5  | 3,6  |

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot. Palkkiot määräytyvät konsernitasoisten ehtojen perusteella. Mandatum Life maksaa palkkioista omien avainhenkilöidensä osuuden (liite 32).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

Osakkuusyhtiöt

| Milj. €                                     | 2019 | 2018 |
|---------------------------------------------|------|------|
| Lähipiirisaamiset ja -velat                 |      |      |
|                                             |      |      |
| Rahoitusmarkkinavälineet, myytävissä olevat | 0,0  | 0,0  |
| Siirtosaamiset                              | 0,0  | 0,0  |

32. Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2014 I – 2017 II Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien kannusteyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien kannusteyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului noin 20 henkilöä vuoden 2019 lopussa.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä sekä vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (ROCaR). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskikurssi ohjelmien ehdoissa määrättynä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 38,26–44,10 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 57,26–63,10 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä tunnusluvusta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja, mikäli tuotto on 4–5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto +4 prosenttia, maksetaan tästä tunnusluvusta riippuva osuus kokonaisuudessaan. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto +2 prosenttia mutta vähemmän kuin riskitön tuotto +4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 50 prosentilla (ohjelma 2017) tai 60 prosentilla (ohjelma 2014) saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennaikaisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.



|                                    | 2014 I     | 2014 I/2   | 2017 I     | 2017 I/2    |
|------------------------------------|------------|------------|------------|-------------|
| Ehdot hyväksytty *                 | 17.09.2014 | 17.09.2014 | 14.09.2017 | 14.09. 2017 |
| Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015 | 575        | 19         | -          | -           |
| Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2016 | 561        | 19         | 0          | -           |
| Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2017 | 364        | 19         | 563        | -           |
| Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2018 | 177        | 13         | 528        | 10          |
| Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2019 |            | 7          | 558        | 10          |

|                         |         |         |         |         |
|-------------------------|---------|---------|---------|---------|
| Kausi päättyy I 30 %    | Q2-2017 | Q2-2018 | Q2-2020 | Q2-2021 |
| Kausi päättyy II 35 %   | Q2-2018 | Q2-2019 | Q2-2021 | Q2-2022 |
| Kausi päättyy III 35 %  | Q2-2019 | Q2-2020 | Q2-2022 | Q2-2023 |
| Maksuajankohta I 30 %   | 9-2017  | 9-2018  | 9-2020  | 9-2021  |
| Maksuajankohta II 35 %  | 9-2018  | 9-2019  | 9-2021  | 9-2022  |
| Maksuajankohta III 35 % | 9-2019  | 9-2020  | 9-2022  | 9-2023  |

|                                                 |       |       |       |       |
|-------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|
| Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä eur * | 37,22 | 37,22 | 44,02 | 44,02 |
| Lähtökurssi eur **                              | 38,26 | 43,38 | 43,81 | 44,10 |
| Lähtökurssi oikaistuna osingolla eur 31.12.2019 |       | 32,91 | 37,79 | 40,68 |

|                                  |       |
|----------------------------------|-------|
| Sampo A -päättökurssi 31.12.2019 | 38,91 |
|----------------------------------|-------|

|                                  |     |     |     |
|----------------------------------|-----|-----|-----|
| Perusarvo yhteensä (milj. euroa) | 0,0 | 1,0 | 0,0 |
|----------------------------------|-----|-----|-----|

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| Velka yhteensä ( milj. euroa)                 | 1,0 |
| Raportointikauden kulu yhteensä (milj. euroa) | 1,4 |

\* Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

\*\* 10 päivän vaihdolla painotettu keskikurssi hyväksymispäivästä

33. Tilintarkastajan palkkiot

| Milj. €         | 2019        | 2018        |
|-----------------|-------------|-------------|
| Tilintarkastus  | -0,3        | -0,3        |
| Muut palkkiot   | -0,1        | -0,2        |
| <b>Yhteensä</b> | <b>-0,4</b> | <b>-0,5</b> |

34. Oikeudenkäynnit

Mandatum Life on osapuolena oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2019. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että oikeudenkäyntien tuloksena olisi tulossa merkittäviä menetyksiä.

35. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 150,0 miljoonaa euroa.

36. Sijoitukset tytäryhtiöissä

| Nimi                                        | Kotimaa   | Omistusosuus (%) | Osuus<br>äänivallasta ( %) |
|---------------------------------------------|-----------|------------------|----------------------------|
| Asunto Oy Vantaan Raivosuonmäki 6           | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Asunto Oy Espoon Matinkatu 8                | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Asunto Oy Espoon Aapelinkatu 6              | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Asunto Oy Espoon Aallonhuippu 9             | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Ahti Business Park            | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Hyvinkään Sampotalo           | Suomi     | 81,37            | 81,37                      |
| Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Karhulinna       | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Galaxy                        | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7a | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7b | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Jäkälävaara                   | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Järvenpään Asemakatu 4        | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Kaupintie 5                   | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Leppävaaran Säästötammi       | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Niittymaanpolku               | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Oulun Torikatu 21-23          | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Rautalaani                    | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Kiinteistö Oy Tampereen Hatanpäänvaltie 18  | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Mandatum Life Vuokratontit II Oy            | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Mandatum Life Palvelut Oy                   | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy           | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Mandatum Life Vuokratontit I GP Oy          | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Saka Hallikiinteistö GP Oy                  | Suomi     | 100,00           | 100,00                     |
| Mandatum Life Fund Management S.A.          | Luxemburg | 100,00           | 100,00                     |



# 4

---

**Tilintarkastuskertomus**

---



# Tilintarkastuskertomus

## MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSASKEYHTIÖN YHTIÖKOKOUKSELLE

### Tilinpäätöksen tilintarkastus

#### Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (y-tunnus 0641130-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2019. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pään muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

#### Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 33 ja emoyhtiön liitetiedossa ”Tilintarkastajan palkkiot”.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

### Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät velvoitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnitteleamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin riskeihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnollemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

### Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.



| Merkittävä arvioidun olennaisen virheellisyysriski                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Miten riskiä käsiteltiin tilintarkastuksessa                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Vakuutus- sopimusvelkojen arvostus</b><br/> <i>Viittaamme Yhteenvetoon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 24, 25 ja 37.</i></p> <p>Tilinpäätöshetkellä 31.12.2019 vakuutus- sopimusvelkojen määrä oli 12 043 miljoonaa euroa (31.12.2018: 11.176 miljoonaa euroa), joka kattaa 95 % konsernin veloista ja on siten konsernin suurin yksittäinen velkaerä.</p> <p>Henkivakuutus- toiminnan vakuutus- sopimusvelat perustuvat arvioon tulevista korvausmaksuista. Arvio perustuu oletuksiin, joihin sisältyy epävarmuutta. Oletusten muutoksilla voi olla olennaisia vaikutuksia velkojen arvostukseen. Keskeisiin oletuksiin sisältyvät käytetty korkokanta ja vakuutettujen elinajan odote.</p> | <p>Tilintarkastustoimenpiteinä arvioimme esimerkiksi konsernin vakuutus- sopimusvelkojen laskentaprosessin hallintoa sekä testasimme vakuutus- sopimusvelkojen laskennan täydellisyyteen, arvostamiseen ja hallinnointiin liittyvien avainkontrollien tehokkuutta.</p> <p>Arvioimme käytettyjen laskentamenetelmien ja oletusten asianmukaisuutta sekä laskimme itsenäisesti uudelleen valittuja sopimuskohtaisia vastuuvélkoja</p> <p>Käytimme apuna sisäisiä aktuaarejamme arvioidessamme käytettyjen oletusten asianmukaisuutta.</p> <p>Arvioimme vakuutus- sopimusvelkoihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.</p> |

| Merkittävä arvioidun olennaisen virheellisyysriski                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Miten riskiä käsiteltiin tilintarkastuksessa                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Rahoitus- varojen arvostus</b><br/> <i>Viittaamme Yhteenvetoon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 12–16, 17 sekä 37.</i></p> <p>Konsernin sijoitukset 12 842 miljoonaa euroa (2018 11 862 miljoonaa euroa) muodostavat 91 % konsernin kokonaisvaroista. Arvostus käypään arvoon voi olla subjektiivista erityisesti sellaisissa sijoituksissa, joissa käypä arvo perustuu arvostusmalliin. Pääomarahastojen, listaamattomien velkakirjojen sekä listaamattomien osakkeiden arvostaminen käypään arvoon edellyttää useiden hinnoittelutekijöihin liittyvien oletusten asettamista.</p> <p>Erilaisten arvostusmenetelmien ja oletusten käyttö voi johtaa erilaisiin arvioihin käyvästä arvosta. Erityisiä tilintarkastuksen painopistealueita ovat olleet IFRS:n mukaisten tasojen 2 ja 3 arvostus, joissa arvostustekniikat sisältävät sellaisia tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa. Rahoitusvaroista tason 2 varoja on yhteensä 2 144 miljoonaa euroa ja tason 3 varoja 1 797 miljoonaa euroa (viittaamme liitetietoon 14).</p> | <p>Osana tilintarkastustoimenpiteitä testasimme käyvän arvon määrittämiseen liittyviä kontrolleja sellaisten rahoitusvarojen osalta, joiden arvostus sisältää tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa.</p> <p>Käytimme apuna asiantuntijoitamme arvioidessamme sellaisten rahoitusvarojen arvostusta, jotka sisältävät suuremman riskin tai arvionvaraisuutta.</p> <p>Pääomarahastojen osalta arvioimme ja testasimme sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyviä konsernissa suoritettavia toimenpiteitä. Toimenpiteet sisälsivät rahaston nettoarvon arvioinnin perustuen rahaston sijoitusten käypään arvoon, riippumattomien tahojen tekemiin arvostuksiin sekä käytettävissä olevaan taloudelliseen taustatietoon. Arvioimme rahoitusvaroihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.</p> |

**Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa**

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa.

Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.



## Muut raportointivelvoitteet

### Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 22.3.2002 alkaen yhtä-jaksoisesti 18 vuotta.

### Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 11.2.2020

Ernst & Young Oy  
tilintarkastusyhteisö

Kristina Sandin  
KHT



**Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö**

Postiosoite PL 627, 00101 Helsinki

Rekisteröity kotipaikka ja osoite

Bulevardi 56, 00120 Helsinki, Suomi

Y-tunnus 0641130-2

[www.mandatumlife.fi](http://www.mandatumlife.fi)